

דרישה וחקירה

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון קפא
ויגש - יוחי
טבת תשפ"ג

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com
הקובץ לרפואת מורינו רבי אברהם ישעיהו בן יהודית [פיין] בתוך שאר חולי ישראל, ונא להתפלל לרפואתו!

מסירות נפש לתורה בתקופת טבת

תנו רבנן: עני ועשיר ורשע באין לדין, לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל? אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, שמא יום המעונן הוא? הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו, והרחיצוהו, וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת (יומא לה, ב).

תוכן הענינים

- 'דובבות שפתי חיים' / מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (עמ' 2): בדיני ברכת 'שהחיינו'.
'אורות אילת השחר' / מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל (עמ' 3): אמר רבנו: הזמנתי שש עשרה אנשים לחתונה שלי [וכע"ז בנשים], והיו אנשים שהיתה להם טענה למה לא הזמנתי אותם, אבל מה יכולתי לעשות, לי לא היה כסף, אנשים שילמו עבורי, אני לא יכול להזמין על חשבון אחרים. ביקשתי שלא יגידו דרשות... עליותו לארץ ישראל.
'מתיקות התורה' / מרן הגר"י זיבילרשטיין שליט"א (עמ' 5): חזר הצדיק אל השדכן בטרוניה ושאל: "למה רימיתני? הלא הבטחת לי אישה רעה וקשה, ומה הבאת לי? אישה כלילת המעלות!"
'פניני פרשת השבוע' / הגר"א קובלסקי שליט"א (עמ' 6): יום קודם לכן, קיבל מכתב המבשר כי ערעורו האחרון נדחה דחיה אחרונה, 27 שנות המאסר שנגזרו עליו – הן עובדה ללא עוררין. אם עד עתה נאחו בכל שביב תקוה, עתה הגיעה ההודעה שאבד כל סיכוי. 27 שנים בכלא פדרלי בארה"ב, תענוג מפוקפק במיוחד...
'אוצרותיהם אמלא' / הגר"א טורק שליט"א (עמ' 7): התעניין רבי מרדכי אהרן: "והיכן אתה נמצא שם למעלה?" השיבו רבי שמעון: "פתחו לי את כל השערים, משום שהייתי כל ימי בעל יסורים וקיבלתם באהבה, ומשום היותי גבאי צדקה..."
'מתיקות השבת' / הגר"ש לוינשטיין שליט"א (עמ' 9): באחד הימים הזדמן לביתו תלמיד חכם אחד, וכששמע את ברכת האב לבניו נחרד נחרדה גדולה וצעק: "האם אתה מקלל את בניך שישרפו בבית הדשן? חדל מכך!". באותו לילה באו לחכם בחלומו ואמרו לו: "לא טוב עשית שבטלת אותו ממנהגו..."
'ליקוטים וסיפורים נפלאים' / הגר"ב רובין שליט"א (עמ' 11): השיב לו הגר"ש: "אתה צריך לדעת שלעזוב שידוך זה שפיכות דמים, ובמיוחד שהכלה כבר עשתה את כל ההכנות הנדרשות לחתונה, איזו הלבנת פנים ואיזה בזיון גדול יהיה לה... ומה שאתה אומר בשם אמך, "אתה" הוא החתן ו"אתה" צריך להחליט..."
'נפלאים מעשיך' / הגר"ש קולדצקי שליט"א (עמ' 13): האישה ניגשה אל הבחור, וסיפרה שבעלה נפטר, והיה לו בית חרושת לשמיכות ונשארה שמיכה, אז היא רוצה לתת אותה לבחור ישיבה... מאז אותו לילה המשיך הבחור בישיבה, ישן טוב בלילה והתעלה בתורה. לימים הפך אותו בחור לגדול הדור הלא הוא הרב שך זצ"ל...
'שתולים בבית ה' / הגר"י פליסקין שליט"א (עמ' 14): מספרים, שבעלי הבתים בגרובין שהיו ידועים ביבשותם ובקרירותם, היו מתכנסים בלילי שבתות על יד בית התלמוד, כדי לשמוע את תפילתו העריבה והנלהבת של הסבא, וטיפות דמעות גדולות היו גולשות על לחייהם...
'סיפור ושאלה בציוד' / האיחוד בחידוד (עמ' 15): אילו ר' נפתלי היה מחובר באותה שעה למכשירים, כולם היו מצפצפים בעוז. ר' נפתלי שלא חשב עד לאותו רגע כלל אודות מחלה 'אונקולוגית', נבהל עד מאוד וזיעה קרה נגרה מכל גופו. עד לרגע זה הוא רק חשב אם יוכל לברך ברכות הנהנין או לאו, כעת מתברר לו שישנה שאלה גדולה אם הוא יוכל כלל לברך, להתפלל וללמוד...
'עשרה מי יודע' / יהושע לינטופ (עמ' 8): כיצד נרמז בפרשה, שהרואה גמל בחלום נקנסה עליו מיתה והצילוהו ממנה? אוצר היסודות והחקירות' / יהושע לינטופ (עמ' 18): עניני גיטין.
'שמחת התורה' / הגר"ש סטורץ שליט"א (עמ' 20): מהו שיעור הקנס על מכירת יוסף? מדוע היה חשש קנאה ביחס לבנימין?
'שלום לאוהבי תורתך' / הגר"ש חזקיה שליט"א (עמ' 21): מדוע מברכים דווקא על פירות גינוסר?
'מחודדים בפיך' / הגר"י גלינסקי שליט"א והגר"מ אלינגר שליט"א (עמ' 23): חידונים נפלאים לפרשיות ויגש-ויחי.
המדורים: 'שביבי חיים' (עמ' 12) □ 'אכסוף נועם שבת' (עמ' 19) □ 'ביאורי תפילה' (עמ' 22) □ 'מרגליות שאול' (עמ' 24)

דובבות שפתי חיים

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

נערך עם מראי מקומות והוספות, ע"י הרב הגאון מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח' באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרב הגאון גמליאל רבינוביץ שליט"א

בדיני ברכת 'שהחיינו'

שהחיינו בהוצאת ספר

שאלה: אם מברכין שהחיינו בהוצאת ספר כששמח מאוד.

תשובה: אין נהוג לברך אלא יוציא בדבר אחר.

ובס' מנחת תודה עמ' רי"ח, מובא שמרן מברך על פרי, וכ"כ בס' אלא ד' אמות של הלכה פכ"ד ס' י"ב, ועי' מה שהארנו בבית מתתיהו ח"א בהקדמה כל השיטות אם מברכין שהחיינו. וכ"כ בס' הליכות אמרי סופר ח"א עמ' ק"מ ע"ש. וע"ע בשו"ת עטרת יעקב ס' ל"ו ובשו"ת ויען שאול ח"ב ס"ו ובשו"ת שיח כהן ח"א ס' ל"א ובשו"ת ברכת אוריאל להג"ר אוריאל חבורה ח"א ס' כ"ג ע"ש, וכן נהג הגה"צ רבי לוי הכהן רבינוביץ זצ"ל בעל מעדני השלחן, לברך שהחיינו בהוצאת ספר על ידי פרי (עדות רבינוביץ זצ"ל בעל מעדני השלחן, לברך שהחיינו בהוצאת ספר על ידי פרי (עדות נכדו בעל גמ' אני אודך שליט"א).

ברכת שהחיינו על המשקפים

שאלה: הקונה משקפיים חדשות אם מברך שהחיינו.

תשובה: מברך.

ובבית מתתיהו ח"ג סימן מ"ז הארכנו על זה בתשובה לידידי הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס גם אני אודך, והבאנו כל השיטות בזה. וכן ציינתי שם הרבה שו"ת שכתבו בזה תשובות למח"ס גם אני אודך, וכאן הביא עוד כמה ספרים שכתבו לו בזה, ע"ע מש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף חי"ד ס' קמ"ג, ובשו"ת שארית אברהם ח"ג ס"כ ובשו"ת אמרי יעקב ח"ב ס' י"ד ובשו"ת פירות הדר ח"ב ס' י"ח ובשו"ת מענה לשון ח"ז סו"ס מ"ב ובשו"ת עומק הלכה ח"ב ס' כ"ו ומש"כ הגר"ע בסיס זצ"ל במכתבו אלי, והוא דבריו בקובץ מה טובו אהליך יעקב [היוצא לאור על ידי ידידי הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א] חלק ה' עמוד ע"ח, ובשו"ת דברי בניהו ח"ב ס' י"ז, ובספר גם אני אודך תשובות הגר"ר אדיר כהן, חלק א' סימן ה', ובקובץ מה טובו אהליך יעקב חלק ט' עמוד תכ"ח, ובס' אלה מועדי ה' להגר"א רז הל' חוה"מ עמ' צ"ו לברך שהחיינו על משקפיים. ובשפלינו זכר לנו שם. ומה שכתב בספר גם אני אודך תשובות הגר"פ סאמעט, חלק א' סימן י"ט, וע"ע בספר מנחת אשר מגיפת הקורונה סימן קנ"ט לענין שהחיינו על החיסונים, ע"ש. ובספר גם אני אודך תשובות הגר"פ סאמעט, חלק א' סימן י"ח. ובקובץ מורשה ח"א עמוד ק"מ.

ברכת שהחיינו על בגד כשלא בירך

שאלה: אם לא בירך שהחיינו על הבגד כשלבש, עד מתי יכול לברך שהחיינו.

תשובה: כ"ז ששמח.

וכן השיב מרן בס' אריה שאג עמ' תפ"ו ע"ש. וכ"כ בשו"ע הגר"ז סדר ברכה"נ פי"ב ס"ד, ומש"כ בכף החיים או"ח סימן רכ"ג אות ל"א, ואולם בחסד לאלפים סימן רכ"א ס"ו שמברך כל זמן שניכר חידושו, וכ"ה ספר הליכות שלמה תפילה פכ"ג ציון הלכה אות כ"ב ע"ש, ומה שכתב בספר תפארת יעקב בשם הגר"ר יעקב מוצפי זצ"ל, ובשו"ת משנה הלכות ח"ו סימן מ"ב, ובשו"ת דברי בניהו ח"א סו"ס ח', ובספר שהחיינו פ"ג ס"ב ע"ש.

סומא בברכת שהחיינו על פירות

שאלה: אם סומא מברך שהחיינו על פירות חדשים.

תשובה: כן בשביל הטעם.

וכ"כ בשו"ת שבות יעקב ח"ב ס' ל"ח, ובכף החיים או"ח ס' רכ"ה אות כ"ה, והסתפק בזה בס' חוט שני ברכת ההודאה עמ' קפ"ד, ועי' בבאר היטב ס' רכ"ה סק"ד, וכ"פ שסומא מברך שהחיינו מוח"ז הגה"ח רבי שלום יצחק מזרחי זצ"ל בשו"ת דברי שלום ח"ב ס' צ"ז, ועמ"ש"כ בזה בשו"ת בית ישראל ס' ל"ג ובס' אהלך באמיתך מבעל הבצל החכמה פט"ו ס"ו, ובשו"ת הרי יהודה ח"ג או"ח ס"י ובס' הסומא עמ' 258 ובס' ברכת שהחיינו הכי איתמר ס"ו ס"ק י"ד, ובקונ' פוקח עורים להגר"ר יו"ט זנגר ס' ל"ב

ובס' נתיבי הלכה ס' רכ"ה ס"ה ובס' מנחת מאיר ס' ל"ח, ומש"כ בזה בבית מתתיהו ח"ד ס"י אות ב' ע"ש.

שהחיינו על פרי שנשחט

שאלה: אם אפשר לברך שהחיינו על פרי הנסחט.

תשובה: כן.

וכן השיב מרן בס' שאלת רב ח"א עמ' רצ"ח, וכן ס"ל למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל בס' לקט הלכות לימים נוראים עמ' ס"ט ע"ש, וכן ס"ל להג"ר יעקב מוצפי זצ"ל כמובא בס' תפארת יעקב ע"ש, ואולם בס' פתח הדביר ס' רכ"ה אות ו' הביא מס' אות חיים לעולם שמיץ הוא כזיעה ול"ש לברך שהחיינו, וכ"כ בשו"ת שבט הקהתי ח"ד ס' ע"ג ע"ש, ומה שכתבנו בזה בספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ו' סימן ב' אות ג'.

שהחיינו על פרי מבושל

שאלה: אם אפשר לברך שהחיינו על פרי שהתבשל.

תשובה: כן.

וכן מבו' בברכ"י או"ח ס' רכ"ה או"ד, והסתפק בזה בשו"ת שבט הקהתי ח"ב סו"ס קצ"ז, ועמ"ש"כ בשו"ת דעת כהן [ספינקא] ס' י"ב, ובס' שהחיינו פ"א ס' ל"ז ובס' ברכת שהחיינו הכי איתמר ס"י אות י"א, ומה שכתבנו בזה בספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ו' סימן ב' אות ג'.

ערבות ויצא מוציא בברכת שהחיינו

על פרי

שאלה: בירך על פרי שהחיינו, אם יכול לברך לחבירו שלא בירך מדין ערבות ויצא מוציא.

תשובה: כן.

וכן השיב מרן בס' שאלת רב ח"א עמ' רצ"ח, והסתפק בזה בס' הליכות שלמה ר"ח חפ"א ס' ל"ב בביהו"ל ה"ט, ומש"כ בשו"ת חדוות יעקב [בר שלום] ח"א עמ' שכ"ז ובס' ברכת שהחיינו הכי איתמר ס' י"א, ומה שהארנו ע"ז בבית מתתיהו ח"ד ס"ג אות ח' יעו"ש.

שהחיינו על פרי שנעבד בשביעית

שאלה: אם מברכין שהחיינו על פרי שנעבד בשביעית.

תשובה: לא.

ובס' שמיטת קרקעות להגר"צ כהן זצ"ל פ"ח ס' ל"א השיב מרן ע"ז שצ"ע בדבר, ובס' גיבורי כח פי"ח ס' י"ח השיב מרן דלכאו' נראה דאין מברך וגרע מפרי המורכב ע"ש ומש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף חי"ג ס' שי"א בתשובה למח"ס גם אני אודך, ובס' וישמע משה ח"ד ס' קע"א ובס' משנת הגרי"ש שביעית עמ' קי"א ע"ש, ומה שכתבתי על זה בבית מתתיהו ח"ג ס' מ"ז או"ב, ובספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ב' סימן ג' אות ב' ע"ש.

שהחיינו על פרי המורכב

שאלה: אם מברכין שהחיינו על פרי המורכב.

תשובה: כן.

ובשו"ת הלכות קטנות ח"א ס' ס' שאין מברכין על פרי המורכב, אולם בשו"ת שאילת יעבץ ח"א ס' ס"ג שמברכין, ובס' אלא ד' אמות של הלכה פכ"ד ס' י"ד, שמרן עצמו מברך שהחיינו על פרי המורכב, ועי' מה שהבאנו בזה בבית מתתיהו ח"ג ס' מ"ז אות ב'.

ברכת שהחיינו על גט אחרי הרבה שנים

שאלה: אשה שלא קיבלה גט הרבה זמן שהבעל סירב ליתן הגט, אם מתברך שהחיינו כשתקבל הגט.

תשובה: למה לא.

ובספר שפתי איל [היוצא לאור על ידי מכון גם אני אודך] עמוד בשם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל דלא תברך ע"ש, ובספר גם אני אודך תשובות הגר"מ חליוה, חלק י"ב סימן כ"ד ע"ש. וכן בשו"ת אבני דרך ח"ח ס' קפ"ה, בשם בעל הרבבות אפרים זצ"ל

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

אמר רבנו: הזמנתי שש עשרה אנשים לחתונה שלי [וכע"ז בנשים], והיו אנשים שהיתה להם טענה למה לא הזמנתי אותם, אבל מה יכולתי לעשות, לי לא היה כסף, אנשים שילמו עבורי, אני לא יכול להזמין על חשבון אחרים. ביקשתי שלא יגידו דרשות...

נישואי רבינו ב"ג בטבת תש"ד

מרת רעכיל שטרנבוך הייתה השדכנית של רבנו, ודאגה לכל עניני השידוך ואכ"מ.

אחרי האירוסין, מרת רעכיל פתחה את כל הארונות ואמרה לרבנית תמר, תיקחי מה שאת צריכה, מגבות מצעים וכל הבגדים, הם הרי היו מחוסרי כל מהשואה, היא פתחה להם את הדלתות... חוץ מזה עזרה להם בסכום הגון. (מהגר"ש בן רבנו)

וסיפר רבנו: התחתנתי ב"ג טבת תש"ד, בציריך, בבית מלון קטן (אכסניה) בעיירה ארוזה שבשוויץ [בבית משפחת לוויין], המסדר קידושין היה הג"ר מרדכי יעקב ברייש בעל החלקת יעקב. רבי יעקב ארלנגר חמיו של רבי וולף רזנגרטן היה השושבין של רבנו ורבי ליבוש רובינפלד היה השושבין בצד השני.

באותו בית אכסניא בשוויץ ששם נערכה חתונת רבנו הייתה תלויה על הקיר תמונת רבנו והרבנית בחתונתם, ושלח רבנו לבעל הבית שמבקש שלא יהיה תלוי על הקיר וכן עשו.

אמר רבנו: הזמנתי שש עשרה אנשים לחתונה שלי [וכע"ז בנשים], והיו אנשים שהייתה להם טענה למה לא הזמנתי אותם, אבל מה יכולתי לעשות,

לי לא היה כסף, אנשים שילמו עבורי, אני לא יכול להזמין על חשבון אחרים, בקשתי שלא יגידו דרשות, אבל בסוף כן דרשו [מצידי הייתי מזמין רק עשר]. (צדיק כתמר יפרח עמ' תק-תקא)

אחרי הסעודה הביאו כ-25 ילדים ממוסד ילדים שהיה ליד, והם רקדו ושימחו אותם [היו ט"ז דרשות ורק אני לא דברתי בחתונה].

ואמר רבנו: אנחנו התחתנו בלי נדוניא, ורק בבטחון בה'.

ואף אחד לא עשה להם שבע ברכות, אלא המשיכו את החיים כרגיל!

עלייתו לארץ ישראל

השגת סרטיפקטים

רבי וולף רזנגרטן דאג רבות להשגת סרטיפקטים לרבנו ולרעייתו, וכשלא רצו לתת לרבנו את הסרטיפקטים איים שיתפטר מחברות אגודת ישראל, משום שאם לא נותנים לאנשים כרבנו סרטיפקטים אז למי כן יתנו?! ובסוף נתן הרב יקותיאל שטרן את הסרטיפקטים.

[יסוד הויכוח היה, שהם טענו שצריכים לתת את הסרטיפקטים לב' בחורים רווקים, כי חשבו שמי שנשוי הוא כבר מסודר ולא צריך לדאוג לו, ורבי וולף טען להם כנ"ל].

לפני צאתם עברו דרך ז'נבה שם שהה האדמו"ר רבי יואל מסאטמר. ולעיל במאמר עליו הבאנו את הפרטים על הפגישה עמו.

צרפת

הנסיעה הייתה אחרי שבועות תש"ה משוויץ לצרפת, ושם שהו שבוע ימים, וסיפר רבנו שבאותו שבוע אכלו רק תפוחי אדמה, כי לא הייתה להם אפשרות לאכול שאר דברים מפאת בעיית הכשרות.

ואמר רבנו, שכשאכל שם בצרפת את התפוח אדמה בלי לעשר, הרהר בדברי התוס' (גיטין ח, א) שהביא שיטת ר' פטר שבצרפת צריך להפריש תרומות ומעשרות. (צדיק כתמר יפרח עמ' ו)

איבוד שעה

התבטא רבנו פעם בצער שבדרכו לארץ ישראל באחד המעברים, כמדומה בגבולות איטליה, לא ידע להיכן ללכת לכאן או לשם ולא ידע כיצד לנסוע ברכבת, הלכה לו לאיבוד חצי שעה של לימוד תורה, והתאונן על כך מאד, והתאנח. והיה ממש לפלא עד היכן הדברים מגיעים.

ספרד

משם הגיעו לספרד דרך העיר ברצלונה עירו של הרשב"א. ולימים אמר רבנו בדרך צחות 'הייתי בברצלונה ולא ראיתי את הרשב"א, כי הרשב"א נמצא ליד הסטנדר ולא שם'. ושם המתינו

עשרה ימים לבואה של הספינה שתמשיך את המסע לארץ ישראל, מאחר והיו מוקשים ימיים, והיו צריכים לטהר את הים כדי שתוכל להגיע [וציין רבנו פעם שלמרות שהיה קרוב לים, לא נכנס אף פעם לרחוץ בים, מפני הסכנה, ובזה מרבה תוכחת מגולה על אותם שאינם נזהרים בזה כשאין פיקוח ומסכנים את עצמם ואת משפחתם].

אוניה

כשנסע רבנו לארץ ישראל משוויץ (קיץ תש"ה) באוניה 'פלוס אולטרה' שהייתה האוניה הראשונה שהגיעה לארץ ישראל לאחר השואה, נסע עמו רבי שאול ברזם² שהיה בחור מהולנד, בצדקותו הבחין הג"ר שאול שמצב האוכל באוניה לא כ"כ טוב, ואפשר היה למצוא בו תולעים, ניגש לרבנו ושאלו אודות כשרות האוכל מה עליו לעשות, והדריכו כיצד לבדוק, והתפעל רבנו מיראת שמים האמיתית שלו, וכן מידי פעם ניגש לברר הלכות שונות. (נר לשולחן שבת גליון 268)

והנה הג"ר שאול הגיע ממקום שעסקו בתורה ודרך ארץ, ורבנו באוניה כבר החל לדבר עמו על מעלת לימוד בישיבה, ואח"כ כשהגיע הג"ר שאול לארץ ישראל עסקו בזה כמה רבנים ובראשם הגרש"ז אויערבאך והכניסו אותו

¹ בענין שעושים בזמננו סעודת שבע ברכות כל יום, אמר רבנו, אין שום דין כזה שצריך להקפיד לעשות כל יום סעודת שבע ברכות, ומה שנוהגים היום לעשות סעודות גדולות כל יום, זה סתם הפסד ממוון לחינם, ובזמנים עברו אף אחד לא עשה כן חוץ מהעשירים, אבל היום עושים כך משום 'כבוד' שאנשים מתביישים לא לעשותם. וסיפר שבנשואי בניו בשבע ברכות הוא היה מזמין לביתו רק את המחזותנים ופנים חדשות, ועשו סעודה פשוטה ורגילה, ואחר הסעודה בירכו שבע ברכות ולא עשו עסק מזה. [ועי' שו"ת חתם סופר אבהע"ז ח"א סקכ"ב. ובהליכות שלמה מועדים ח"ב פ"ג ציון 2]

² רבי שאול נולד בהולנד לאביו רבי משה ב"ד אב תרפ"ה ועלה לארץ ישראל ולמד בישיבת חברון ונלקח כבוד לחתן אצל בעל הקהלות יעקב. נסתלק בקיצור ימים ושנים לאחר מחלה קשה. נלב"ע ו' אייר תשכ"ד. שח בן רבנו הגר"ש: הייתה תקופה מסוימת שהיה רבנו שולח בחורים מהישיבה קטנה להג"ר שאול שילמד איתם. מהם היו בחורים חלשים בלימוד ומהם בחורים שרבנו היה סבור שהג"ר שאול יכול לקדם אותם היטיב.

לישיבת חברון, אבל ראשית הדברים הייתה באוניה כבר. (מפי בני רבנו, הגר"מ והגר"ש)

לימים הג"ר שאול שהיה מבחירי ישיבת חברון, נלקח לחתן בבית הקהלות יעקב, ודברו על השידוך, שאלו מהיכן החתן, והזכירו שהחתן מהולנד, אמר רבנו להרבנית כנראה זה הבחור שלנו מהאוניה.

ההפלגה נמשכה זמן רב, כי עצרו בנמלים של אלג'יר, ניאפולי, ואלכסנדריה, ובכל אחד מהם נוספו עולים רבים. אבל נאסר על היושבים באוניה לעזוב את המחלקה שלהם.

רבנו והרבנית הגיעו לארץ ישראל לנמל חיפה בט' תמוז תש"ה.³

לפתח תקוה

כשהגיע לארץ ישראל לקחו האנגלים את כל העולים למחנה עתלית לבדוק אם אינם מרגלים ויש להם מידע בטחוני, ואחרי ג' ימים ואחר שפירסמו את שמות הבאים, הגיעו לשם אחות אשתו ובן דודו והוציאו אותו משם. ולילה אחד ישן בקיבוץ חפץ חיים, ומיד בבוקר עבר לפ"ת.

[שמו של רבנו היה שטיימן בלי נו"ן. וכשהגיע לארץ ישראל אמרו הפקידים

הבריטים שאין כזה שם, ושינו לשטיינמן, ומכאן ואילך שינה נקרא שם משפחתו כך, ובכל המכתבים שהיו עד אז חתם שטיימן].

בתחילה גר תקופה קצרה אצל אחות אשתו של רבנו בפ"ת, ואח"כ עבר לרח' פיק"א בדירת מחסן של שומר תחנת אוטובוסים מר פיבין, והשכיר חצי מחסן להם, וכשהיה יורד גשמים היו מגיעים המים עד המטות.

ושם חיו באותה תקופה בעניות עצומה ואכמ"ל בפרטים בזה, ודוגמא אחת נציין, שסיפר רבנו שהיה שם אברך אחד [שהיה גר ברחוב שטטמפר] שמכר יין בליל שישי, ומכר כוס אחד, שני כוסות, ורק לעשירים הייתה אפשרות לקנות בקבוק. ואמר רבנו על עצמו גם אני הייתי עושה כך וקונה בכוסות. וקנו רק חצאי לחם, ודג אחד של הרינג חתכו לשלש חתיכות, ונאלצו לנסוע לת"א לקנות סירים קטנים וכו'.

הכרת הטוב

כשהג"ר שלמה ניימן רבה של רמות הגיע להזמין את רבנו לשיחה בישיבת

בין הזמנים שע"י בית מדרשו 'משכן שרגא' אמר לו רבנו: אני חייב לך הכרת הטוב היות ואביך הג"ר יצחק ניימן היה הראשון שניסה לדאוג לי למשרה כשעליתי לארץ ישראל. והגיע רבנו ב' פעמים לבית מדרשו.

לכולל תורת ארץ ישראל

בתחילה הייתה שאלה ממה תהיה הפרנסה, וכולם הציעו להיות מלמד, ונרשם רבנו למקום שרשמו את מי שרוצים להיות מלמדים, וגם החזון איש שלח אותו לשם.

ואחרי תקופה אמרו לרבנו שקיבלו אותו לכולל תורת ארץ ישראל בפ"ת, שהיה כולל של המצוינים ביותר באותה תקופה. והפליג רבנו במעלת הדיבוק חברים שהייתה שם, וכשאחד מהחברים קיבל משרה ערכו מסיבה לכבודו, וכשעזב רבנו את הכולל לכפר סבא, עזב באותה עת הג"ר דוד חנזין לכהן בישיבת חב"ד בתל אביב במקום הג"ר דוד פוברסקי שעבר לפוניבז'

בתקופה ההיא, ועשו לשניהם מסיבת פרידה. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' רלח)

כמו"כ דיבר בהערכה על גדלותו של ראש הכולל הג"ר יצחק קאץ שהיה למדן גדול מאד, וכתב מערכות גדולות של חידושי תורה והיה גם בעל חסד גדול. ונתנו בכולל 12 שטרלינג ובשטרלינג קונים 12 תפוזים שערבים היו מגיעים למכור, לקראת פסח מוצאי שביעית תש"ו השיג הג"ר יצחק קאץ יין של אוצר בית דין מבית חרושת, והקיילו האברכים שאפשר להפקיר ולזכות מיד, ודלא כדעת הרמב"ם (פ"ז משמיטה ויובל).

כשהגיע לכולל למדו מסכת סנהדרין. ובקיץ תש"ו קבע ללמוד בחברותא עם הג"ר חיים שאול קרליץ מסכת עבודה זרה.

גם לאחר מכן, כשהיה גר בכפר סבא, היה נוסע רבנו לפ"ת לכולל תורת ארץ ישראל שם היו חוגגים בשמחה גדולה את שמחת בית השואבה, וכן בחיי החזון איש היה נוסע לשמחת בית השואבה שערך החזון איש בביתו.

עם הג"ר אליהו דושניצר

בפ"ת היה מקורב מאוד לג"ר אליהו דושניצר שהייתה לו קביעות ללכת עמו לטייל כל לילה, ובכל שבת מסעודה שלישית עד מעריב של צאת כוכבים ולדבר בלימוד עמו.

[ומפי השמועה שמענו, שבאותה תקופה היה רבנו נכנס אצל הגאון המקובל רבי עובדיה הדאיה מח"ס ישכיל יעבדי. ולמד ממנו קבלת הספרדים, ואין לנו דברים ברורים בזה].

בית כנסת שונה הלכות

רבנו שיבח מאוד את מתפללי בית הכנסת שונה הלכות בפתח תקוה שהיו מיחידי סגולה ושלמים 'ליטושע אידן' מיקרי העיר פ"ת ואת רבם הג"ר משה אילוביצקי שהיה חברותא של החזון איש. וסיפר שהיו מניחים תפילין בתפילת מנחה.

בכותל המערבי

כשעלה לארץ ישראל הגיע מיד אח"כ בתמוז תש"ה לירושלים לצורך כמה סידורים דחופים, ונכנס לגר"ז ומיד שאל אותו הגר"ז אם כבר היה בכותל המערבי? ושלח את בנו הגר"ד⁴ והגרמ"ד שילכו עמו לכותל המערבי⁵ [והראו לו אז את החורבה]. וכמו כן שלח את בנו הגר"ד שיסייע לו בכל מה שהוצרך במשרדי הממשלה ועוד [וכבר הבאנו במאמר על האדמו"ר מבעלזא שהלך עמו לאדמו"ר מבעלזא ועוד]. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' רלז) והיה ביד רבנו סכום כסף והלך להפקידו אצל הגר"ז, ואמר לו הרב שבתו ליפשא (אשת הגר"מ פיינשטיין) היא הבנק שלו, ונתן לה את הכסף להפקדה.

אצל הדמשק אליעזר

בט' טבת תש"ו ילדה הרבנית את בתה רחל דבורה בתל אביב, ורבנו שהיה שם בבית חולים בשבת קודש, ורבנו עשה קידוש על הפת, וחיפש מקום לאכול סעודה שלישית, והלך לטיש של האדמו"ר הדמשק אליעזר מויזניץ שהיה גר שם ליד. ונכנס באמצע הטיש וביקש לאכול סעודה שלישית, והדמשק אליעזר התפעל ממראהו ושאל מי הוא האברך הנ"ל. (מפי ר"ש)

³ בעיתוני התקופה מתואר על הגעת האוניה: כדאי לספר על מחזה מזעזע בנמל חיפה מיד עם רדת העולים ביום ג' לצרף. עולה, כבן 30 בערך, בעל עינים יוקדות, נפל אפים ארצה ונשק פעמיים את אדמת ארץ ישראל וכמעט שלא יכול להינתק הימנה מרוב התרגשות. כל אלה שנזדמנו לאותו מקום עמדו נרגשים ומזועזעים וגם שוטרים בריטיים לא גרעו עין מאדם זה.

⁴ רבנו הלך אז לבית הכנסת בבא תמא שם למד הגר"ד בחברותא עם האדמו"ר הג"ר אברהם לנדא מסטריקוב ומיני אז היה לרבנו קשר עם האדמו"ר שהעריכו מאוד.

⁵ ואמר רבנו, כמדומה שהגר"ז לא הלך כמעט לכותל המערבי.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של מרן רבי יצחק זילברשטיין שליט"א עניני שידוכים ועוד

חזר הצדיק אל השדכן בטרוניה ושאל: "למה רימיתני? הלא הבטחת לי אישה רעה וקשה, ומה הבאת לי? אישה כלילת המעלות!"

האם מותר להינשא לאשה רעה כדי לעבור על המידות?

שאלה. סיפר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: "בתקופת הגאון מווילנא, חי צדיק גדול וקדוש - רבי לייב סלונימר זצ"ל, אשר הכל כינוהו בשם 'רבי לייב צדיק'. מעשים מופלאים מפורסמים עליו, הנה אחד מהם: רעייתו הצדקנית של רבי לייב הצדיק נפטרה לבית עולמה בדמי ימיה, לתדהמתם של מכריה. לאחר זמן מה, פנה הוא אל שדכנים וביקש את עזרתם בחיפוש זיווג שני. גם בגיל מבוגר כמו שלי, צריך האדם את הברכה הגדולה שמביאה האשה לביתו, כמאמר חז"ל: "השרוי בלא אשה - שרוי בלא ברכה, בלא חומה, בלא תורה ובלא שמחה" (יבמות דף סב ע"א). הוא פנה אל שדכן שהכיר ואמר: "אשמח מאד שתמצא לי זיווג מיוחד במינו". "בוודאי, כבוד הרב", השיב השדכן, "בשבילך אחפש את האשה הכי צדיקה והכי טובה בעולם".

"לא, לא!", נזעק רבי לייב ממקומו, "הפעם אני מחפש משהו אחר לחלוטין". עצר מעט רבי לייב והמשיך: "כיוון שעברתי את רוב שנותיי ומתפלל אני שאזכה להגיע נקי וטהור לעולם הבא, מבקש אני ממך בכל לשון של בקשה שתשתדל למצוא לי את האשה הכי רעה בעולם, אשר יש בה את כל המידות הרעות גם יחדיו. אני רוצה שהיא תהיה כעסנית, עקשנית, סקרנית, עם לב רע ביותר, נקמנית, אכזרית וכל מידה רעה נוספת שתקבל בברכה".

השדכן נתקף בהלם מוחלט, הוא לא האמין למשמע אוזניו, שהרי תמיד מבקשים ממנו אשה טובה, עם מידות טובות, כלילת המעלות אשר אין בה שום פגם, והנה כאן, בפעם הראשונה בהיסטוריה שלו כשדכן, הוא מתבקש על ידי הצדיק של העיר את האשה הכי רעה שיכולה להיות.

"זוהי גמרא מפורשת", המשיך רבי לייב להרגיע את השדכן, "האומרת כי מי שיש לו אשה רעה - אינו רואה פני גיהנום" (עירובין דף מא ע"ב), מפני שרואה את הגיהנום כבר בזה העולם. וכידוע שאין סבל יותר גדול בעולם מאשר סבל של אשה רעה, כמאמר רבותינו (שבת דף יא ע"ב) "כל רעה, ולא אשה רעה". ולכן, אין דבר שיכול למרק ולנקות אותי יותר מאשה רעה".

"רצונו של אדם זהו כבודו", הרגיע השדכן את עצמו, "אם זה רצונו של הצדיק, מי אני שאעמוד בדרכו!?"

לשדכן שלנו לא היו חסרות הצעות כאלו, והוא החל לעבור על הרשימות השחורות שהיו בידו. כולן היו נשים קשות ונוראות, כל אחת קשה יותר מרעותה.

רבי לייב שמע את הפרטים של המוצעת, אך הוא לא הסתפק בכך. "מן הסתם אפשר להשיג שידוך 'טוב' יותר ולקבל אשה יותר קשה שתזכך אותי". החליט רבי לייב לחפש אצל שדכן אחר ואמר לו: "נאמר בגמרא: 'אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת' (כתובות דף עז) - אישה כזו אני מחפש!"

פניו של השדכן אורו: "יש לי אחת כזו. שמה הרע הולך לפניך: אישה מרה ואכזרית, אשר הכל אומרים כי בעלה יהיה המסכן הגדול בעולם. היא תגרום לו צער קשה ונורא, ולכן אין פלא שעד היום היא לא מצאה את זיווגה".

שמע הצדיק את ההצעה והתלהב: "אוהו, זה נשמע משהו 'טוב', תן לי לברר עליה". בירר הצדיק אצל שכניה ומכריה, כשכולם נבהלו מעצם הרעיון וזעקו בקול גדול: "רבנו היקר, שומר נפשו ירחק ממנה! ברח מההצעה כל עוד נפשך בך. היא תאכיל אותך מרורים כל החיים".

שמע זאת הצדיק ושמח מאד: "מצוין! זה מה שאני מחפש. ברוך ה' מצאתי את הזיווג שכל כך חפצתי!"

בשעה טובה ומוצלחת נקבע מועד לחתונה שנערכה בצמצום. למחרת החתונה, המתין רבי לייב בסבלנות לקבלת צעקות, גערות וסבל רב, אולי כיסא מתעופף או ביזיונות קשים לעיני הרבים, אך שום דבר לא קורה. שום צעקה ושום גערה. הכלה המבוגרת, זו שהכל היללו אותה על רוע מעלליה, התייחסה אל בעלה הישיש בכבוד רב, בנימוס ובדרך - ארץ, הכינה לו ארוחת בוקר טעימה, ואף ליוותה אותו אל בית המדרש בהערצה.

הרגיע רבי לייב את עצמו ואמר: "נו, ככה זה בימים הראשונים, החתן והכלה מנסים לעשות רושם אחד על השני, אמתין כמה ימים ואז בטח יגיעו האש והמלחמות". עברו ימים, שבועות וחודשים ושום דבר לא השתנה. האשה מתנהגת כאשה הטובה והמסורה בעולם, המכבדת את בעלה מעל ומעבר.

חזר הצדיק אל השדכן בטרוניה ושאל: "למה רימיתני? הלא הבטחת לי אישה רעה וקשה, ומה הבאת לי? אישה כלילת המעלות!" השיבו "אני שדכן ותיק, ורגיל אני להסתיר את חסרונותיהם של המשודכים. אולם, האמן לי, כי המקרה שלך הינו הראשון שבו הצגתי את האמת לאמיתה, לא הסתרתי דבר בפעם הראשונה בחיי!" תמה הצדיק: "אם כן, מדוע היא לא מתנהגת ככה?" "מי יודע" - השיב השדכן בצער - "אולי בזכות זה שהיא נישאה לצדיק היא הושפעה לטובה ותיקנה את דרכיה".

עצר רבי לייב ואמר: "כעת חש אני על בשרי, כי מה שנגזר על האדם משמים - הוא מה שיהיה! אם גזר הבורא יתברך לטובת האדם כי עליו לסבול ח"ו - הוא לא יוכל להימלט מכך בכל תחבולה שיעשה. ומנגד, אם גזר חכמתו העליונה כי הטוב ביותר לאדם הוא לרוות נחת ואושר בעולם לצורך תיקונו, הטוב ירדוף אחריו, וגם אם ינסה לחפש את האשה הכי קשה ורעה, הקדוש ברוך הוא יהפוך אותה לאשה הכי טובה.

ויש לשאול, הרי הפליגו חז"ל ביבמות (דף סג ע"ב) במעלת אשה טובה שמידותיה טובים וכו', וכן בסנהדרין (דף ק ע"ב) רבי חנינא אומר כל ימי עני רעים זה מי שיש לו אשה רעה, וטוב לב משתה תמיד זה שיש לו אשה טובה. וכיצד אם כן מותר לאדם להכניס את עצמו לנסיונות גדולים בכל יום ויום, בעבודת המידות וכו' הגובלים באיסורים, עם אשה רעה?

תשובה. דברי חז"ל להינשא עם אשה טובה וכו', אינם אמורים על צדיק ונשגב המכיר את עצמו שיעמוד בניסיונות, וידע כיצד להתמודד עם אשה רעה. ועל ידי ההתמודדות ימשיך להתעלות בעבודת ה'.

ונראה שאף שהיתה אשה רעה, מ"מ כאשר נכחה לראות את צדקותו הגדולה ויחסה המיוחד כלפיה, מיד שינתה את טעמה וכבשה מידותיה הרעות.

הקב"ה מזווג לאדם את האשה הטובה ביותר עבורו

ויש להוסיף את דברי הזית רענן (לרבנו משה יהודה ליב מקוטנא, פרשת בראשית ב יח) שכתב וז"ל: נאמר ביבמות דף סג ע"א זכה עוזרתו לא זכה כנגדו. ומקשים הא ראינו כמה צדיקים שנפל גורלם חלק רע, וכמה רשעים בהיפוך?

ונראה דישנם כמה בני אדם אשר על ידי מנוחת לבם, מוסיפים והולכים בכל יום בעבודת ה' ובתורתנו הק', אבל אם מרגוע לא יהיה לו... ובפרט מצרת ביתו, זו אשתו, אזי מחמת רכות לבו, נמס לבו כדונג וישאר בער ולא ידע ועירום מתורה ויראה כיום הולדו וצאתו מרחם אמו, ולעומתם יש כמה בני אדם אשר אם יחיו על מי מנוחות, אזי בועטים בה', ושוכח את יצרו. ואם אשה רעה מצא אזי טבעו מנגד לה, באומרו יום יום אלך בטרד עסקי בעוה"ז ומה יועיל לי כל זה [כשיש לי אשה רעה] טוב לי אשר אראה להתחזק בכל עוז בתורה ותושיה ועבודת ית"ש והקב"ה יוצר יחד לבם, מכין לאיש ואיש כראוי לו מי שזכה, מזווג לו השי"ת אישה שעוזרתו, דהיינו מי שע"י מנוחת לבו ישאר בטובתו, ימצא אשה טובה, ולמי שטוב לפניו שע"י מרירות לבו, ותחזק במעוז לעבוד את צורנו ישלח לביתו אשה רעה, והיא ע"י רעתה תהיה סיבה להיטיבו בעבודתו וכל זה מפלאות חכמת הבורא אשר הוא יודע יצרם, עכ"ד, ויעוין עוד מש"כ בחשוקי חמד עמ"ס יבמות (דף סג ע"א).

ומעתה בנדון שאלתינו, כיון שסבר ר' לייב, שבעזרת אשה רעה יוכל להתעלות יותר בעבודת ה', מותר היה לו לבקש להינשא לאשה רעה.

ומכיון שהקב"ה ידע שאשה טובה תועיל לו יותר, זימן לו אשה שתהיה טובה לו, ועוד יתכן שהוא סמך בביטחונו על הקדוש ברוך הוא שיזמין לו את האשה הטובה ביותר עבורו (תענית לא, א).

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א

יום קודם לכן, קיבל מכתב המבשר כי ערעורו האחרון נדחה דחיה אחרונה, 27 שנות המאסר שנגזרו עליו - הן עובדה ללא עוררין. אם עד עתה נאחז בכל שביב תקוה, עתה הגיעה ההודעה שאבד כל סיכוי. 27 שנים בכלא פדרלי בארה"ב, תענוג מפוקפק במיוחד...

לפרשת ויגש: כח התפילה

"ויגש אליו יהודה" (מ"ד, י"ח)

אחת המתנות הייחודיות בהן זכה העם היהודי, מתנה המבטאת יותר מכל דבר אחר את קרבתו לבוראו והקשר הקרוב שיש לכל יהודי עם מנהיג העולם, היא מתנת התפילה. העובדה שאדם, קרוץ מחומר, איש פשוט בגוף גשמי, יכול רשאי ומוזמן לפנות לבורא עולם - לקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, לבקש את אשר על לבו, לדבר אליו ולפרוש בפניו את כל משאלותיו, היא ההוכחה הגדולה ביותר על הקרבה והקשר האיתן שבין היהודי לאביו שבשמים.

התפילה, כל תפילה, היא למעשה רגע מכוון בחייו של יהודי. כי אם יש לאדם קשיים, התמודדויות, משברים או צרות, התפילה מעניקה לו קרש קפיצה לצאת מכל אלו. התפילה היא כלי ייחודי רב עוצמה, באמצעותו מדלג יהודי מהקשיים שהם מנת חלקו ומהצרות עימן הוא מתמודד, היישר לחיקו של מלך מלכי המלכים, שיביא לו את הישועה הנכספת.

לפעמים, אנשים מתמודדים עם קשיים שונים, חלקם נראים נטולי פיתרון וחסרי סיכוי לחלוטין. רופא שקובע משהו באופן חד משמעי, נתונים אישיים שאינם משאירים מקום לספק, כישורי פרנסה שמקבעים מצב בעייתי, וכן הלאה. החשיבה שמובילה במצבים כאלה היא, שלמעשה אין מה לעשות, זה המצב וצריך להתמודד אתו...

זה היה עלול להיות נכון, לולא היה קיים בעולם כח התפילה. בדיוק למצבים מעין אלו נועדה התפילה, היא נועדה ליצור 'כביש עוקף' למערכות הטבע, לחתור חתירה תחת כסא הכבוד ולמצוא פתרונות 'מחוץ לקופסא' של דרך הטבע. כשהדרך חסומה מכל עבר - מגיעה התפילה ומדלגת בקלילות מעל כל המחסומים, מרחפת בדרכה לבורא עולם ובחזרה עם הישועה הרצויה.

בורא עולם ברא את עולמו בדרך הטבע, קבע כאן מערכות ותהליכים על פיהם יתנהל העולם. אין בידי בן אנוש, חשוב ככל שיהיה, לשנות את מהלכי הטבע, להכתיב לחייו ולעיסוקיו קצב ומתכונת שונים. רק דבר אחד יכול לשנות את מערכות הטבע - כשבורא העולם בעצמו מתערב בו ובמהלכו, ומוביל דברים בצורה שונה מהרגיל.

וזה קורה כאשר יהודי נושא עיניים מייחלות לאלוקיו, ומבקש ממנו בפשטות ובכוונה לשנות את מערכות הטבע עבורו, לתת לו סיכוי במקום שנראה אבוד מראש. כשהיהודי פונה לאבא שבשמים ואומר 'אבא, מתוך אהבתי אליך אני פונה אליך! אני חושש מהקביעה המפחידה של הרופא, אני מודאג מהמצב של בני, אני קורס תחת נטל הפרנסה, אני לא יודע איך להתמודד עם האתגר הזה!' - באותו רגע הוא פותח לעצמו יכולת לשנות את הטבע, להפעיל דרך שונה בחייו.

יותר מזה: המהרש"א במסכת קידושין חושף גילוי מדהים מאחורי הקלעים של התנהלות הטבע בעולם. וכך הוא מגלה, כי בהיות והתפילה יכולה להביא לאדם ישועה מעל לדרך הטבע, והואיל שבכח התפילה לפעול ניסים משדדי מערכות, שמא יחשוש האדם שישועות כה חריגות מקטינות את שכרו בעולם הבא...

אין זה חשש! - קובע המהרש"א, ומגלה את הסיבה: כאשר אדם זוכה לישועה מכח התפילה, כאשר תפילתו נישאת השמימה ומשיבה לו ישועה ממעל, אין זה נס כלל אלא תופעה טבעית לחלוטין! כי כך ברא הבורא את העולם: יש לטבע מערכת אחת, מתכונת וכללים הפעילים בדרך כלל. ויש מתכונת, מערכת וכללים הפעילים רק למתפללים, מערכות טבע ייחודיות שיהודי

מפעיל אותן כשהוא מתפלל, ואלו מביאות ישועות יוצאות דופן, בדרך טבעית כביכול!

משל למה הדבר דומה, לאדם הנכנס לבנק ומבקש אשראי חריג בהיקפו. כשהוא ניגש לפקיד זוטר - הוא מבין שבדרך הטבע אין לבקשתו כל סיכוי, כי הדבר למעלה מסמכות הפקיד. לא כן כאשר הוא ניגש למנהל הבנק, אז הוא מצפה להיענות לבקשתו בדרך טבעית, בהיות והדבר בסמכות המנהל וביכולתו.

כך, בדיוק כך, בבקשת יהודי לישועה. אמת כי בדרכי הטבע המקובלות הוא חסר סיכוי לזכות בישועה המבוקשת, שכן היא למעלה מדרך הטבע. לא כן כאשר הוא ניגש למנהל העולם ומבקש ממנו - או אז טבעי הדבר שייענה, כי זה חלק ממערכת הטבע הסבירה - להיענות לבקשתו של יהודי שמתפלל, לפתור לו את הבעיות בצורה שונה מהמקובל והצפוי!

בפרשת השבוע מגלה התורה כי כאשר ניגש יהודי ליוסף - כשחשב שהוא המשנה למלך מצרים, הוא ניגש מתוך תפילה שכן 'אין הגשה אלא תפילה'. יהודה ידע שהוא בא לבקש בקשה שאינה סבירה, הוא מבקש להשיג משהו

חסר סיכוי בדרך הטבע, ולכן נקט בכלי התפילה, אותו כלי שפועל גם כשאין סיכוי, שמצליח גם במקרים שנראים אבודים.

הבה נאמץ את כלי התפילה, נתבונן בעוצמתו ונאמין ביכולתו. הבה ננצל את התפילה לפעול עבורנו ישועות, נשלוף את הכלי הזה בכל עת מצוא, ניעזר בו בכל מצב בעייתי. ככל שנכוון בתפילה, ככל שנאמין ביכולתה, ככל שנדבק בה - כך נזכה לראות עד כמה התפילה משנה עבורנו את תנאי החיים לחלוטין, ומביאה לנו בכנפיה אוצר של ישועות וברכות!

שחרור מהרגע להרגע...

הסיפור הבא התרחש ביום 'זאת חנוכה' תשע"ח. העולם היהודי כולו עצר את נשימתו בהתרגשות לנוכח בשורת שחרורו ממאסר של הרב שלום מרדכי רובשקין הי"ו, בחנינה יוצאת דופן אותה קיבל מנשיא

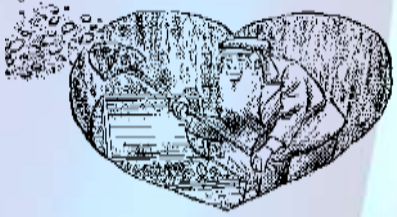
ארצות הברית. מדהים לגלות את אשר סיפר בעצמו:

יום קודם לכן, קיבל מכתב המבשר כי ערעורו האחרון נדחה דחיה אחרונה, 27 שנות המאסר שנגזרו עליו - הן עובדה ללא עוררין. אם עד עתה נאחז בכל שביב תקוה, עתה הגיעה ההודעה שאבד כל סיכוי. 27 שנים בכלא פדרלי בארה"ב, תענוג מפוקפק במיוחד...

הרב רובשקין קיבל את הבשורה, והחליט להתחזק באמונה כי הכל מה' יתברך, ובורא עולם ה'כל יכול' - יכול גם ברגע אחד לשבור את בריחי הכלא ולשחרר אותו לחופשי. הוא הדליק נרות חנוכה ונטל ידיו לאכול ארוחת ערב קלה, כשהרהור עובר בראשו 'הלא עכשיו חנוכה, זהו זמן לניסים. אתפלל לנס שיוציא אותי מן הכלא הזה!'

הוא עצר לרגע מאכילתו, נשא עיניו השמימה, וביקש ממי שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם, לעשות גם ניסים לבניהם בזמן הזה... בעודו באמצע תפילתו הגיע הסוהר לקרוא לו, אז התבשר כי זכה בחנינה נגד כל הסיכויים, והוא משוחרר מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה, כאן ועכשיו!

הנה כי כן, גם גזר דין אמריקאי חתום ללא אפשרות ערעור, גם חומות כלא פדרלי ללא יכולת בריחה, גם נעילה הרמטית של השערים באינסוף מנעולים - תפילה אחת, מעומק הלב, מחוללת את הנס ומביאה את המהפך. הבה נתפלל לה', נזעק בכל ליבנו על כל העובר עלינו, ונזכה לראות בחסד ה' ובישועתו!

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' מאת הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

התעניין רבי מרדכי אהרן: "והיכן אתה נמצא שם למעלה?" השיבו רבי שמעון: "פתחו לי את כל השערים, משום שהייתי כל ימי בעל יסורים וקיבלתים באהבה, ומשום היותי גבאי צדקה..."

לפרשת ויחי: "היסורים שלוחי ה' יתברך"

"וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עָשָׂר שָׁנָה וַיְהִי יְמֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם חַיִּים שִׁבְעַת שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמָאתַיִם שָׁנָה" (מז, כח)

באחרית ימיו של יעקב אבינו, בשבע עשרה השנים האחרונות ששהה במצרים, היו חייו חיים טובים ונפלאים, מלאי נחת ושלוה. בספר 'צרוור המור' (ל"א סבע, ממגורשי ספרד, פרשת ויחי) כתב בלשון הזה: "שבע עשרה שנה אחרים של שלום השקט ותענוגים!".

ישנו פתגם ידוע בשפת האידיש שמאחלים בו לאדם מרובה צאצאים: "שתזכה ללבוש את השטר"ימעל מתחילת השבוע ולא תוריד אותו עד סוף השבוע". משמעותה של הברכה היא, שיאלץ ללבוש בגדים חגיגיים משבת לשבת, משום שיהיה מוקף בשמחות כל השבוע. כך היה יעקב אבינו באותן השבע עשרה שנים מוקף בשמחות מיוצאי חלציו המתרבים.

בפירושו על התורה שואל רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל שאלה עצומה:

מדוע בתיאור הצרות של יעקב אבינו, התורה מאריכה כה רבות ומפרטת את כל פרטי הצרות והיסורים שעברו עליו, ואילו כאשר הגיע סוף סוף אחרית חייו, אז זכה לחיי עונג שמחה ונחת, התורה מקצרת מאוד? וכמעט ולא נאמר עליהם דבר?

מסביר הרב הירש, שאמנם נכון שלגבי יעקב אבינו היו אלו השנים הטובות השמחות והמאושרות ביותר שלו, אולם היות והתורה היא תורת חיים שאמורה ללמד את כלל ישראל לדורות עולם כיצד לנהוג, לאור הנהגותיהם ואורחותיהם של האבות הקדושים, הרי שאת עיקר אורחות החיים והלקחים יש להפיק דוקא משנות הרעה של יעקב אבינו. משום שההתנהגות וההתמודדות שלו בשנים ההן עם כל הצרות והמועקות הן אלו שמשקפות יותר מכל את דמותו הפלאית של יעקב אבינו. שהם בנו חישלו ועיצבו את אישיותו הקדושה.

גדלותו וכוחותיו של האדם נמדדים איפוא דוקא בזמנים שמתמודד עם קושי וצער, לא עלינו. באיזה אופן ובאיזו צורה הוא מקבל את היסורים, היאך הוא משלים עם הדין שפסקו לו משמים. לכן התורה מאריכה דוקא בשנות הרעה שלו, כי זהו הלימוד העיקרי בשביל כלל ישראל לדורות עולם כיצד להתמודד עם קשיים, וכיצד לקבל את היסורים.

בסוף חייו של הגה"צ רבי נחום זאב מקלם זצ"ל, בנו של ה'סבא' מקלם זצ"ל, בעת היותו סובל יסורים קשים ומרים, שאלוהו: "כיצד הינו מסוגל להתגבר על יסורים נוראים כאלו?" השיב תשובה מפעימה: "כי היסורים הינם שלוחי ה' יתברך ויש לקבלם בסבר פנים יפות כראוי להם!"

הגאון רבי אריה ליב זצ"ל, בחיבורו הנפלא 'דוגמא מרדכי אבי' (אות כב), מביא בשם אביו מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל הדרכה בענין קבלת היסורים: "אמר לי [ה'חפץ חיים'] על דבר יסורין שבאין על אדם, שצריך לקבלם בכובד ראש על כל פנים. ומי שמבעט הוא דומה בעיני לנידון שמוליכים אותו בשלשלאות של ברזל, ורוצה לפרוק מעליו השלשלאות לכן הוא מתפתל וזורק עצמו כדי לעזור. זה לא יעזור לו, הוא רק מוסיף להסתבך בשלשלאות שיכאיבו לו יותר".

היסורים מונקים מעונשי שמים

הייתי עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, כשבא לנחם בבית מרן הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר. מרן זצ"ל דיבר על מעלת היסורים שהיו לנפטר, וכך אמר: "הנה לכתחילה אמרו חז"ל על היסורים לא הם ולא שכרם, אבל לאחר שכבר עבר את היסורים, הרי זה שווה מליונים!"

והמשיך לומר: "ודאי שהנפטר הגדול למרות שכאן היה מיוסר מאוד בחוליו, שם הוא בגדר 'שש ושמח'. כי ברור שאם הקדוש ברוך הוא שש ושמח עימו, הרי הוא עצמו גם שש ושמח. ואין ספק שרוכב ערבות שש ושמח בנפשו הנקיה והמזוככת של הנפטר. לכן אתם הבנים אמורים להיות שלווים ושמחים בהקשר למצבו שם! כי טוב לו שם!"

ביטוי מפליא אמר פעם מרן הרב שך זצ"ל להגה"צ רבי מרדכי קרפמן זצ"ל, שהיה תלמיד חכם מופלג ובעל יסורים גדול: "אמנם אינני מאחל יסורים לאף אחד, אבל אני מקנא בבעל יסורים!"

בליל שבת קודש עברתי פעם סמוך לביתו של הגאון רבי משולם דוד סאלוויצ'ק שליט"א, ראש ישיבת בריסק, והוא היה אז בעיצומו של 'שיעור חומש' לפני חבר תלמידים מקשיבים. ושמעתי איך שהוא מתאר ברטט ובמורא את דברי ה'ראשית חכמה' על ענייני שכר ועונש ועונשי הגיהנם, אשר תסמרנה שערות ראש לקרוא אותם (ראה בהרחבה בשער היראה פרק ג), וכה אמר: "בודאי שאף אחד לא מחפש יסורים, אך מי שזימן לו כבר ה' יתברך יסורים שישמח בהם! כי כל התיאורים של ה'ראשית חכמה' הם למי שלא עבר כאן יסורים..."

סיפור נפלא שמעתי מידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, ר"מ בישיבת 'קמניץ' בירושלים, אשר בעל המעשה אישר את אמיתות פרטיו:

לפני כעשרים שנה נפטר בירושלים יהודי צדיק בשם רבי שמעון קאלפוס זצ"ל, הוא היה מוכר כבעל צדקה וכידוע חכמת הנסתר, ולמד חברותא עם יבדל לחיים – הגאון רבי מרדכי אהרן שיינברגר שליט"א שליט"א, מגדולי גאוני ירושלים. ככלות ימי השבעה הוא בא בחלומו אל החברותא רבי מרדכי אהרן, ואמר לו: "אינני יכול לתאר לך את הנעשה למעלה, אולם דבר אחד אומר לך מה שנאמר בחז"ל (פסחים ג, א) "עליונים למטה ותחתונים למעלה", הוא מדויק להפליא!". התעניין רבי מרדכי אהרן: "והיכן אתה נמצא שם למעלה?" השיבו רבי שמעון: "פתחו לי את כל השערים, משום שהייתי כל ימי בעל יסורים וקיבלתים באהבה, ומשום היותי גבאי צדקה..."

מבהיל הרעיון!

מגיד המישרים הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א סיפר על רבו הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל, מגדולי אדירי התורה ומחשובי תלמידי ה'חזון איש', שכאשר סבל באחרית ימיו יסורים נוראים משבירת הצלעות, תגובתו היתה

כך: "ריבוננו של עולם! הרי רק אתה יודע עד כמה כואב לי כעת במצבי, והרי כמה שכואב לי ואני מתייסר, לך הדבר מכאיב פי כמה וכמה, שנאמר 'עמו אנוכי בצרה'. אז מדוע אתה מייסר אותי? כי אתה רוצה שאגיע בצורה מזוככת וטהורה יותר ללמעלה! אם כך תודה רבה לך ה' יתברך שהינך כה סובל כביכול עבורי רק כדי לזכך אותי".

את סיבת בוא היסורים עליו, סיפר אחיו הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א, לאחר פטירתו: "באסרו חג פסח תשס"ט, כשיצא לנחם את בני הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל ראש כולל 'חזון איש', ביקש לקבל יסורים מן השמים, וכבר למחרת נפל ארצה ונשתברו כל עצמותיו. לימים הוא התבטא שהנפילה היתה בהרגשה כי בא מלאך מן השמים והפילו ארצה.

"מאז, סבל יסורים נוראים עד יומו האחרון ורבים מהם לא נודעו ונותרו בהסתרה. כל זאת מלבד מוגבלותו שהיה נצרך להיות בישיבה כל העת בלא אפשרות לזוז. הוא הגדיר זאת בעצמו: 'ישיבת בית האסורים שש שנים רצופות'. אולם במשך כל הזמן הזה, המשיך בלימודו עם התלמידים ברציפות, בבחינת 'אדם כי ימות באוהל' - אפילו בשעת מיתה! יחד עם זאת, נהג בזהירות מופלגה בדקדוק המצוות, בטורח ובצער גדול שלא שמענו כדוגמתו, והיה מבקש תמיד לסבול את כל היסורים באהבה בעולם הזה, כדי להגיע בטהרה לעולם הבא".

עשרה מי יודע

קושיה בפרשה ועשרה תירוצים | מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטופ

תירוץ ג. הנחש הקדמוני היה נראה כגמל

בפרקי דרבי אליעזר (פ"ג) מבואר, שנחש הקדמוני היה שליחו של השטן, והיה דומה לגמל [וראה מה שהאריך בסיפור המעשה. וכן מבואר במדרש (בראשית רבה יט, א), שהיה דומה לנחש]. ולפי זה ביאר עין אליהו (ברכות נו, ב ד"ה ה' הרואה) את דברי הגמרא, שהגמל רומז לנחש הקדמוני, שהיה שליחו של מלאך המוות, וגרם מיתה לעולם.

ולפי זה יש ליישב קושייתנו, שהגמל עצמו רומז למיתה, ותיבות 'גם עלה' רומזות להצלה [וכעין זה מבואר בזוהר הקדוש (ח"ג ק, א), שנאמר בו: 'גמלים' הוא נחש, כמין גמל, בשעתא דפתי סמא"ל לאדם, ארכיב על נחש כמין גמל. תנינן מאן דחמי גמל בחלמיה, מיתה נקנסה עליו מלמעלה, ואשתזיב מינה. וראה עוד בארצות השלום (ברכות נו, ב ד"ה נ"ל), ובעיני בנימין (ישמח חיים עמ' קעב) שהאריכו בזה].

והוסיף עין אליהו לבאר, שמצרים נקראו 'נחש' (ישעיהו כז, א וברש"י שם), משום שהשטן היה שולט שם. ולכן כשנגאלו ממצרים היתה 'חירות ממלאך המוות' [ראה שמות רבה (לב, א), ושם נאמר הדבר על הלוחות הראשונות], משום שניצלו מהנחש, שגורם המיתה. ולפי זה הפסוק כאן שעוסק בגאולת מצרים, מלמד על גאולה ממוות לחיים [וראה מה שהאריך בכל זה].

תירוץ ד. 'גמל' מלשון 'גמול'

בזוהר הקדוש (ח"ב רלו, א) נאמר, ש'גמל' הוא מלשון 'גמול', והכוונה לגמול של הרשעים, כפי שנאמר (ישעיהו ג, יא) 'אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו'. והוסיף, שהגמל עומד תמיד לאכול הכל ולכלות הכול, והוא מוכן תמיד נגד בני אדם, ולכן מי שראה בחלומו גמל, הראו לו שנגזר עליו המוות, וניצל ממנו [וראה מה שהאריך עוד בענין הגמל וגודל טומאתו, ומה שביאר אור החמה (למהר"א אזולאי, על הזוהר שם ד"ה איהו)].

ולפי זה מיושב, שבעצם ראיית הגמל נרמזת המיתה, משום שהוא מלשון 'גמול', ותיבת 'גם עלה' מלמדת שניצול ממיתה זו [וכן תירצו בקובץ זרע יעקב (חלק כו עמ' שעח), וראה עוד בזהרי הש"ס (ברכות נו, ב ד"ה ה' הרואה גמל), שביאר הגמרא (שם) על פי הזוהר הנזכר].

תירוץ ה. הגמל במרכבה הטמאה

נועם אלימלך (וישב ד"ה וישבו) כתב כעין זה, שבמרכבה הטמאה יש בחינת גמל, ו'גמל' הוא מלשון 'גומל', והדבר מרמז לגמילות חסדים, שעל ידה משבר האדם את כח הגמל של המרכבה הטמאה. והרואה גמל בחלומו, הראו לו שעל ידי גמילות חסדים שיבר כח הגמל, וניצל ממיתה.

[וכעין זה כתב ארצות השלום (ברכות נו, ב ד"ה ובזאת) בשם זאת ליהודה, שכנגד הגמל שיש בטמאה, יש נשר במרכבה העליונה, והוא סוד יעקב שבנשר העליונה, ולכן הביאו הפסוק (כאן) 'ואנכי אעלך גם עלה', שנאמר על יעקב אבינו, ללמד שניצל מגמל, ונתעלה להיות נשר].

לפרשת ויגש

כיצד נרמז בפרשה, שהרואה גמל בחלום נקנסה עליו מיתה והצילוה ממנה

"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" (מו, ד)

איתא בברכות (נו, ב): ה' הרואה גמל בחלום, מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוה ממנה, אמר רב חמא בר חנינא, מאי קרא, 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה' [גם עלה' קרוב לנוטריקון של גמל - רש"י]. רב נחמן בר יצחק אמר מהכא: 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות' (שמואל ב יט, יג).

ולשיטת רב חמא יל"ע, היכן נרמז בפסוק 'אנכי ארד עמך' שנקנסה עליו מיתה. [דבשלמא לרב נחמן ניחא, דכתיב 'לא תמות', אולם קרא ד'גם עלה' איירי ביציאת מצרים, ויציאת מצרים נחשבת גאולה מעבדות לחירות (מגילה יד, א), והי דמבואר הצלה ב'ואנכי אעלך גם עלה', היינו הצלה מעבדות, אך לא ממיתה, וכיצד ילפינן מהא].

(גליון קה פרשת ויגש אות ה)

תירוץ א. דבר גדול מרמז למיתה

גליוני הש"ס (ברכות נו, ב ד"ה ה' הרואה, הובא בחידושי רבינו יוסף ענגיל על התורה, כאן) הקשה

קושיה זו [כולל החלק שבסוגריים]. ותירץ על פי מה ששינונו (שבת פ"ז מ"א) 'כלל גדול אמרו בשבת', ומבואר ברמב"ם (פירוש המשניות שם), שנאמר על שבת 'כלל גדול', משום שרק בשבת יש חיוב מיתה [ולא בשביעית וביום הכיפורים]. וראה בגמרא (שבת סח, א), שלכאורה נאמר טעם אחר בזה. והנה גמל מסמל דבר גדול [כמבואר ברע"ב (כלאים פ"ג מ"ב), שדבר גדול נקרא בארמית 'גמלונא'], ונמצא שעצם ראיית הגמל שהוא דבר גדול, מלמדת שנקנסה עליו מיתה, שהיא דבר גדול וכפי שהתבאר. ומכך שענין המיתה נרמז דווקא בראיית גמל, למדנו גם שהוא ניצול ממנה, שהרי מצינו שגמל משמש גם כלשון הצלה, שנאמר (כאן) 'גם עלה' [וכעין זה ביאר בדרשה השניה שבגמרא (ברכות שם), והאריך עוד בראיות לדברים].

תירוץ ב. גמל מרמז למשפט ולהצלה

פתח עינים (לחיד"א, ברכות נו, ב ד"ה ה' הרואה) ביאר כוונת הגמרא (שם), על פי המדרש (בראשית רבה עו, ז), שיעקב אבינו שלח לעשיו את הגמלים באמצע, כדי לרמוז לו, שיראה את עצמו כאילו הוא יושב על בימה, ודן את יעקב, והוא מתמלא עליו רחמים. ופירושו המפרשים, שהגמלים גבוהים כבימה (רש"י שם ד"ה ה' הוי), ומצד שני הם מלשון 'גמילות חסדים' (מתנות כהונה שם ד"ה ואתה). ומבואר שגמלים רומזים לדין של מיתה, וגם להצלה [ואף רש"י (במדרש שם) קישר בין הגמרא בברכות למדרש. וראה עוד במרבה ישיבה (עמ' צה), שהאריך בענין הקשר בין הגמל לגמילות חסדים].

וכעין זה יש לבאר בדעת רש"י שהובא בשאלה, שהגמלים רומזים למיתה, ו'גם עלה' רומז להצלה [עוד יש לבאר, ש'גם עלה' הוא רק סימן כדלהלן (תירוץ ז). ועל פי דרכים אלו יש ליישב תירוץ נוספים בדברי רש"י, וראה דרך נוספת להלן (תירוץ ט)].

תירוץ ו. בגמל מעורבים טוב ורע

דעת שלום (על פרק שירה, ח"ב מאמר הגמל עמ' ה) ביאר כעין זה, שהגמל יש בו תערוכות של טוב ורע, שהרי בזהר (שהובא לעיל (תירוץ ג-ד)) מבואר גודל טומאתו, ושגרה לחטא אדם הראשון, ומצד שני מבואר במדרש [שהובא לעיל (תירוץ ב)], שהגמל נוטה לחסד [ויש להעיר, שבעצם המדרש שם משמע שהוא מעורב בחסד ודין, שהרי מרמז גם לבימת המשפט, וגם לרחמים]. ולכן אמרו שהרואה גמל בחלום מיתה נקנסה עליו מן השמים ונצול ממנה, שהרי הגמל מעורב בטוב ורע, כמו עץ הדעת טוב ורע, שמחמתו נקנסה מיתה על העולם (לעיל ב, יז). אלא שמכך שנאמר (כאן) 'גם עלה' למדים שניצול ממיתה זו [והוסיף, שגם פסוק זה, שעוסק בירידת מצרים והעליה ממנה, נמשך מזוהמת הנחש].

תירוץ ז. מרמז לתיבת 'הגומל'

תורה תמימה (הערה ה) ביאר, שמדובר כשראה תיבת 'גמל' כתובה [כמבואר בהמשך הסוגיא (ברכות נז, א) 'והני מילי בכתבא', עיין שם], ויש לקרוא זאת 'גומל', והדבר מרמז לברכת 'הגומל' שמברך הניצול מחולי וצער (ברכות נד, ב), ולכן יש ללמוד מכך שמיתה נקנסה עליו ונצול ממנה. ומה שהביאה הגמרא את הפסוק, הוא רק לסימן ולזכרון, שתיבות 'גם עלה' שדומות ל'גמל', מזכירות את הפדיון משעבוד מצרים [ומשמע מדבריו שלא פירש כן בדעת רש"י שהוא בשאלה. אך לכאורה יתכן לדחוק זאת גם בדעת רש"י, שכוונתו לסימן, כפי שהוא דחק בכוננת הגמרא].

תירוץ ח. רוכבי הגמלים נמצאים במקום סכנה

כעין זה ביאר באר יוסף (לעיל לב, טז אות ג), על פי מה שאמרו בקידושין (פב, א), שרוכבי הגמלים רובם כשרים, משום שפורשים למדבריות שיש בהם גודי חיות וליסטים, ויראים על נפשם, ולכן משברים ליבם למקום (רש"י שם ד"ה הגמליון). וכן אמרו בברכות (נד, ב), שהולכי מדבריות צריכים לברך 'הגומל', משום שהם בסכנה, ואין הולכי מדבריות יותר מרוכבי הגמלים [וכידוע שטבעם של הגמלים מוכן לרכיבה במדבר], ונמצא כי רוכבי הגמלים צריכים תמיד להודות על הצלתם, ולברך ברכת 'הגומל' [ואפשר

שמטעם זה נקרא 'גמל', על שם ברכת 'הגומל']. ולכן הרואה גמל בחלום, פתרונו שהיה בסכנה, ומיתה נקנסה עליו מן השמים, ונצול ממנה.

תירוץ ט. לגמל יש סימן טהרה פנימי

דברי שערי חיים (כאן) ביאר, שהגמל יש לו סימן טהרה פנימי, שהוא מעלה גרה, ואין לו סימן טהרה חיצוני, שאינו מפריס פרסה (ויקרא יא, ד). והוא מרמז למי שעשה עבירות חיצוניות, אבל בפנים היתה לו כוונה טובה. ומבואר בשבת (לב, א, עיי"ש), שאפילו אם יש רק חלק אלף ממלאך אחד שמליץ עליו יושר, והיינו שהיתה לו בתוך העבירה תכלית אחת טובה, ניצול על ידה מהמיתה [וראה מה שהאריך עוד בזה. וכן כתב רשימות לב (סוכות תש"ל ד"ה הרואה) בשם הגר"י הוטנר, שסימן הטהרה של חזיר הוא מבחוץ, וסימן הטהרה של גמל הוא מבפנים, וראה מה שביאר לפי זה בפסוק כאן. ויש להעיר, שישנם בעלי חיים נוספים (ויקרא שם, ה-ו) שמעלים גרה ולא מפריסים פרסה].

ויש שתירצו לפי זה, שבעצם ראיית הגמל נרמז שהיה בסכנת מוות וניצול ממנה, ועל כן די ברמז מועט להסמיק זאת על הכתוב [וכעין זה יתכן לומר לפי התירוטים האחרים].

תירוץ י. יעקב ניצל מקבורה בחוץ לארץ

שדה יצחק (ברכות נו ב ד"ה הרואה) הקשה קושיה זו. ותירץ על מה שאמרו חז"ל (ברכות יח, א), שהצדיקים נקראים חיים אפילו במיתתם. אמנם זהו דווקא כשנקברו בארץ, אבל בחוץ לארץ נחשבים כמתים (ראה כתובות קיא, ב). ויעקב אבינו נקנסה עליו מיתה במצרים, וממילא היה צריך להקבר במצרים, והיה נחשב כמת. ועכשיו שאמר לו הקב"ה (כאן) 'ואנכי אעלך גם עלה', הבטיחו שיקבר בארץ ישראל, וניצל מהמיתה שנקנסה עליו [וראה כעין זה במהרש"א (ח"א תענית ה, ב ד"ה וכו')].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קיח).
כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בעניני השבת, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שבת הרב הגאון שלמה לוינשטיין שליט"א

באחד הימים הזדמן לביתו תלמיד חכם אחד, וכששמע את ברכת האב לבניו נחרד נחרדה גדולה וצעק: "האם אתה מקלל את בניך שישרפו בבית הדשן? חדל מכרי!". באותו לילה באו לחכם בחלומו ואמרו לו: "לא טוב עשית שבטלת אותו ממנהגו"...

לפרשת ויחי: מנהג ברכת הבנים בליל שבת

"ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים וכמנשה וישם את אפרים לפני מנשה" (מח, כ)
הערת העורך: מן השמים סיבבו שנגיע בדיוק לנושא השייך לפרשה. בענין המנהג לברך את הבנים בליל שבת, כתב רבי יעקב עמדין זצ"ל בסדור "בית יעקב" בזה הלשון:

"מנהג ישראל לברך הילדים בליל שבת אחר התפלה או בקניסה לבית, שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים בייחוד, שאין בכחם להמשיך שפע במעשיהם, והגדול אמצעי משבח הוא, יורד וחל ונאחז ביותר בקטנים שעדין לא טעמו טעם חטא, ועל דם הוא מתפשט יותר. אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם ונכון הוא.

ומניחים ב' ידיהם על ראשיהם, כמו שמצינו אצל כל המברכים, בדרך שנהג משה רבנו ע"ה עין יפה, כך ראוי למברך לעולם, כי טוב עין הוא ברוך. וכן כהנים בברכת פהנים בב' ידיהם. וכן מצינו במלאכים בליל שבת, שאמרו חז"ל שמניחין ידיהם על ראשו של אדם כשמברכין אותו, וכן היה מנהג אבי מורי ז"ל, ולא כחסרי דעת שחושבים שיש קפידה לברך דוקא ביד אחת, וסוד הידים לברכה גדול.

ברכת הבנים
ברכת הבנים בליל שבת אינה רק ברכה לשעתה. היא זכרון המלכה אותם גם כשהם רחוקים מביתם ואינם סמוכים על שלחן אביהם, ולפיכך ראוי לה שתזכר באפן טוב ונעים.

בספר "למען אחי ורעי" מספר על ברכה בטעם 'מתוק' שהקפיד לתת הרב מטשעבין, רבי דב בעריש וידנפלד זצ"ל;

הרב מטשעבין שמש עוד לפני מלחמת העולם השנייה כראש הישיבה הנוודעת בטשעבין שבפולין. בימי הזעם הצליח להמלט לסיביר, ושם למד במרתף חשוף וקפוא. בחדרי שמים שרד את השנים הקשות הללו, ובשנת תש"ו הגיע לירושלים והקים בה מחדש את הישיבה.

מיו היו עמוסים מאד - בנוסף לשעורים שמסר מדי יום, היו צובאים על דלתו אנשים רבים שבקשו עצה, ברכה או שאלה שהיה עליו להכריע בה. למרות חלשתו הגדולה, בפרט בשנים האחרונות לחייו כשכבר התקשה

לצאת מן הבית, תמיד היה ביתו פתוח לאנשים במצוקה, וכל אדם שעמד בתור הארוך שהשתרש ליד ביתו זכה להתקבל אצלו.

בקר אחד הגיע לבית אחד ממקורביו ביחד עם בנו הצעיר. הקשר ביניהם החל עוד לפני בואם ארצה, הרבי היה זה שהציל פיזית ונפשית את אותו חסיד, שהיה אז בחור צעיר, בימים הקשים בסיביר, והבן היה נרגש לפגוש פנים אל פנים את הרבי שאביו פה מרבה לדבר עליו.

שניהם עמדו והמתינו זמן רב עד שהגיע תורם. הרבי קבל אותם באהבה ובחם, ואז הציג החסיד את בנו ובקש את ברכת הרב.

אלא שאז, במקום לברך, קם הרב לפתע מכסאו, בקש את סליחת הנוכחים ואמר שישוב בעוד דקות ספורות. לאט ובקשי גדול עשה את דרכו אל מחוץ לחדר.

חלפה כרבע שעה ושוב נראתה דמותו הקורנת בפתח החדר. הוא פסע לאט לעבר כסאו, התישב עליו, וסמן לבן שיגש אליו. הילד נגש, והרב ברך אותו בחם ורכן לנשקו.

פני הילד קרנו מאשר, והוא עזב את הבית בתחושה מרוממת.

תלמידי הרב שהיו נוכחים בחדר בקשו להבין את הסבה למעשי הרב, והוא השיב להם תשובה אפיינית: "זה עתה סימתי את התפלה, ועדין לא אכלתי

דבר. חששתי שמא ריח נשימתי אינו נעים, יצאתי למטבח כדי לאכל דבר מה מתוק, כדי שאוכל לתת לילד נשיקה שתחרת בזכרונו בנעימות. בכל פעם שיום זה יעלה בזכרונו, יהיה הזכרון מלוח במחשבות ובזכרונות נעימים..."

אם על ריח נעים הקפידו גדולי ישראל, על אחת כמה וכמה שטוב וראוי לתת את הדעת לכל 'מעטפת' האוירה הנעימה והחיובית המלווה את ברכת הבנים!

ברכת הבנים של היהודי התם

איש תם ועם הארץ, חונן משמים ביותר מעשרה בנים ובעשר רב, אולם מאחר שלא ידע להתפלל ועל אחת כמה וכמה שלא הבין שום פרוש מפסוקי התורה. עמדו כלם לפניו בכל ליל שבת ולא הצליח לברכם.

הלך האיש לבית הכנסת ואחז בידו את הסדור, מבלי לקרא בו אפלו מלה אחת, והנה שמע את אחד המתפללים, בעל קול ערב במיוחד, מפזם בקול רם את פרק "איזהו מקומן" בנגון ובמתניות לפני התפלה, כשהוא עושה לעצמו מנהג לנגן באפן מיוחד בסופי המשניות. בפרט האריך בסיום המשנה של "אלו ואלו נשרפין בבית הדשן".

מדי יום ביומו שמע אותו עם הארץ את הנגון, ונסה להבין מה מיוחד בתבות הללו שדוקא בהן מאריך המתפלל יותר? שקל בדעתו לכאן ולכאן, עד שהבנה נפלאה חדרה לתוך מחו: אין זאת, אלא שפכל הנראה חמש המלים הללו הן מלים של ברכה מיוחדת, ואותו אדם רוצה לברך את כל הקהל בהן.

חלפו ימים, ואט אט הצליח התם לקלט את המלים, ומאז בכל ליל שבת היה מניח את ידיו על ראש בניו וקורא על כל אחד מהם "אלו ואלו נשרפין בבית הדשן..."

באחד הימים הזדמן לביתו תלמיד חכם אחד, וכששמע את ברכת האב לבניו נחרד חרדה גדולה וצעק: "האם אתה מקלל את בניך שישרפו בבית הדשן? חדל מכך!"

באותו לילה באו לחכם בחלומו ואמרו לו: "לא טוב עשית שבטלת אותן ממנהגו, משום שאותו תם אומר את הדברים לפי תמו, ומאחר שהקב"ה אוהב אותו הוא לוקח את האותיות של חמש המלים הללו ויוצר מהם צרופים אחרים של ברכות ומתקן אותם".

על אלו וכיוצא בו נאמר "ודגלו עלי אהבה" (שיר השירים ב, ד), אף על פי שהאדם מדלג אותיות או תבות, ומשנה בכך את משמעות הדברים והופך

אותם מטוב לרע, עם כל זאת - אהבה הם לפני הבורא, ובאהבתו אותו הוא משלים ומתקן אותם בסדר הנכון.

אמירת חלקו של פסוק

ברכת האב לבנים בליל שבת היא: "ישימך אלקים כאפרים וכמנשה". יש השואלים, הכיצד זה אומרים חלקו של פסוק, והרי הגמרא במסכת מגלה (כב ע"א) אומרת: "כל פסוקא דלא פסק משה, לא פסקינן". הינו: יש לומר פסוק במלואו, כפי שמשה רבנו הביאו בתורה, אם כן כיצד אומרים כאן רק חלקו של הפסוק?

יש מישיבים זאת על פי יסוד דברי ה"אמרי אמת", כי כאשר כתוב במפרש בפסוק שיש לומר רק מכאן ואילך, הרי אין זה בגדר 'פסוקא דלא פסק משה'. וכאן הרי יעקב אבינו בברכתו ליוסף אמר (בראשית מח, כ): "בך יברך ישראל לאמר - ישימך אלקים כאפרים וכמנשה", הרי שיעקב אבינו אמר במפרש שנסח הברכה יהיה 'ישימך אלקים...' ולכן אין מניעה מלומר רק חלקו של פסוק.

מטעם זה גם בליל הסדר מתחילה ההגדה באמירת "עבדים היינו", אף שאין זה תחלתו של פסוק, אלא כיון שנאמר בפסוק (דברים ו, כא): "ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים...", הרי שהתורה אמרה במפרש כי האמירה מתחילה במלים "עבדים היינו..."

בשורת "חתם סופר" (או"ח ח"א סימן י) העיר, שיש המתחילים את הקדוש בליל שבת באמירת: "ויהי ערב ויהי בקר יום הששי", אף שהוא אמצעו של הפסוק, שהרי בפסוק נאמר (בראשית א, לא): "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי".

הוא מישיב את המנהג באמרו, כי באמת היה מקום להתחיל את הקדוש במלים: "יום הששי ויכלו השמים", שהם ראשי תבות של שם הוי"ה, ברם אין כל משמעות לאמירה זו בפני עצמה, לכן מצרפים אליה גם את המלים: "ויהי ערב ויהי בקר". אם יהיה מי שיקשה, מדוע אין מתחילים מתחלתו של הפסוק: "וירא אלקים..." - אין זה מן הראוי, שהרי דרשו חז"ל (בראשית רבה ט): "והנה טוב מאד" - זה מלאך המות, לכן אין מקום להזכיר זאת בליל שבת. מאחר שאין דרך אחרת להזכיר "יום הששי", אלא אם כן יתחיל מהמלים "ויהי ערב", באפן כזה מתר לומר גם חלקו של פסוק.

בספר "ברכת אהרן" מישיב את נסח הקדוש, על פי דברי הברייתא במסכת סופרים (כא, ז), ש"ויהי ערב ויהי בקר" נחשב כפסוק בפני עצמו.

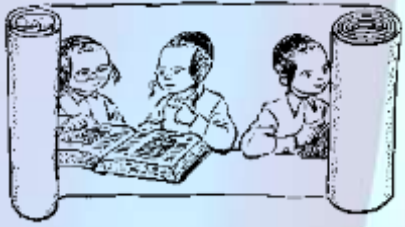
בעל ה"מגן גבורים" מישיב, כי כל אימת שיש בפסוק טעם מפסיק, כמו 'זקף קטן' או 'אתנחתא', נחשב הדבר לסוף פסוק, וגם בפסוק זה, תחת המלים "והנה טוב מאד" יש אתנחתא, ומכאן שהמלים "ויהי ערב..." נחשבות לתחלתו של פסוק חדש.

ב"כף החיים" כתוב כי כל ההלכה שאין להפסיק באמצע פסוק, מתניחסת רק לדרך קריאת הפסוקים בתורה. אבל אם זה בדרך תפלה, אין כל מניעה לכך, לכן בקדוש אפשר לפתח במלים "ויהי ערב".

יש לצנן את מה שכתב היעב"ץ בסדורו: "מכל מקום צריך להפסיק מעט בין יום הששי לבין ויכלו", כדי להפיר שאינו פסוק אחד, שאין רשאים לעשות משני פסוקים פסוק אחד".

ענין זה מזכר גם לגבי האמירה בבקר, קדם ה'קדושא רבא', כפי שכתב ה"משנה ברורה" (סימן רפ"ט סק"ב): "יש נוהגין לפתח מתחלה פסוק: 'ושמרו בני ישראל וגו' או 'זכור את יום השבת עד ויקדשהו', ויש מההמון שפותרין מעל כן ברוך וגו' ושללא כדן הוא, דכל פסוקא דלא פסקיה משה אנו לא פסקינן".

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא □ הרב הגאון ברוך רובין שליט"א

השיב לו הגרי"ש: "אתה צריך לדעת שלעזוב שידוך זה שפיכות דמים, ובמיוחד שהכלה כבר עשתה את כל ההכנות הנדרשות לחתונה, איזו הלבנת פנים ואיזה בזיון גדול יהיה לה... ומה שאתה אומר בשם אמך, "אתה" הוא החתן ו"אתה" צריך להחליט"...

שתקתי. כי חמורה הלבנת פנים כרציחה וזה נדחה מפניה, ואולי יש ענין לשמוע במקום אחר.

(עפ"י דרך שיחה)

"ועתה אל תעצבו" (מה, ה)

מדברים הרבה על ענייני אמונה והשגחה, וכמעט שאין שמים על לב שאירועים כאלה, המצביעים במפורש על השגחתו הפרטית של הש"ת, מתגלגלים ממש בין האצבעות.

סיפר אחד המשגיחים על מקרה שהיה בישיבתו עם אחד הבחורים המוכשרים והמצטיינים ביותר, ממנו אפשר אולי לנסות ללמוד ולהבין כיצד מנהל הקב"ה את עולמו. בחור זה, לבד מהתמדתו העצומה בתורה, וכל יתר מעלותיו, מגלה אכפתיות למען כלל הבחורים בתחומים רבים, ובכל מקום בו זקוקים לעזרה, הוא נמצא שם בראש. והנה, בשבת אחת היה הבעל קורא נאלץ להיעדר בצורה פתאומית, כך שלא היה באפשרותו להודיע על כך מראש, והגבאי חיפש בעל קורא שיחליף את מקומו. כמובן, למי פונים, אל הבחור ההוא, שניאות על אתר להקדיש מזמנו בליל שבת, וללמוד את הפרשה בטעמיה ישר והפוך. היתה זו פרשת מטות מסעי המכילה פסוקים רבים.

הבחור שלנו לא נרתע, וישב בליל שבת עד לאחר השעה שלוש לפנות בוקר, ועמל להכין את הפרשה הארוכה, עד ששלט בה באופן מעולה. בבוקרו של יום השבת, מתעורר לו הבחור, והנה קולו אינו נשמע... הוא נצרך בצורה מוחלטת, עד שלא היה יכול להוציא הגה מפיו, וכמובן לא לקרוא בתורה. נו, ננסה לחשוב מה היתה תגובתו של בחור ממוצע, שלא היה חדור באמונת תום, ובכך שכל מה שעושה השי"ת, לטובה הוא עושה? אין ספק שהוא היה מתרגז עד למאוד, ואומר לעצמו; עד שישבתי והכנתי, ותרמתי מזמני, והנה לפתע פתאום לוקחים לי את הקול, בצורה כה מוזרה ופתאומית?!... ובאמת שהדבר היה לא מובן; רק 3 שעות לפני כן הלך הבחור לישון, וקולו נשמע כרגיל, בלי זכר לצרידות כלשהי, והנה הוא קם ממיטתו ואין באפשרותו להוציא הגה... אלא שהבחור שלנו הבין שדווקא בגלל הפתאומיות הזו, ובשל האירוע שעבר עליו, דווקא בשל כך ברור עוד יותר שהכל מכוון מן שמיא.

כיום מותר כבר לגלות, שבאותה שבת הגיע לישיבה מי שעתיד להיות ה'שווער' של הבחור ההוא, שביקש לתהות על קנקנו של המשודך שהוצע לבתו. והנה, עוד בטרם בואו לישיבה, קבע לעצמו כלל שהוא אינו רוצה שהבחור המוצע יתעסק בדברים אחרים, לבד מלימוד תורה, וגם אם ישמע שהוא בעל קורא בישיבה, הוא אינו רוצה לקחתו לחתן לבתו (דבר המנוגד כמובן לכל כללי ההיגיון, אבל לא נכנס עתה לשיקולים הלא מובנים של השווער, שאינם מענייננו). למעשה, זה היה השידוך שנקבע בשמים, ומסובב כל הסיבות גרם שהבחור לא יקרא בתורה... השידוך יצא לבסוף אל הפועל, "וברור כשמש" – כך אמר השווער לאחר מכן – שאם הייתי שומע את הבחור קורא בתורה, הייתי פוסל את ההצעה על הסף". לא היתה ברירה אחרת אלא להטיל צרידות בקולו של הבחור, כדי שהשווער המיועד לא יוכל לפוסלו מלהיות חתן לבתו...

הסיפור המדהים הזה שהתרחש באחת הישיבות הגבוהות, וסופר בשמחת האירוסין (תוך הדגשת העובדה שהסכמתו לקרוא בתורה הינה חלק מאישיותו של החתן, הנרתם לכל דבר שבכוחו לסייע לציבור, ללא כל קשר לעמלו הכביר בתורה וביראה), מוכיח לנו בפעם המי יודע כמה שהלואאי והיינו סומכים על הבורא עולם בכל מה שהוא עושה אתנו כאן בעולם הזה, ולא היינו מתרעמים על מאומה.

(ברכי נפשי)

לפרשת ויגש

"ויגש אליו יהודה" (מד, יח)

כאשר אדם נגש תחילה אל הבורא בתפלה והודיה על העבר, בלשון 'יהודה' הפעם אודה את ה', "ויאמר בי אדני" ואז הוא מבקש את בקשתו על העתיד, אז בודאי יקבל הקב"ה את בקשתו וישמע את תפלתו.

(רבי מרדכי מנדבורנא)

"ויגש אליו יהודה" (מד, יח)

בילדותו, זכה רבי צבי הירש מלומאו' להכיר את זקנו רבי מנדל מקוצק, שכבר היה אז בערוב ימיו. מדי שבת, היה הסב בוחן את נכדיו, על אף שהיה שרוי אז בהתבודדות ארוכת שנים, ומעניק להם מיני מגדים. בשבת קדש פרשת ויגש, שאל הרבי את נכדו זה: "מדוע נאמר ויגש אליו יהודה? לשם מה היה יהודה צריך לגשת ליוסף?" והילד השיב, כי כשאדם עומד מרחוק אין שומעים היטב את קולו. התרגש הרבי לשמע התשובה, שהיה בה יסוד חשוב בעבודת ה', קרא לנאמן ביתו רבי הירש מטומשוב, ואמר: "שומע אתה את דברי הילד? אם אין מתקרבים לא שומעים!"

"אם לא ירד אחיכם הקטון אתכם לא תוסיפון לראות פני" (מד, כג)

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א שאמר: אותם צדיקים הדואגים רק לעצמם ולעולם הבא שלהם, אומר להם הקב"ה "אם לא ירד אחיכם הקטון אתכם" אם לא תתאמצו גם בשביל אחיכם הפשוטים וקטני הדרגה, אין לי חפץ בכם.

"ולא יכול יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו"... (מה, א)

כתב רש"י: "לא היה יכול לסבול שיהיו מצרים נצבים עליו ושומעין שאחיו מתביישין בהודעתו להם".

במדרש מובא: אמר רב שמואל בר נחמן, לסכנה גדולה ירד יוסף, שאם הרגוהו אחיו, אין ברירה בעולם מכירו. ולמה אמר "הוציאו כל איש מעלי" אלא כך אמר יוסף בלבו:

מוטב שאהרג ולא אבייש את אחי בפני המצרים. (תנחומא)

בחור חתן, הגיע לפני הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאלתו בפיו: "עוד יומיים אני צריך להתחתן, והנה אמי הגיעה אתמול לבית הכלה כנהוג אצלנו, וגילתה שהסגנון שלה הוא לגמרי אחר משלנו, וטוענת שעלי לעזוב מיד את השידוך, כי לא יהיה לי טוב עם הבית הזה. השיב לו הגרי"ש: "אתה צריך לדעת שלעזוב שידוך זה שפיכות דמים, ובמיוחד שהכלה כבר עשתה את כל ההכנות הנדרשות לחתונה, איזו הלבנת פנים ואיזה בזיון גדול יהיה לה... ומה שאתה אומר בשם אמך, "אתה" הוא החתן ו"אתה" צריך להחליט, ולא מעניין אותך מה שאחרים אומרים לך"... שאל שוב החתן: "ומה אעשה עם טענת אמי שאומרת שלא יהיה לי טוב"... השיב הגרי"ש: "על זה היה אפשר לדון קודם האירוסין, אבל במצב של היום זה שפיכות דמים". והפטיר הגרי"ש: "אני לא אומר לך מה לעשות... רק אתה רוצה שאני אעזור לך לבטל את השידוך... בזה אני לא יכול לעזור לך..."

(עפ"י משנת הגרי"ש)

פעם אירע בבית הכנסת בשבת, שילד "בר מצוה" עלה לתורה, אך את ההפטרה קרא מאד בלחש. שאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי האם יצאו ידי חובה? השיב על כך רבי חיים: אלמלא איסור הלבנת פנים של הילד, היה מצווה שיקראו שוב את ההפטרה, אבל עתה יצאו בזיעבד ידי חובה אף שרובם לא שמעו, אך מכיון שהיה מנין של אנשים ששמעו, יצאו ידי חובה. והוסיף רבי חיים לספר: "פעם אירע שילד קרא את ההפטרה ולא שמעו כלום, וגם אז לא יצאו, אבל משום הלבנת פנים פני הילד ואביו

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע | מתוך שיעורו של הרב הגאון חיים אייזנבאך שליט"א
ניתן לשמוע את השיעור בקו השיעורים הקצרים, שמספרו: 072-380-9143 שלוחה 6

לעשרה בטבת

א. חתן בשבעת ימי המשתה צריך לצום בד' תעניות, משום שרגל של יחיד נדחה בפני תענית של רבים, וגם שנא' "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" (ריטב"א סוף תענית).

ב. סימן על כל ששת הצומות בשנה, א' לבן ושחור, לבן יוה"כ ושחור זה ט' באב, ב' ארוך וקצר, ארוך זה י"ז בתמוז וקצר י' טבת, ג' בן ובת, בן זה צום גדליה, בת זה תענית אסתר.

לפרשת ויחי

א. "חסד ואמת" (מ"ז, כ"ט) פירש"י חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול, (אפשר להוסיף בדרך רמז, ש"אמת" ר"ת ארון מטה תכריכים) וקשה, והלא בעלי חברה קדישא מקבלים הרבה גמול בעד עבודתם, וי"ל שברגע שהם מכניסים את האדם לקבורתו, הם רואים שכסף לא שווה כלום, שהרי הם קוברים אותו לבדו, וממילא אינם מרגישים שום שווי לכסף, וממילא עושים לשם חסד בלבד.

ב. "הנה אביך חולה" (מ"ח, א') קשה, דהלא אסור להוציא דבר מגונה מפיו (פסחים ג.), וא"כ מדוע אמרו שיעקב חולה, היה עליו לומר, שאתמול הרגיש טוב יותר וכדו'. ויש ליישב ע"פ גמ' בב"מ (פז) שאומרת שעד יעקב אבינו מתו בלי לחלות לפני המיתה, ויעקב היה הראשון שחלה קודם מיתתו, א"כ אם היו אומרים ליוסף שאתמול הרגיש יותר טוב, היה מבין שעכשיו כבר אינו חי, לכן הוכרח לומר שיעקב חולה, ולא דברים אחרים.

ג. "ויתחזק ישראל וישב על המטה" (מ"ח, ב') מבואר בגמ' (נדרים לט:), שכאשר בא אדם לבקר חולה, הריהו נוטל א' משישים בחוליו, ודוקא אם נולד במזלו. ומבואר בחז"ל כמה מקומות, שמה שעבר על יעקב, עבר גם על יוסף, משום שנולדו באותו מזל, נמצא שכאשר ביקר יוסף את יעקב נטל אחד משישים בחוליו, ובזכות זה התחזק ישראל וישב. ויש עוד להוסיף,

שכשנאמר ליוסף שיעקב חולה כתוב "הנה אביך חולה" גימ' שישים, ואח"כ "וישב על המטה" 'המטה' בגימ' חמישים ותשע, שנטל יוסף א' משישים (בשם הגר"א).

ד. "בן פורת עלי עין" (מ"ט, כ"ב) יש הלכה שבמשכן שילה שמותר לאכול קדשים בכל הרואה, כלו' בכל מקום שרואים משם את שילה, משא"כ ירושלים מותר רק בתוך החומה", משום ששילה שהיה בחלקו של יוסף, ויוסף שמר עיניו מלהסתכל באשת פוטיפר, זכה שבחלקו אוכלים בכל הרואה (חידושי הר"מ).

ה. "מאשר שמנה לחמו" (מ"ט, כ') צריך כל אדם ללמוד "מאשר", שירגיש "שמנה" כאשר הוא אוכל את "לחמו", דהיינו כשאוכל מאכל פשוט ירגיש כאילו אוכל מאכל טוב, אבל כאשר "הוא יתן" כלו' כשנותן לאחרים, יהיה בעין יפה דהיינו "מעדני מלך" (מפי השמועה).

ו. בהנ"ל, האותיות שקודמות לאותיות שבת, הם א' ש' ר', ורמוז כאן בפסוק, שמי שמקדים את השבת (כלו' מקבל שבת מוקדם) זוכה ל"שמינה לחמו".

ז. "אל נא תקברני במצרים" (מ"ז, כ"ט) ברש"י פי' ג' טעמים מדוע ביקש זאת יעקב, א' שלא יהיה בתוך הכינים שעתיד להיות, ב' שלא יעשוהו לע"ז, ג' שלא יתגלגל במחילות. לבאר מדוע נזקק רש"י לכל הפירושים, הביא ר' יהונתן אייבשיץ שבספר הכוזרי כתוב שגושן זה כארץ ישראל, וא"כ אפי' אם יקברוהו בגושן, לא יהיה לו גלגול מחילות, אבל אז יתלו המצרים

שהטעם שאין כנים בגושן זה בגלל שיעקב טמון שם, וא"כ יעשוהו אליל, לכן לא רצה להקבר בגושן. ובנילוס ג"כ לא רצה להקבר בגלל גלגול מחילות, לכן ביקש "אל נא תקברני במצרים" אלא בארץ ישראל וצריך את כל הטעמים.

ח. "והעליתם את עצמותי" (נ', כ"ה) יש להבין מדוע אמר יוסף שיעלו עצמותיו, ולא כיעקב שדיבר על עצמו, דהיינו כגון "אל נא תקברני", "וקברתני". ועוד יש להקשות, שהרי אסור לקבור בעיר מקלט (מכות יב.), ושכם היא עיר מקלט ואיך קברו את יוסף שם. וי"ל שהגמ' (נזיר סה.) אומרת, שמת שאינו שלם אינו תופס מקומו, וקבורתו אינה נחשבת קבר, ועפ"ז מיושב, שיוסף אמר "עצמותי" שאז כבר אינו שלם, ולקברו בשכם, שאפי' שהיא עיר מקלט, מ"מ אין קבורתו קבר ומותר להטמינו שם (צפנת פענח).

ט. "בך יברך ישראל לאמור ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מ"ח, כ') בכך שמברכים להיות כאפרים וכמנשה יש כמה מעלות שאין אותם בברכה להיות כראובן ושמעון, א' שתהיה ביניהם אהבה ואחוה, כמו שמנשה לא

כעס ששמו את אפרים לפניו. ב' שלא תהיה ירידת הדורות, שהרי הם היו דור אחר השבטים, ובכ"א נחשבים כשבטים, ג' שיהיה להם תורה וגדולה, שהרי מנשה היה אצל יוסף, ואפרים למד אצל יעקב, משא"כ אצל בני יעקב (השבטים). ד' שאפי' שגדלו במצרים, יצאו צדיקים.

י. "ויעברו ימי בכיתו" (נ', ד') ואצל משה כתוב "ויתמו ימי בכי אבל משה" (דברים ל"ד, ח') משום שאצל יעקב שלא מת (תענית ה:): לא שכחוהו, וממילא לא תמו ימי בכיתו (אלא עברו), אבל משה שמת, (ואמרו חז"ל גזירה על המת שישתכח מן הלב) אזי כשיעברו ל' יום תמו ימי בכיתו (ברוך מרדכי).

יא. "ויאמר מי אלה" (מ"ח, ה') יעקב ראה אותם לבושים עם מלבושי מלוכה, והתפלא ע"כ מאוד, ושאל את יוסף "מי אלה" (כלו' מדוע הם לבושים במלבושים מודרניים), וענה לו יוסף "הילדים אשר נתן

לי אלוקים בזה", כלו' שהם בני המושל, וא"כ הם נסיכים, ולכן הם לבושים כך.

יב. "וישבע יוסף את בני ישראל" (ג, כ"ה) מדוע השביע את אחיו ולא בניו כמו שיעקב עשה, משום שכך התכוין לומר להם, אתם לקחתם אותי משכם, ולשם תחזירוני (בעל הטורים).

יג. "ויאמר השבעה לי" (מ"ז, ל"א) פי' רש"י שהוא השביעו משום שיש בידו היכולת, ואומר ר' איצלה וולאז'נער שיעקב היה לו עוד חשש, שיוסף ירצה לקבור אותו בקבר רחל, ולכן השביעו לקברו עם אבותיו.

יד. "יהודה אתה יודוך אחיך" (מ"ט, ח') כ' במדרש רבה, שכל אדם מישראל יאמר יהודי אני, ולא יאמר ראובני וכדו' אני (וכן מרדכי הצדיק אע"פ שהיה מבנימין נקרא יהודי). מבאר בחידושי הר"מ שיהודה זכה לזה בזכות אמו, שהיא קראה שמו על שם הודאה לקב"ה, על שזכתה בבן יותר מהחלק המגיע לה בשבטים. וגם זהו טבעו של איש הישראלי, שמודה לה' על כל דבר, ואינו תולה בזכות עצמו.

טו. "התחת אלקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה" (נ', כ') יוסף אמר להם כך, שבשביל לנקום בהם צריך לעשות להם רעה שיצא מזה טובה, וזה רק הקב"ה יכול, וזה מה שאמר להם "התחת אלקים אני" (בשם הרבי מאוסטרובצה: מעינה של תורה).

נפלאים מעשיך

מאמרי חוסר בשילוב סיפורים מענייני הפרשה □ הרב הגאון שלמה קולדצקי שליט"א

האישה ניגשה אל הבחור, וסיפרה שבעלה נפטר, והיה לו בית חרושת לשמיכות ונשארה שמיכה, אז היא רוצה לתת אותה לבחור ישיבה... מאז אותו לילה המשיך הבחור בישיבה, ישן טוב בלילה והתעלה בתורה. לימים הפך אותו בחור לגדול הדור הלא הוא הרב שך זצ"ל...

לפרשת ויגש

בפרשת השבוע מזכירנו. מובא שאדמת הכהנים נשארה של הכהנים ולא קנה אותם לפרעה. והטעם לזה כותב התרגום יונתן משום שבסיפור עם עלילת אשת פוטיפר, הכהנים בדקו את העניין ואמרו לפוטיפר שאשתו שקרנית ויוסף הצדיק, ומחמת העניין הזה גמל להם יוסף טובה שהם לא הוצרכו למכור את אדמתם לפרעה. והשל"ה הביא את דברי התרגום יונתן והוסיף ע"ז, שאפי' שהכהנים רק בדקו את העניין ואמרו את האמת לפי בדיקתם, ולכאורה עשו מעשה פעוט שאמנם הציל אותו ממוות והוא נשלח לבית האסורים, אבל הם רק עשו בדיקה שהראתה את האמת, בכ"א יוסף לא שכח להם את זה ולימים כשהלחם היה מצרך מאוד יקר הוא נתן להם את זה בחינם. וכן ראינו אצל אלישע והאשה השונמית, שלמרות שלא עשתה בשבילו משהו מאוד גדול כמבואר בברכות י': שרק שיפצה לו קצת את החדר, בכ"א הוא הטיב לה פי כמה וכמה וחיפש דרכים גדולות להועיל לה, ולבסוף הוא שינה את הטבע בשבילה והחיה את בנה. חזינן מכ"ז שגודל הכרת הטוב לאדם שעשה לי טובה הוא ללא שיעור ואפי' כשקיבלתי מפלוני מעשה קטן, הכרת הטוב צריכה להיות פי כמה וכמה ממה שקיבלתי.

נביא כאן מספר סיפורים על גדולי ישראל איך הכירו טובה למי שעשה להם טוב, ועל כל טובה קטנה שקיבלו הם הכירו טובה עד בלי די. ואולי זה יגרום לנו להתחזק שנדע ג"כ להכיר טובה או לכה"פ לא להיות כפוי טובה שדבר זה הוא שנאווי מאוד לפני המקום. מסופר על השאגת אריה שהיתה איזו שבת שלא היה לו שום מאכל, ואישה אחת בשם בלומה הביאה לו את כל צרכי השבת, והשאגת אריה התפעל מאוד ממעשיה וברך אותה שבזכות זה תזכה לבנות שני בתי כנסת. ואותה אשה היתה יחסית ענייה ולא היה באפשרותה לבנות אפי' חדר. אלא שמיד לאחר אותה ברכה היא התחילה להתעשר באופן פלאי, והיא זכתה לבנות שני בתי כנסת אחד בארץ ואחד בחו"ל והיה נקרא על שמה בלומהס' קלוז. ועד מלחמת העולם ביהכ"נ שלה היה בנוי לתפארה בירושלים ורבו בו הלומדים.

מעשה מיוחד בבחור צעיר כבן שלוש עשרה שלמד בישיבה באירופה. הבחור הזה היה הצעיר שבחבורה. בני הישיבה למדו בבית כנסת ישן בעיר, ואכלו אצל בעלי בתים. מקום הישיבה היה בית הכנסת. הבחורים הוותיקים "תפסו" להם מקום לינה על הספסלים, ואותו נער צעיר היה נאלץ לישון על הרצפה. בקיץ הדבר היה עוד נסבל. אבל בחורף כשהקור היה עז וסופות שלגים השתוללו בחוץ, המצב היה קשה. הבחור שלא הצליח לישון בקור על הרצפה, התקשה ללמוד במשך היום, ולא היה ערני. יום אחד קיבל הנער מכתב מדודו שהיה נפח ומסגר. דודו הזמינו לבוא ללמוד את המקצוע, והבטיח, מאחר ואין לו ילדים, שהוא יירש את כל רכושו לאחר מותו. הנער שקל לקבל את ההצעה כי בין כך הוא אינו לומד כי לא ישן בקור הנורא. וחשב לעזוב למחרת. אך בחצות הלילה הופיעה לפתע אישה בבית הכנסת. היחיד שהיה ער זה אותו נער שלא יכל לישון על הרצפה בקור הנורא. האישה ניגשה אל הבחור וסיפרה שבעלה נפטר והיה לו בית חרושת לשמיכות ונשארה שמיכה אז היא רוצה לתת אותה לבחור ישיבה... מאז אותו לילה המשיך הבחור בישיבה, ישן טוב בלילה והתעלה בתורה. לימים הפך אותו בחור לגדול הדור הלא הוא הרב שך זצ"ל. אותה אישה חשבה שהיא נותנת לבחור רק שמיכה בלבד, אך האמת היא שאותה שמיכה היתה כ"מעיל לספר תורה". שנים לאחר מכן, ביום חורפי וגשום במיוחד, פנה הרב שך לנכדו וביקש לנסוע ללווייה בבית החיים. ניסו לשכנעו שקר מאוד ולא כדאי ביום כזה לנסוע, אך הרב רצה בכל זאת. הגיעו ללווייה וראו שמדובר באלמנה גלמודה ובודדה, שבקושי ליוו אותה מניין אנשים. הרב עמד כל הלווייה, אמר קדיש, ובחזרתם למכונית עצר הרב ונשאר עומד בגשם החזק ובקור הנורא. ניסו לזרזו אך לא הועילו כל השכנועים. לאחר דקות ארוכות המשיך הרב לכונן הרכב,

נכנס כשכולו ספוג במים. במשך כל הנסיעה שתק הרב, ובבית לאחר שהחליף בגדיו הסכים להסביר את מעשיו. "היתה זו האישה שהצילה את חיי, בזכותה נשארת בישיבה... משך שנים עקבתי אחריה, וכשנודע לי על פטירתה הרגשתי חובה גדולה ללכת ללווייתה". לשאלת הנכד מדוע עמד הרב בגשם, השיב הרב שרצה להרגיש ולזכור את הקור והסבל הנורא שהיה לו בימים ההם, כדי שהוא יוכל להעריך את ההכרת הטוב שחייב הוא לאישה הזאת.

סיפור נפלא מסופר על רבי בן ציון פלמן זצ"ל שהיתה לו הנהגה מעניינת, שאת חידושי תורתו היה כותב באופן קבוע על גבי הזמנות שהוזמן לשמחות. במשך שנים התמלא הארון בהזמנות שנהיו מלאות בגבן בחידושי תורה. בימי השבעה לאחר פטירתו סיפרו בניו שבאו אליו במשך השנים והציעו לקנות עבורו מחברת גדולה שיכתוב בה את חידושי התורה. אך הרב דחה את ההצעה ואמר שלא חסרים לו דפים. במכוון הוא כותב על דפים אלו. שהרי אנשים טורחים ושולחים לו הזמנות. אך מה הוא יעשה שאין באפשרותו להשתתף בכל השמחות שהוא מוזמן להם. הוא חייב ללמוד ואין לו פנאי אפילו לשלוח אגרת מזל טוב לכל שולח. אז לכל הפחות הוא מקדיש את זכות הלימוד שהוא כותב על ההזמנה להצלחת בני הזוג ובעלי השמחה, ובכך הוא משיב מעט הכרת הטוב על שהזמינו אותו לשמחה.

לרבי משה פינשטיין היתה פגישה עם גביר בקומה רביעית בבנין משרדים ללא מעלית. הוא היה אז בן למעלה משמונים וחמש, ובקושי רב טיפס את המדרגות. כשנגמרה הפגישה הוא ירד למטה ועמד להיכנס לרכב. לפתע נעמד ובלי לומר מילה נוספת חזר לבנין. התלמידים שאלו האם שכח משהו השיב הרב שכן, והוא צריך לעלות. התלמידים הציעו שהרב לא יטרח והם יעלו. אך הרב אמר שזה העסק שלו. והחל לעלות קומה אחר קומה בקושי רב. נכנס לגביר, הגביר היה מופתע מה גרם לרב לבוא שוב. ואז אמר רבי משה: שכחתי להודות לך על כוס התה שהכנת לי, באתי לומר יישר כח. התה היה מצויין". התלמידים מיהרו לשאול מדוע לא שלח אותם להודות? ענה הרב "יכולתי לשלוח אתכם, אבל מי שתה את התה, אתם או אני? אני שתיתי ולכן אני הוא שצריך להודות". מסופר על הסטייפלער שהיה נוהג פעמים רבות לנסוע לפתח תקוה ולבקר אצל אדם אחד זקן. כשנשאל מדוע עושה זאת הרי ידוע היה כמה כל דקה חשובה בעיניו בסטייפלער, השיב שבצעירותו כשלמד בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותו בחצות אם היה נרדם, לכן הוא חייב לו על כך הכרת הטוב ומטריח את עצמו ונותן מזמנו ללכת לבקר.

ונסיים במה שאמרו חז"ל שהקב"ה אוהב את מי שמכיר לו טובה, והקב"ה מחזיר למי שמודה לו, ואמרו רבותינו שהדרך לבקש מהקב"ה שפע וישועה הוא ע"י שמקודם מודים לו על העבר ורק אח"כ יכולים לבקש על העתיד, ועי"ז יענה הקב"ה לבקשה, ולא עוד אלא שאמרו רז"ל שאדם יכול לבקש מהקב"ה בשביל שיוכל להודות לו אח"כ, כמ"ש הוציאה ממסגר נפשי (כדי שאוכל) להודות את שמך. וכן אנו אומרים כל בוקר וקבצנו והצלנו מהגויים (כדי) להודות לשם קדשך ולהשתבח בתהילתך. וכתב בספר החינוך שמי שמברך ברכת המזון בכוונה ומודה לקב"ה, לא שולט בו לא אף ולא קצף ומזונותיו מצויים לו ברויח כל חייו, וכ"כ למה? כי הקב"ה אוהב את מי שיודע להודות ולהכיר בטובה שקיבל. ואיתא בחז"ל שהקב"ה שונא את הכופר בטובה ולא מודה, ובוודאי כשמתנהג בביתו בדרך של כפיות טובה ולא שגור על לשונו כל הזמן הודיה ותודה לבני הבית. ומצינו אצל כל אנשי המעלה וגדולי ישראל שהקיפידו להודות במיוחד לנשותיהם ולא רק כשקיבלו טובה מאדם זר, ואל יאמר האדם הלא אשתי משועבדת לי להכין אוכל. כי אם אדם הולך לפי הדין אז הקב"ה ג"כ יאמר, אתה לא אומר תודה על מה שחייבים לך, אף אני אלך עמך באותה הדרך, והיות ואתה חוטא אז מגיע לך עונש כמו שכתוב. והדרך להינצל היא להיות אסיר תודה על כל מה שמקבל מאחר, כולל מבני הבית, וכשיכפור בטובת השני לא יתפלא אם לא יצליח בענייניו.

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות הרב הגאון יחיאל פליסקין שליט"א

הסבא מקלם היה רגיל להתפלל קבלת שבת לפני התיבה. ומספרים, שבעלי הבתים בגרובין שהיו ידועים ביבשותם ובקרירותם, היו מתכנסים בלילי שבתות על יד בית התלמוד, כדי לשמוע את תפילתו העריבה והנלהבת של הסבא, וטיפות דמעות גדולות היו גולשות על לחייהם...

נשמתה של שבת

כיצד מנחילים לתלמידים את פנימיות השבת? קודם כל, נדרש שהרב עצמו ירגיש טעם ונשמה יתירה בשבת קודש, וכך הוא יוכל להעביר אותם לתלמידיו. יתכן שישנם רבנים, אשר לכשעצמם מצליחים להסתדר בלי התעמקות מיוחדת בענין, והם מסתפקים בתוכן הרוחני הכללי אשר להם. אך למען תלמידיהם המתמודדים, שומה עליהם ללמוד את נשמתה של שבת.

מומלץ למסור בישיבה שיחות או ועדים בענייני שבת קודש, ולהסביר בהם את התוכן המיוחד של התפילות, הסעודות, איסורי מלאכה, נשמה יתירה, לימוד תורה בשבת וכו'. יש על זה בספרים הקדושים מימדים אינסופיים של עומק ורוחב, והמשים אותם אל ליבו יגלה סוג אחר של שבת, אחד משישים לגן עדן. ניתן להעזר בספרים כגון: סידורו של שבת, שבת מלכתא, דעת שבת, ועוד.

רצוי במידת האפשר, לעודד את התלמידים ללכת למקווה בערב-שבת. מלבד התועלת שיש מכך לקבלת נשמה יתירה (כמבואר בספר "זכרו תורת משה" לבעל חיי אדם), יש בזה גם ענין עצום של חיזוק בקדושה והצלה מיצר הרע, ואכמ"ל.

רצוי להנהיג בתפילות ובסעודות שבת, ריבוי של שירים וניגונים, שיהפכו להיות עצם מעצמיה של הישיבה, ולהשתדל עד כמה שניתן, שזו לא תהיה חוויה מוזיקלית גרידא, אלא אמצעי לדבקות וקרבת ה'.

אפשר לערוך 'עונג שבת' בליל שבת או בשבת אחרי צהריים, כשבמרכז - דיונים בפרשת השבוע, ודברי התחזקות.

יש להעמיד בישיבה סדרי לימוד גמרא בשבת, כגון חזרה על הגמרא השבועית, או ללמוד פרק מיוחד לשבת, וכד'. לפעמים יש להציע תמריץ כספי.

ניתן לקבל השראה ממעשי רבותינו, כדלהלן.

סיפר רבי מאיר ליברמן, משרידי תלמידי ראדנין: פעם באחד מימי שישי, היתה לי איזו שאלה אל רבי מרן החפץ חיים זצ"ל, ונכנסתי לשם כך לביתו לשאול בעצתו. והנה כשנכנסתי אל הבית, היה זה כבר לאחר חצות היום, כששבת קודש התקרבה לבוא, ורואה אני את החפץ חיים עומד בקרן זוית בחדר, מבלי שיבחין בי, והוא מוכן לקראת שבתא מלכתא, לאחר שהיה במקוה וכו' שאר הכנות, ותואר פניו מאירות, ואני שומע את רבי הקדוש מלחש ואומר: אהה, שבת באה, אהה שבת... אהה שבת... כולו נהנה הנאה עצומה שהנה הנה שבת קודש מתקרבת ובאה (מקדשי שביעי עמ' כ'). עוד סיפר רבי חיים זייציק זצ"ל על החפץ חיים, ראיתי כשהכין את עצמו לקראת השבת, הלבישו השמש מעיל של כותנה מכובס ומגוהץ ושפתיו רחשו בדחילו בעת לובשו את המעיל: "לכבוד שבת, לכבוד שבת" (מקדשי שביעי עמ' ס"ו).

מרבית לספר על להט תפילתו של הסבא מקלם זצ"ל בלילי שבתות בזמירות לכו נרננה אשר היתה מתווספת עליה החזוה וההתלהבות של קדושת השבת. בתקופת בית תלמודו בגרובין היה הסבא ז"ל רגיל להתפלל קבלת שבת לפני התיבה, ומספרים שבעלי הבתים בגרובין שהיו ידועים

ביבשותם ובקרירותם היו מתכנסים בלילי שבתות על יד בית התלמוד כדי לשמוע את תפילתו העריבה והנלהבת של הסבא וטיפות דמעות גדולות היו גולשות על לחייהם (ע"פ תנועת המוסר ח"ב עמוד 53).

סיפר הג"ר משה דוד ליפקוביץ שליט"א על אביו הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל: נהג לשיר את זמירות השבת הקבועות שלו, והקפיד שהבנים ישירו יחד עמו. הוא היה אומר לכולם: אם שמים לב למילים ולתוכן של זמירות השבת, אפשר להתרומם מהמילים עצמם! ובלשונו הטהור התבטא ואמר ששירת זמירות שבת קודש המה מקשרים שמים וארץ. בסעודה שלישית ישבו תמיד בחושך, כי לא השתמש בחשמל, והיה שר מתוך רגשות קודש שירים של התעוררות ותשוקה לקרבת אלוקים ולעבודתו ית"ש, כמו 'ידיד נפש'. ופעם אמר לאחד מבניו, כי בזמן ששרים את הניגונים האלה הוא יכול לחשוב על כל העניינים השייכים לעבודת ה'. עד לתקופה האחרונה ממש, היה שר עם הציבור אוכלי שולחנו פסוקים על חסדי ה', וראו איך הוא מתרגש עד כדי דמעות. השיר שהביע אצלו הרבה היה "כי הרבית טובות אלי" (קונטרס דבר זה רבינו הגדול אמרו - והגדת לבנד).

המלצות ספציפיות מיוחדות

ברצוני לציין עוד מספר פרטים שמצאתים למועילים במיוחד, ואף שהדברים עשויים להשתנות לפי המקום והזמן, מכל מקום אכתבם, וישמע חכם.

[1] - בליל שבת לאחר הסעודה הוא עת רצון מיוחד, שבו לבבות התלמידים פתוחים באופן בלתי רגיל. לכן רצוי מאד לנצל את הזמן היקר הזה ל"עונג שבת", ולדבר עמם דיבורי התחזקות והתקרבות לה' (כך ראיתי מנסיון, ואח"כ ראיתי לזה שורש בספה"ק).

[2] - בסעודה שלישית, "רעוא דרעוין", זה הזמן, לאחר ששרים כמה שירי רגש, שהרב ידבר דברי התעוררות חמים ולוהטים. ניתן לקחת דברים מספר "נתיבות שלום" על התורה מהאדמו"ר מסלונים זצ"ל, שבכל פרשה מצביע על נקודות מיוחדות בעבודת ה' בדרך חיובית, ויועיל בעז"ה.

[3] - מומלץ ללמוד עמם בקביעות הלכות מתוך ספר "ארחות שבת", שהוא ספר מיוחד, פרקטי ומעודכן, וגם מדבר בשפה ישיבתית.

[4] - מומלץ ללמוד עמם בשבתות הקיץ פרקי אבות.

[5] - ניתן להציע להם ללמוד חומש עם רש"י על הפרשה ולהבחין על כך במוצ"ש או ביום ראשון, ולקבל על זה פרס כלשהו.

ליום השבת יש כח מיוחד לגלות את היופי הגנוז של כלל ישראל, כמו שאמרו חז"ל: שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה (שיר השירים א' ה'), שחורה אני כל ימות השבוע, ונאוה בשבת (ילקוט שיר השירים רמז תתקב).

וכתב הג"ר אייזיק שר זצ"ל (לקט שיחות מוסר ח"ב, קונטרס מסילת ישרים): גם אם בימות החול קשה היא הדרך לאדם העמל להגיע לדרגת הקדושה, אמנם שונים פני הדברים בשבת קודש, אז ניתנת לו האפשרות לדלג על כל המדרגות, ולזכות לשלימות מעלת הקדושה.

לתגובות, ולהצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן

לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

סיפור ושאלה בציוד

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י ■ מבית 'האיחוד בחידוד'

אילו ר' נפתלי היה מחובר באותה שעה למכשירים, כולם היו מצפצפים בעוז. ר' נפתלי שלא חשב עד לאותו רגע כלל אודות מחלה 'אונקולוגית', נבהל עד מאוד וזיעה קרה נגרה מכל גופו. עד לרגע זה הוא רק חשב אם יוכל לברך ברכות הנהנין או לאו, כעת מתברר לו שישנה שאלה גדולה אם הוא יוכל כלל לברך, להתפלל וללמוד...

לפרשת ויחי

כל יהודי ויהודי באשר הוא, בדרגתו הרוחנית בו הוא נמצא, במיוחד אותם אלו שומרי התורה וכל המצוות, ועוד יותר ציבור בני התורה ועמליה, גם כאשר על פניו הם מרגישים שהם חיים בדרך הטובה, בסתר ליבם יודעים הם נאמנה, שישנם דברים והנהגות שיש להם להתחזק בהם יותר, לשפר עוד את מעשיהם, ולהיטיב את אורחות חייהם.

ה'עבודה' של האדם בימי חלדו הוא, להוסיף ולהתחזק, לשפר ולהטיב, ולעלות בדרגתו בכל יום ויום, להרגיש שהיום הוא טוב יותר מאמש, שכל הזמן הוא 'מוסיף והולך', אלא שבימים כתיקונם, הרבה מאד מסתפקים בחיזוקים של 'חודש אלול', 'עשרת ימי תשובה' ו'הימים הנוראים', בהם כל אחד מתאמץ יותר ועולה לדרגה גבוהה יותר, כאשר העמל אחר כך הוא, לשמר את העליה ולמנף אותה, כדי שכל חייו יהיו בבחינת 'עליה אחת גדולה וארוכה'.

כאשר יש לאדם כאב או צער, חולי או צרה, בזמנים אלו, מי שדעתו קלושה עליו מחמת כן, אומר שזה מחמת 'חטאי הדור', והוא מהוה 'כפרה על כל האחרים'. אבל אלו שהבינה לא נלקחה מהם, מבינים היטב בשל מה ארע להם ככה, וליבם פתוח כבימי התשובה, ורבים הם אלו שמשכילים להבין שכל מטרת הצער והצרה היא בכדי שיתחזק ויטיב את דרכיו, וכדברי הרמב"ם הידועים בתחילת הלכות תענית, שדבר זה הוא מדרכי התשובה, שבזמן שבה על האדם צרה, יזעק ויריע עליה, וידע שהכל הוא בגלל מעשיו הרעים, וזה מה שיגרום להסיר את הצרה מעליו. ואם חלילה לא יזעק ולא יריע, ויאמר שצרה זו היא ממנהג העולם, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת לו להתדבק במעשיו הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות.

*

ר' נפתלי אויפאדנרעטראכטער* היה מאלו שידעו את דברי הרמב"ם ובעשרות השנים שה' חננו מאוצרו, תמיד השתדל לילך בנתיבתם, כאשר פעמים רבות כשהיו לו כל מיני קשיים, הבין שהם נסיונות, וכדי להסיר ממנו

את חרון האף, היה מתחזק בתורה ועמלה, בתפילה כתיקונה, ובחיזוקים שונים, כפי שהרגיש בליבו, מהו הדבר שדרוש בו כעת חיזוק ותיקון, ובמה יש צורך בזמן זה לשיפור ולהיטיב.

באחד הימים החל ר' נפתלי לחוש בכאבים חזקים בצד בטנו. הכאבים שלא חלפו גם לאחר כמה ימים, אלא רק התחזקו, גרמו לו לילך לבקר במרפאה, בחושבו שמא יש צורך בכדור זה או אחר, או בתרופה מסוימת להרגעת הכאבים. הרופא לא הסתפק בבדיקה רגילה וקצרה, אלא חזר ובדקו בארוכה וביסודיות, ולאחר מכן התיישב והחל להקיש במרץ במקלדת דקות ארוכות.

ככל שעברו הדקות בהן ישב הרופא והקליד, מהירות פעימות ליבו של ר' נפתלי התגברו. הוא הבין שהרופא חושד בעייה רצינית וקשה. במחשבותיו החל לדמיין כל מיני בעיות רפואיות שהכיר שיכולים להיות, וחשב מה מתוכם יכול להיות שיש לו. לאחר כמה דקות נוספות, סיים הרופא להקליד, והחל להמטיר עליו שאלות שונות ומשונות אודות אורח חייו והרגשותיו לאחרונה, כאשר תשובותיו מוזנים אל תוך המחשב.

בסיום כל השאלות החל הרופא להסביר לו אודות מחלה מסוימת שהוא חושש שיש סיכוי רחוק שאולי הוא סובל ממנה. כשמוע ר' נפתלי את שם המחלה, שם שלא שמע עליו מעולם, שאל את הרופא אודותיה. הרופא הסביר לו, שמדובר באחת מהמחלות הקשות של בני המעיים, המלווה ביסורים קשים, וגורמת במשך הזמן למעיים להפסיק לעכל את המזון, והחולים בה ממושכות, בזמן כלשהוא מאבדים את היכולת לאכול אוכל רגיל, ויכולים להיות ניזונים רק באמצעות דרכים חלופיות.

הרופא הוסיף ואמר, שאם אמנם מדובר במחלה זו, ישנו טיפול תרופתי המעביר הרבה את התפתחותה והתחזקותה, אלא שיחד עם זאת גם יתכן ומדובר בכאב מקומי קל שיעבור תוך כמה ימים, ועל כן, יש צורך דחוף לבדוק את המצב לאשורו, בכדי שאם אכן מדובר במחלה המדוברת, נוכל להתחיל התהליך התרופתי, ולכך עליו לעבור סדרת בדיקות והדמיות, בכדי לידע את המצב לאשורו.

כשראה הרופא את פניו החוורים של ר' נפתלי, הגיש לו כוס מים שישתה, וכשלקח ר' נפתלי את הכוס לידי, הרהר וחשב, מי יודע עוד כמה זמן יש לי אפשרות לברך על אוכל ושתייה, והיות וגם היה צמא, על כן בירך בכוונה רבה ברכת 'שהכל', ולאחריה ברכת 'בורא נפשות', כשמחזק בקרבו את ההודאה לה' על כך שיכול כעת לשתות כוס מים, ואף לאכול דבר מה.

בכל הדרך חזרה מהמרפאה לביתו, חשב ר' נפתלי שעליו להתגבר ולא לספר לבני ביתו על חשדותיו של הרופא, בכדי שלא להפחידם לחינם, ועל כן החביא באמתחתו את הדפים הרבים שנתן לו הרופא, המכילים את כל ה'תיק הרפואי' שלו, יחד עם הפניות לבדיקות הרבות והשונות. אך כאשר הביאו לפניו דבר מה לאכול, ושמעוהו מברך בכוונה רבה מאד, הבינו בני ביתו שככל הנראה אירע לו דבר שמחמתו התחזק בכוונת הברכות.

בימים הקרובים עבר ר' נפתלי סדרת בדיקות מקיפות ב'מכון לבדיקות', כאשר כל אותן הימים הכאבים אינם נחלשים כלל, אלא מתגברים ומתחזקים. באחת הבדיקות האחרונות שעבר, בסיום הבדיקה וההמתנה שבעקבותיה, קרא לו הרופא המקומי במכון למשרדו, ואמר לו שלפי דעתו יש ממצאים מחשידים, ושאלו אם הוא חפץ לדעת מה הם.

ר' נפתלי שכבר שמע מרופא המשפחה את דבר מחלתו, הודה לרופא המכון על הצעתו, ואמר לו שהוא כבר יודע הכל. רופא המכון הוסיף ואמר לו, שלדעתו כדאי לו לפנות ל'חדר מיון', עם החומר הרב שיש לו מ'רופא המשפחה', כשהוא מצרף לכך את 'דיסק הבדיקות', וקובץ דפים שמודפס בהם מכתב ארוך ב'לטינית', בהם כתובות תוצאות הבדיקות והדיאגנוזה של רופאי המכון.

באותה שעה הבין כבר ר' נפתלי סופית שלקה באותה מחלת מעיים קשה, ומה גם שהכאבים בהתחזקותם היוו עדות מאשימה על קיומה של מחלה זו, ועל כן חשב בליבו שעליו להתחזק עוד יותר בכוונת הלב בברכות הנהנין, כל עוד הוא זוכה לברכן.

מהמכון עשה ר' נפתלי את דרכו אל עבר בית החולים, כאשר בדרך הוא הודיע לרעייתו על תוצאות הבדיקות במכון, ובכדי שלא להבהילה, סיפר שמדובר

במחלת מעיים קלה, המצריכה בדיקות נוספות ואולי אשפוז קצר. הרעייה שכעת שמעה לראשונה על החשדות של מחלת מעיים, חשבה בדעתה שראוי שתבוא לבית החולים, להיות עם בעלה בבדיקות, אלא שר' נפתלי הודה לה על דאגתה, וביקש ממנה שלמען 'בת הזקונים' שלהם שעדיין בבית, שלעת עתה תמנע מלבוא לבית החולים.

*

למרות הכלל הבסיסי שבבית החולים השעון עומד מללכת, וכך גם היה עד שהחלו לבדוק אותו. כשרופא המיון ראה את ה'תיק הרפואי' עם דיאגנוזות הרופאים, החלו לטפל בו נמרצות, כשמיד ביקשוהו לשכב במיטה, ו'סניטר' הוליכו לבדיקת 'סיטי' ובתוך זמן קצר גם הכניסוהו בין התורים לבדיקת 'אם אר אי'. מתוך נמרצות הרופאים הבין ר' נפתלי, שככל הנראה מחלתו זו היא בשלב מתקדם, ומי יודע עוד כמה זמן נשאר לו שיכול הוא לברך 'ברכות הנהנין'.

כשהודיעו לו רופאי המיון שמעלים אותו למחלקה, באופן טבעי הבין שהוא מועלה למחלקת 'גסטרו-אנטרולוגיה', המטפלת בבעיות מעיים ומחלות מערכת העיכול, אבל כשראה שהסניטר חולף עם מיטתו על יד דלת הכניסה למחלקת 'גסטרו', וממשיך בדרכו, בתשובה לשאלתו להיכן הוא מובל, השיבו הסניטר למחלקת 'גסטרואונקולוגיה'.

אילו ר' נפתלי היה מחובר באותה שעה למכשירים, כולם היו מצפצפים בעוז. ר' נפתלי שלא חשב עד לאותו רגע כלל אודות מחלה 'אונקולוגית', נבהל עד מאוד וזיעה קרה נגרה מכל גופו. עד לרגע זה הוא רק חשב אם יוכל לברך ברכות הנהנין או לאו, כעת מתברר לו שישנה שאלה גדולה אם הוא יוכל כלל לברך, להתפלל וללמוד.

עם עלייתו למחלקה ובדיקתו על ידי רופאי המחלקה, ביקש ר' נפתלי מהם לדעת מה יש לו בדיוק. ולשאלת הרופאים אם לא אמרו לו דבר עד עתה, השיב, כי היה בטוח שיש לו מחלה אחרת, על כן לא חשב לשאול את

הרופאים אחר מסקנתם, ואף דחה את אותם אלו שרצו לומר לו את הדברים.

הרופאים הסבירו לו שמצאו לו במעיים 'פוליפ', שהוא ככל הנראה גידול קטן, ועל פי כללי הרפואה, בגילוי מוקדם כאלו, אם יעשו כעת ניתוח להסרת הגידול, יחד עם טיפולים למניעת התפרצותו מחדש, ישנם כשמונים תשעים אחוזי החלמה.

הניתוח להסרת הגידול, סיכם הרופא הבכיר שביניהם, יתקיים מחר בבוקר בשעה שבע, ומהערב בשבע עליו להתחיל לצום כהכנה לניתוח. אחד הרופאים שדרכו להפחיד ולהלך אימים על החולים, הוסיף אמר, שעליו לדעת, שלמרות אחוזי הריפוי הגבוהים, עדיין יש לו ממה לפחד, ישנם רבים שהמחלה התפשטה אצלם תוך זמן קצר, ולא היה הרבה מה לעשות.

כששמע ר' נפתלי את דברי הרופאים אודות מצבו הרפואי, בירך ברכת 'דיין האמת' כדין השומע בשורות רעות, המפורש בשולחן ערוך אור"ח סי' רכ"ב ס"ב, שיש לברך ולהודות לה' על כל מצב, גם אם הם דברים רעים.

כשיצאו הרופאים מחדרו, הודה ר' נפתלי לה' על ההתעוררות שעורר אצלו אותו הרופא, שלא זו בלבד שיש לו שאלה אם יוכל לברך ברכות הנהנין, כעת לא ברור עוד כמה זמן הוא יוכל בכלל לברך ולהתפלל, ללמוד ולקיים מצוות, שאין לו לסמוך על אחוזי הריפוי ויכולת הרופאים והטיפולים, אלא עליו להתחזק בתשובה ותפילה, וה' הרופא כל בשר, בודאי שיוכל להחיש לו רפואה שלימה למכתו ומחלתו.

כעת היה על ר' נפתלי לספר לרעייתו את ה'בשורות הרעות', ובמיוחד שהוא לא יכל להמתין עד שיבואו לבקרו בבית החולים, כי כאשר ישמעו באיזו מחלקה הוא מאושפז, יבינו מיד מהי המחלה הנוראה בה לקה, ועל כן, לפי מה ששמע בעבר מרבותיו במקרה כגון זה, שיש להמנע מלשקר, אבל אין צורך לספר את כל האמת הידועה ברגע הראשון, לכך סיפר ר' נפתלי לרעייתו שגילו לו איזה דבר קטנטן שצריך להסיר מגופו, ולדעת הרופאים מומלץ

לעשות זאת בהקדם. לאחר מכן הוסיף לומר, שיש לרופאים חשד שהמשהו הקטן הזה הינו 'גידול', ועל כן הוא מאושפז במחלקה הגסטרואונקולוגיה.

לאחר מכן התקשר ר' נפתלי לדוד בנו הגדול, וסיפר לו בדומה למה שסיפר לרעייתו, והוסיף וביקשו אם הוא יוכל להגיע אליו לבית החולים מידית. כשדוד בנו בא לחדרו בבית החולים, סיפר לו ר' נפתלי עוד כמה פרטים אודות מחלתו, וביקש ממנו לקחת את כל המסמכים שיוכל לקבל מרופאי המחלקה אודות מחלתו ומצבו, ויסע בדחיפות לר' זעמל קראנקערסהלפער*, שהינו 'עסקן רפואי' בעל שם עולמי, ולאחר שישמע את דעתו, ילך לבית מרן שליט"א וישאל אותו מהי דרך התורה, האם לעשות מחר בבוקר את הניתוח, או לאו.

דוד עשה כמצוות אביו, ולאחר שמרן שליט"א שמע שדעת הרופאים היא שרצוי לעשות את הניתוח בהקדם, נתן את ברכתו, שיזכה והרופאים יהיו שליחים טובים, ויביאו לו רפואה ומזור למחלתו, ועוד יזכה לשוב ולרקוד בשמחת בתו הצעירה שעוד בביתו.

לשאלת דוד בשם אביו, באיזה דבר כדאי לו להתחזק, השיב מרן שליט"א, שהאמת היא, ש'לב יודע מרת נפשו', כל אחד יודע בדיוק במה עליו להתחזק, ומה ה' שואל מעמו, ויחד עם החיזוק האישי שלו, שיתן אל ליבו דברי שלמה המלך ברוח קודשו בספר משלי (כ"א כ"א), 'רָדַף צְדָקָה וַחֲסָד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכַבֹּד', וכפי שלימדונו חז"ל במקומות רבים, שהמרבה בחסד ובעין טובה כלפי האחרים, ינצל מכל צרה וצוקה נגע ומחלה, ובזכות הנהגתו זו יברכהו ה' בכל טוב כל הימים ובישועה גדולה.

*

כשמוע ר' נפתלי את דברי מרן שליט"א אודות 'קבלתו' ו'חיזוקו', קיבל על עצמו באותה שעה, שכל עוד שה' יתן לו חיים, הוא ישתדל מאוד להאיר פנים לכל אחד, ולהרבות חסד לכל מי שיוכל. גמ"ח הלוואות או להזמין אורחים לשולחנו, הרהר ר' נפתלי בליבו, לא כל כך שייך להקים או לעשות כאן בבית החולים, אבל לעודד את החולים האחרים, לדבר על ליבם דברי ניחומים ולחזקם באמונה תמימה בה', שהכל מאתו יתברך, ובידו לשלוח רפואה שלימה גם לאלו שכבר אפסה מהם כל תקוה, זה הוא יכול.

בראשונה התחיל ר' נפתלי לשוחח עם החולה הנוסף ששכב מימינו. אותו חולה היה נראה במצב לא פשוט, צבע פניו כבר היו אפרוריים, אך בעיקר, נפשו היתה כבויה, הוא היה נראה כאחד הממתין בשקט לעת בוא מלאך המות, כאשר הוא משתדל לעזור ולהחיש את בואו, בכך שנמנע מלאכול כל דבר, ובנוסף היה סר וזעף.

השיחה בין השנים כמעט ולא זרמה, היו בה יותר רגעי שקט ארוכים מאשר זמני דיבור, אך לאחר כשעה ויותר שר' נפתלי שוחח עמו, הסכים לפתע אותו חולה לאכול דבר מה להשיב את רוחו, וככל שהמשיך ר' נפתלי בדיבורו

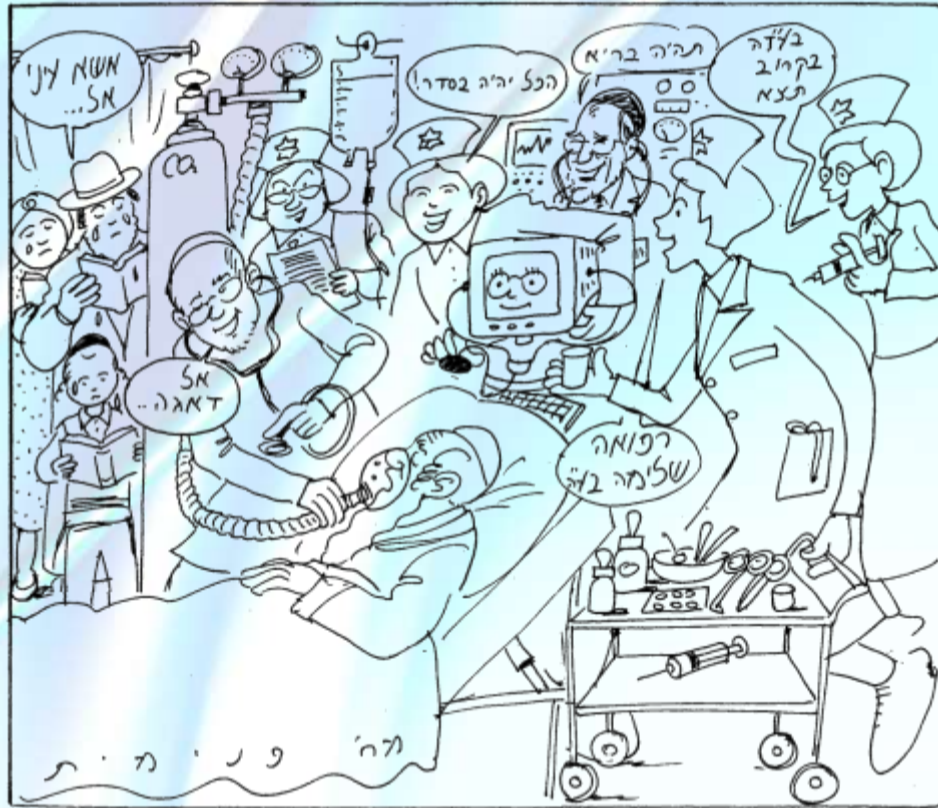
עמו ולעודדו ולחזקו בנפשו, היה נראה שאף האפרוריות מפניו מסתלקת קמעה, ובמקומה התחיל להתפשט בו צבע פנים.

למחרת בבוקר, לאחר שר' נפתלי התפלל תפילת שחרית בכוונת הלב, כשהוא מבקש ומתחנן לה' שישלח לו דברו וירפאהו, במחצית השעה האחרונה לפני שהורידוהו לניתוח, שב ושוחח עם שכנו שיחה ארוכה ככל שיכל, בה הוסיף לעודדו ולדבר על ליבו. הרופאים שנכנסו באותה שעה אל חדרו וראו את השכן, לא הכירוהו. הם חשבו שאותו אחד ששכב במיטה השניה, שהיה מוכר להם היטב מאשפוזו הארוך, עבר במהלך הלילה לעולם אחר, וזה השוכב שם הוא חולה חדש, אך כשראו את שמו של החולה ה'חדש' וגילו שמדובר באותו אחד, שאלוהו מה אירע לו, וכי שלחו לו משמים מלאך שירפאהו. השיב השכן, שאכן שלחו לו משמים מלאך מיוחד, אך זהו ר' נפתלי שכנו, שבזכות דבריו ועידודו התחזק ושב לכוחותיו, ויש לו שוב תקוה שיוכל עוד להתרפאות ממחלתו הקשה.

בדרך לחדר ניתוח חשב ר' נפתלי בליבו, כמה גדולים דברי חז"ל שאמרו, שכל מי שאינו מבקר חולים הריהו שופך דמים. הנה חולה זה ששכב בשכנות אליו, לא היה חסר הרבה שימות מדאגתו ומדכאונו. והנה משיחה של כמה שעות הוא הצליח לעורר אצלו את התקוה והאפשרות לישועת ה'. באותה שעה קיבל על עצמו, שכשיזכהו ה' ויצא מהניתוח בשלום ויתאושש ממנו, יעבור מחולה לחולה במחלקה, ידבר עם כל אחד וינסה לעודד את רוחו ונפשו.

בחסד ה' עליו ועל כל משפחתו, הניתוח הצליח. הרופאים, שבתחילת הניתוח גילו שהגידול אינו כה קטן כפי שהיה נראה במכשירי ההדמיה, לבסוף הצליחו להוציא את כל הגידול ממעיו, ואף הוסיפו לחתוך חתיכה מהמעיי הגס, את כל המקום בו היה את הגידול, שהוא בגדר השתדלות למנוע את התפשטות המחלה, אם הגידול עדיין לא שלח גרוגרות.

ההתאושות לא היתה קלה, הוא סבל מכאבים מחמת הניתוח, אבל בכל עת הוא חשב על החולים האחרים, וכשרק יכל לקום ממיטתו, ביקש שיביאו לו 'כסא גלגלים', וככל שכוחותיו נתנו לו, הוא עבר מחולה לחולה, ועם כל אחד דיבר בקצרה או בארוכה, דברי עידוד וחיזוק, ויחד עם התקוה לטוב ולישועה, חיזקם באמונה בה' שיכול לרפאות את החולים הקשים ביותר, גם אלו שהרופאים התייאשו מרפואתם, ודיבר על ליבם שיתפללו בעצמם לרפואתם, כמו שאמרו חז"ל שטובה תפילת החולה בעצמו לה'.

באחד הימים כשבניו הביאו אליו את ר' אייזיק פונטוויטצולעבענגעלעבט*, יהודי ידוע שהיה חולה במחלה והגיע עד שערי מות, ובאותה שעה קיבל על עצמו, שאם יזכהו ה' והוא יבריא, הוא ילך מחולה לחולה, בכל מקום שיקראו לו, ויספר לו את ניסי ה' עמו, ויעודדו ויחזק את רוחו שיבטח בה', ואפילו חרב חדה מונחת על צוארו, אל ימנע עצמו מן הרחמים, וה' קיבל את תפילתו וקבלתו, ותוך זמן קצר הבריא לחלוטין ממחלתו הקשה, ומאז הוא מקיים את מה שקיבל על עצמו, והולך ובא מחולה למשנהו, ומחזק ומחשל את לבבם ופותח להם פתח לתקוה הטובה שה' ישלח להם דברו וירפאם.

כששמע ר' נפתלי את סיפורו של ר' אייזיק, הודה לו מאוד על שבא לבקרו ולספר לו זאת, במיוחד שהמציאות היא שאנשים רגילים לשמוע בקול רעש גדול על כל אותם אלו שלא קמו ממיטת חולים, ולא נתרפאו ממחלתם, ואילו את כל אותם רבים שה' עשה עמם אות ומופת והבריאו, לא רואים ולא שומעים, ועל כן ביקשו ר' נפתלי שהוא ינסה לקבל אישור מהרופאים לאסוף את החולים לחדר אחד, ור' אייזיק יספר בפניהם את סיפורו.

לא קלה היתה המלאכה על ר' נפתלי, אבל לאחר לחץ ושכנוע בכמה מקומות, ובעזרתם של עסקנים חשובים, הסכים מנהל המחלקה לדבר, ורוב החולים נאספו אל חדר אחד, חלקם במיטות וחלקם בכסאות גלגלים, והאחרים עם עמודי אינפוזיה, כאשר חלק מאנשי הצוות הרפואי גם הוא הצטרף. ובמעמד זה נעמד ר' אייזיק וסיפר את סיפורו האישי, כאשר הוא מיטיב לתאר את המצב הקשה בו היה, היאך כמה פעמים בני משפחתו כבר הוציאו את הנרות ועמדו להדליקם על יד ראשו, ובכל פעם מחדש גמל עמו ה' את חסדו הגדולים, עד שריפאהו ברפואה שלימה.

החולים הרבים שנתאספו לשמוע את דברי ר' אייזיק, שחלקם היו במצבים לא קלים בכלל, כולם התעודדו רבות מדבריו וסיפורו. גם אלו שכבר השלימו עם מצבם הקשה, ואבדה תקוה מליבם, התעוררו להאמין בישועת ה' שבידו להושיע ולרפאות, ואף הרגשתם הגופנית השתפרה לאין שיעור מההטבה במצבם הנפשי.

כל אותם ימי אשפוזו, השתדל ר' נפתלי להודות לכל רופא ואח ואף אנשי התחזוקה על כל מה שעשו בעבורו, גם כאשר הכאבים שהכאיבוהו היו קשים, לא היה שוכח להודות ולחזור להודות להם, ובעין טובה ובפנים מאירות. כששוחרר ר' נפתלי לאחר כמה שבועות מבית החולים, נפרדו ממנו

צוות המחלקה באיחולים לבביים שלמרות שמאוד נהנו משהותו במחלקה ומהאווירה המיוחדת שהשרה, בכל זאת מאחלים לו בריאות איתנה, ושיחזור רק בבריאות לעודד את החולים.

לאחר תקופת התאוששות מהניתוח, החל ר' נפתלי לעבור טיפולים כימותרפיים, בכדי שאם חלילה ישנם גרורות קטנים שאינם נראים, הם יכרתו ויאבדו. הטיפולים הללו היו עבורו קשים מאוד, פעם בשבוע או בשבועיים היה עליו להגיע אל בית החולים, ולאחר כמה בדיקות שגרתיות של ה'ספירות' בדם, דופק ולחץ דם, חיברו אליו אינפוזיה, אליה הכניסו חומרים כימיים שונים, שרק הכנסתם אל הוריד גרמה לחום עז להתפשט בגוף, ותוך זמן קצר החל להרגיש תופעות לוואי קשות.

אחד מהחסרונות הגדולים של הטיפולים הללו הוא, שכמו שהם מכלים את הדברים הרעים שבגוף, יחד עם זאת הם פוגעים גם ב'מערכת החיסונית', ומחמת כן, אלו שנמצאים תחת השפעת טיפולים אלו, עליהם להזהר מכל משמר שלא ידבקו במחלות, אפילו קלות. וכידוע, שישנם חולים רבים שדרך עברתם לעולם שכולו טוב, לא היה מחמת עצם המחלה, אלא משפעת קלה או מחלה דומה, שהיות וכל המערכת החיסונית שלהם היתה פגועה וחלשה, כמעט אין להם את אותם החיידקים הטובים שבגוף האדם הנלחמים בחיידקים המחוללים את המחלות, ומחמת כן, כל מחלה קלה, היא קשה עבורם, ויכולה להביאם למקום אחר.

גם במהלך הטיפול הכימותרפי, פנה ר' נפתלי אל החולים הסובבים אותו, עודדם בשעתם הקשה, וניסה לחזק בלבבות השבורים את האמונה והבטחון בה, כאשר הוא מרגיש בעצמו שזה תפקידו ויעודו במקום הזה, כאשר תוך כדי הטיפול היה 'מטייל' במחלקה בינות לחולים הרבים, כשבשתי ידיו הוא נתמך בעמודי האינפוזיה, ומובילם עמו מחולה לחולה במחלקה.

בכל עת היה ר' נפתלי פונה אל ה' בתפילותיו הרבות, עליו ועל החולים האחרים, במיוחד בידעו היטב את סבלם של החולים, כאבם ויסוריהם הרבים, אותם הוא ראה ושמע כל הימים, ובתפילותיו אלו היה שופך דמעות כמים לפני 'שומע קול בכיות', ומוסיף היה להתחזק בקבלותיו לרפואתו ורפואת החולים האחרים.

היו תקופות טובות יותר, בהם הרגיש ר' נפתלי את עצמו כבריא הנמצא במקום של חולים, והיו תקופות, בהם הרגשתו הכללית היתה קשה ומרה, אך בכל עת הוא הודה לה' על החיים להם זכה, שיכול לקיים בהם מצוות ולעסוק בתורה, והשתדל לנצל את כוחותיו לעודד ולחזק את כל החולים האחרים שהיו עמו.

תקופה זו של הטיפולים נמשכה למעלה מן המצופה. כל מחצית שנה היה עליו לעבור סדרת בדיקות הדמיה מקיפות, שבעקבות תוצאותיהם נקבעו המשך הטיפולים והרכב החומרים והתרופות להם נצרך. והיות שהבדיקות נתגלו גרורות בכמה מקומות בגופו, על כן היה עליו לעבור טיפולים רבים ובמשך תקופה ארוכה.

במשך תקופת הטיפולים זכה ר' נפתלי להשיא את בתו הצעירה והאחרונה עם בחור בן עליה מיוחד, ובשמחת הנישואין, שהיתה בדיוק בינות לטיפולים, בימים בהם הרגשתו הכללית היתה קשה ורעה, עד שבקושי יכל לרקוד בחתונת בתו, ורוב הזמן הוא ישב כאילו היה 'הסבא של הכלה'.

באותן שעות של החתונה, למרות שאף הדיבור היה קשה עליו, הוא התגבר בגבורה עצומה לקבל כל אחד מאלו שבאו לשמחה בסבר פנים יפות, הודה להם על שבאו לשמוח עמו בשמחתו, ועל הטרחה שטרחו לבוא. ומלבד ישיבתו בכל עת, גם אלו שידעו על מצבו, לא יכלו להבחין עליו כלל מה הוא עובר באותם הימים.

עם הזמן הבחין ר' נפתלי שבכל תקופה בה משתדל להיטיב עם האחרים, למרות מצבו העצמי שלא שפיר כל כך, ראה שיפור והתקדמות רבה, ואילו בזמנים ובתקופות שבהם הקפיד פחות על כך, גם מצבו הרפואי היה בהתאם.

באחת הפעמים שנפגש עם מנהל המחלקה, רופא מומחה בעל שם עולמי, אמר לו הרופא, שהאמת היא שישנם דברים שהוא אינו מבין. היאך יתכן הדבר, שישנם חולים בעלי סיכויי החלמה גדולים מאוד, שמהר מאוד אינם איתנו, ואילו כאשר מדובר בשומרי תורה ומצוות, גם כאשר מדובר בחולים בעלי סיכויי החלמה אפסיים, הם שורדים הרבה ומעבר למצופה, וחלקם אף מתרפאים לגמרי.

ויתרה מזאת, אמר הרופא, שבתפקידו זה כמנהל המחלקה, פעמים רבות הוא נאלץ לבשר את הבשורות הרעות לחולים אודות מצבם הקשה, ואין

להשוות כלל את התגובות של שומרי התורה והמצוות, לאחרים. שאלו שאינם שומרי תורה ומצוות, בשמעם את הדברים, מאבדים את עשתונותיהם לחלוטין, ואין להם כלל מחשבה אודות הימים שעדיין נשארו להם, לעומת שומרי התורה והמצוות, שאמנם גם הם אינם שמחים בבשורה הרעה, אבל תמיד מצפים לישועה, וכמעט שאינו מצוי שנופלים לזרועות הייאוש ולדכאונות כבדים. אין זה, סיכס הרופא, אלא שה' שומר על אלו השומרים את התורה והמצוות.

* ב'ראש השנה' האחרון התפלל ר' נפתלי כפי שמעולם לא התפלל. הוא ביקש והתחנן לה' שיצילנו וירפאהו ממחלתו הקשה. הדיאגנוזות האחרונות של הרופאים לא היו כל כך מעודדים, והוא ידע היטב שאין הדבר תלוי אלא ב'מי שאמר והיה העולם', בדין ובמשפט שיעשה עמו היום, ובגזר דין שיפסק עליו. הוא קיבל על עצמו 'קבלות' בכמה ענינים שהיה נראה בעיניו שראוי לו לקבלם ויכול לעמוד בהם, וקיווה לישועת ה' עמו.

במוצאי 'שמחת תורה' אסף ר' נפתלי את כל בניו וחתניו, בנותיו וכלותיו, וסיפר להם על מצבו, שבימים האחרונים הציעו בפניו סוג נוסף של טיפול, הכרוך בסיכון נוסף, אלא שיש בו גם סיכוי רב להרפאות כליל ממחלתו, וכפי שהתייעץ עם עסקני רפואה, במצבו הדבר מומלץ, ולאחר ששמע את דבריהם, הלך למרן שליט"א ופרש בפניו את הצדדים, ומרן שליט"א הכריע שינסה את הטיפול הזה, וה' יהיה בעזרו, וישלח לו רפואה שלימה במהרה.

מטרת אסיפה זו, אמר ר' נפתלי, היא לא רק למטרת עדכון, אלא לבקשה כפולה, היות ובעת הטיפול המדובר, החולה נמצא במצב לא קל ובאשפוז מלא, על כן הוא מבקש מהם להשתדל לעזור ולסייע לאמם, רעייתו שתחי',

בכל מה שהיא תצטרך, ואף להשתדל להתפלל לרפואתו, המה וילדיהם, פרק תהלים אחד בכל יום, ובזכות מצות כיבוד אב ואם, ה' ישמע את תפילותיהם וישלח לו דברו וירפאהו.

דוד בנו הגדול ביקש את רשותו, ועמד על כך שבקשתו של אביהם היתה רק על הדאגה לאמם, ולא ביקש כלל מהם שישהו עמו בבית החולים, שזהו דבר נצרך והכרחי במצב כזה, ועל כן הוא מודיע כעת לכולם, שהוא לוקח על עצמו את האחריות לדאוג לאביהם, שבכל עת יהיה עמו אחד מבניו חתניו או בנותיו, שידאג לו לכל מה שהוא יצטרך, והוא יהיה זה שיתאם וידאג לזה.

זאת ועוד, הציע דוד לאחיו וגיסיו, שמלבד מה שביקש האב שיאמרו פרק תהלים בכל יום המה וילדיהם, שיוסיפו ויקבלו על עצמם בלא נדר לרפואת אביהם, שבכל החורף הבעל"ט יסעו פעם בשבוע להתפלל על אביהם במקומות המסוגלים לתפילה שתתקבל, כ'קבר רחל' או ב'כותל המערבי' ושאר המקומות הקדושים. בכדי לחזק את הקבלה נקבע, ששבוע הוא, ממוצאי שבת בחצות ועד מוצאי שבת שלאחריו בחצות. האחים והגיסיים הסכימו לרעינונו של דוד, וקיבלו על עצמם לעשות כן בלא נדר.

בתחילת חודש מרחשון התחיל ר' נפתלי בטיפול החדש שהיה קשה מתמיד, וכרוך באשפוז ארוך כצפוי. גם בטיפולים זה לא שכח ר' נפתלי את האחרים, ובכל עת הודה וחזר והודה לכל אחד מאלו שעזרוהו, מהרופא המומחה ועד אחרון המנקים ואנשי הצוות. כמו כן, השתדל בכל יום שיכל, לילך לבקר את החולים האחרים במחלקה, לעודדם במצבם, כאשר רובם המוחלט היה מתעודד רק מלראותו שבמצבו הוא, כל מחשבותיו הם על האחרים ואינו שקוע בצעריו ויגונו.

החלק הקשה ביותר של ר' נפתלי, היה התייחסותו למבקרים הרבים שבאו לבקרו. את ביקורי החולים שלו, הוא עשה בשעות הטובות יותר שהיו לו, ואילו אלו שבאו לבקרו, הגיעו בכל עת ושעה, גם כשהיה מאוד קשה לו. ותמיד קיבל כל אחד ממבקרו בסבר פנים יפות, הודה לו על ביקורו, ותמיד חשב מה לומר לכל אחד מהם כדי לשמוח.

פעם גם היה, כאשר הרגשתו הכללית היתה כה חלשה ורעה, וכמעט שלא יכל לדבר, ובאותה העת הגיע לבקרו אדם שבקושי מכירו, וכשמוע ר' נפתלי שבא מאן דהוא לבקרו, ביקש מבנו שהיה עמו, שיעזור לו להתיישב לכבוד המבקר, למרות שהדבר היה כרוך ביסורים קשים ומרים, וכך קיבל את המבקר, ושוחח עמו דקות ארוכות, כאשר כל דיבור ודיבור עלה לו בכוחות רבים ועצומים.

במשך כל תקופה זו, שמרו כל בני משפחתו של ר' נפתלי על הקבלות שקיבלו לרפואתו. כולם אמרו לכל הפחות מזמור תהלים אחד ליום, הבנים והחתנים היו בכל שבוע במקומות הקדושים להתפלל לרפואתו, ובכל עת לא משו ממיטתו, לעמוד עליו ולשרתו ולסייע בעדו ככל שנצרך.

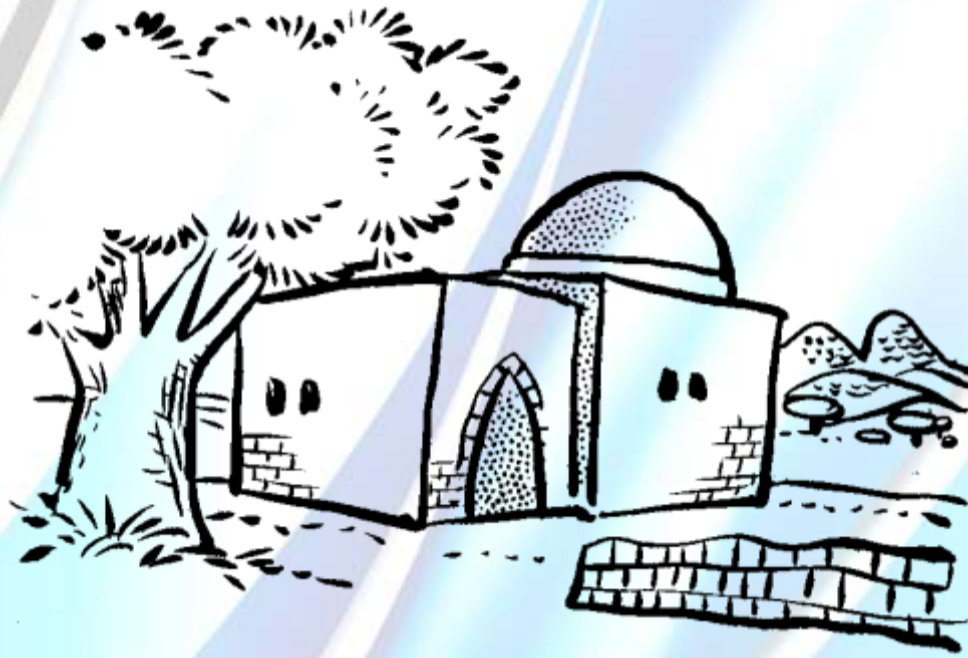

באותה שעה הסתפק טוביה מה עליו לעשות, האם ישאיר את אביו לבדו במשך כשעה ומחצה, במיוחד שבשעות אלו בדרך כלל האב ישן שנת ישרים מעייפותו מכל השבת, המצטרפת לעייפותו ותשישותו מהטיפול הקשה אותו עובר, ואם כן, לאן עדיף לו לנסוע, לקבר רחל' שהדרך רחוקה יותר, אלא שלשם יש לו קביעות לנסוע בכל שבוע, או לכותל המערבי, שקרוב יותר, ויוכל לחזור מהרה. או שחלילה אסור לו להשאיר את האב לבדו על מיטת חוליו.

ככל יהודי שיש לו ספק בדבר המעשה אשר יעשה, התקשר טוביה לרבו, ושאלו מה עליו לעשות בשעה זו. הרב השיבו את המעשה אשר יעשה, אלא שהוסיף ואמר לו, שאם כבר היה מספיק ללמוד את פרשתינו עפרש"י לא היתה מתעוררת לו כלל שאלתו זו. טוביה עשה כעצת רבו, והתפלל תפילה ארוכה מלב נשבר, ויחד עם תפילותיהם ומעשייהם הטובים של כל בני המשפחה והידידים, ותפילת החולה על עצמו, עלו ובקעו שערי שמים, וביום שנכפל בו 'כי טוב', נתבשר ר' נפתלי שבחסד ה' הטיפול החדשני הצליח למעלה מן המשוער, ובקרוב ישוחרר מבית החולים ויוכל לשוב לאיתנו.

השאלה היא: מדוע מלימוד פרשתינו עפרש"י לא היתה מתעוררת כלל שאלתו של טוביה?

אויפאדנרעטראכטער - החושב על אחרים. קראנקערסהלפער - העוזר ומסייע לחולים. פונטויטצולעבענגעלעבט - ממוות לחיים הוחיה.

טוביה, אחד מבניו של ר' נפתלי, היתה לו קביעות בכל שבוע לנסוע בכל ליל שישי' עם חברו זלמן לקבר רחל', שם שפכו שיחה לפני שוכן מרומים שישלח רפואה שלימה לאביו, ועל כן נטל על עצמו טוביה להיות על יד אביו בבית החולים בכל 'מוצאי שבת קודש', החל מכשעתיים אחר צאת השבת, ועד למחרת בבוקר.

לילות מוצאי השבתות בדרך כלל היו עוברות על ר' נפתלי בשינה עמוקה, בעיקר מחמת השתדלותו והתאמצותו להשאיר ער שעות נוספות וללמוד את סדרי לימודיו הקבועים לשבתות, ועל כן היה טוביה בנו מנצל את השעות הללו ללימוד הפרשה של השבוע החדש עם פרש"י ושאר מפרשים, כך שעד הבוקר היה מסיים את הפרשה עם פירושים נוספים מרבתינו הראשונים וגם האחרונים, כאשר לימוד זה היה נותן לו סיפוק רב של ניצול הזמן, וזאת מלבד ההנאה העצומה של עצם הלימוד.

במוצאי שבת האחרון, כשעתיים לפני חצות, התקשר זלמן אל טוביה, והזכיר לו שבשבוע האחרון מסיבת אונס הם לא נסעו לקבר רחל' להתפלל על אביו, ואם הוא חפץ, כעת יכול ליסוע עמו. באותו הרגע נזכר טוביה שאכן בשבוע זה לא קיים את קבלתו, ועל כן ניסה לבקש מאחד מאחיו שיבוא להחליפו במשמרתו לכשעתיים, בהם יסע לקבר רחל' ויחזור. אך מעשה שטן, הוא לא הצליח למצוא אחד שיוכל להחליפו. נסיונותיו הנוספים אף הם עלו בתוהו וכמחצית שעה נוספת חלפה ועברה, ועדיין לא הצליח למצוא מי שיחליפו.

תשובה לשאלה בשבוע שעבר [פרשת וישב]

השאלה: מנין בפרשתינו עפרש"י הוכיח הרב לדוד את פסקו, אודות הנהגתו הטובה שהוא דואג לכבוד בית הכנסת, למנוע דיבורים בשעת התפילה וקריאת התורה, בפרסום רב אודות מעלתם הגדולה של אלו הנזהרים בזה, ובתקלות הרבות הנגרמות לאלו שנכשלים חלילה, שכאשר הוא מוכיח את המדברים זה גורם שיסנאו אותו, הוא פטור ממצות תוכחה, ועליו להמשיך רק בפעולות הפרסום, בלא להוכיח את הנכשלים.

התשובה: הרב הוכיח לדוד כן, וזאת מדברי רש"י ל"ז י', עה"פ, "ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחידך להשתחות לך ארצה", וביאר רש"י, "ויגער בו. לפי שהיה מטיל שנהא עליו". מבואר בדברי רש"י, שאין לו לאדם לעשות פעולות המביאות עליו שנהא, גם אם כוונותיו קדושות ורצויות, ועל כן יש לאדם להתייעץ בכל מקרה עם מורה הוראה מובהק, באיזה אופן מחוייב במצוות תוכחה, ובאיזה אופן פטור ואולי אסור משום 'ולא תשא עליו חטא'.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

גט - אגיד גביה

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו: שנים אדוקים בטלית - זה נוטל עד מקום שידו מגעת, וזה נוטל עד מקום שידו מגעת, והשאר חולקין בשוה. מחוי ליה רבי אבהו: ובשבועה. אלא מתניתין, דקתני דפלגי בהדדי, ולא קתני זה נוטל עד מקום שידו מגעת, היכי משכחת לה. אמר רב פפא: דתפיסי בכרכשתא. אמר רב משרשיא: שמע מינה, האי סודרא, כיון דתפיס ביה שלש על שלש - קרינן ביה 'ונתן לרעהו' (רות ד, ז), דכמאן דפסיק דמי וקני.

ומאי שנא מדרב חסדא, דאמר רב חסדא: גט בידה ומשיחה בידו, אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו - אינה מגורשת, ואם לאו - מגורשת. התם 'כריתות' (דברים כד, א) בעינן, וליכא; הכא נתינה בעינן, והא איכא (ב"מ ז, א).

מה שצריך 'כריתות' בגט, ואם אגיד גביה אף שקנתה הגט אינה מתגרשת, יש לבאר בשני אופנים:

א. זהו תנאי בעצם הנתינה, שאין זה נחשב נתינה אלא אם כן נכרתת ונפרדת לגמרי.

ב. אינו אלא תנאי בדין הגירושין, אך אינו חסרון בעצם הנתינה.

הגר"ח מטעלז [הובא באהל יצחק (גיטין עז, ב ברש"י ד"ה הרי, עמ' תנט)].

גט - אמר לעשרה לכתוב

איתמר: אמר לעשרה 'כתבו גט לאשתי', אמר ר' יוחנן: שנים משום עדים, וכולם משום תנאי, וריש לקיש אמר: כולם משום עדים. היכי דמי, אילימא דלא אמר להו 'כולכם', והא תנן: אמר לעשרה 'כתבו גט לאשתי', אחד כותב ושנים חותמין. אלא דאמר להו 'כולכם'. מאי בינייהו, איכא בינייהו דחתום בי תרי מינייהו ביומיה ואינך מכאן ועד עשרה ימים, מאן דאמר משום תנאי - כשר, ומאן דאמר משום עדים - פסול. אי נמי: כגון

שנמצא אחד מהם קרוב או פסול, למאן דאמר משום תנאי - כשר, למאן דאמר משום עדים - פסול (גיטין יח, ב).

לדעת ריש לקיש (שם) שכל העשרה הם בתורת עדים, יש לבאר זאת בשני אופנים:

א. נגרע כאן כח הגירושין משנים, ונקבע שכח הגירושין יהיה רק על ידי עשרה.

ב. לעולם מעשה הגירושין נעשה על ידי שנים, אלא שהבעל עשה תנאי, שישאר הכח למעשה הגירושין בידי השנים, בתנאי שיחתמו כולם בתורת עדות [ואילו לרבי יוחנן זהו תנאי בעלמא, וחתיתתם אינה בתורת עדות כלל].

הגר"ש שקופ [הובא באהל יצחק (שם ד"ה איתמר, גיטין עמ' ריא)].

גט - ביטולו

בראשונה היה עושה. איתמר: בפני כמה הוא מבטלו, רב נחמן אמר: בפני ב', רב ששת אמר: בפני ג'. רב ששת אמר: בפני ג', ב"ד קתני; ורב נחמן אמר: בפני ב', לבי תרי נמי ב"ד קרי להו (גיטין לב, ב).

מה שצריך לבטל גט בפני שנים או שלשה, יש לבאר בשני אופנים:

א. החסרון הוא בדיבור, שאין זה נחשב 'דיבור' כל שמדבר בפני עצמו; אבל כשמדבר בפני אחרים הרי זה 'דיבור', ואפילו אם מדבר עם עדים שאין להם שייכות לדבר.

ב. כל דיבור שצריך להועיל נגד האחרים, צריך לדבר אותו עם הבעל דבר שיש לו שייכות לענין זה, וכשמדבר עם אחרים אינו מועיל; ורק כשמדבר לפני 'בית דין' הדבר מועיל, משום שבית דין שייכים לכל דבר, והרי זה כמדבר עם הבעל דבר עצמו [ואף שנים נחשבים בית דין לענין זה].

שיעורי הגרא"י מטעלז (גיטין סי' יג אות ג).

אכסוף נועם שבת

בענין השבת וקדושתה בהוצאת 'קול האמונה' 079-5422643

נטל הכנר את כנורו ונעמד תחת החלון הסמוך למקום ישיבת המלך, והתחיל לנגן ניגוני צמאון ואהבה, ניגוני ערגה וגעגועים... הצללים ירדו על הגן, אך הצלילים הלכו והתגברו, הוסיפו והתרפקו, ועלו דרך החלון עד שלא יכול היה המלך להתאפק, ויקרא: "פיתחו את הדלתות, ויבוא לפני הוא וכנורו"...

לפרשת ויחי: ברכת הילדים

הערת העורך: גם כאן בהשגחה פרטית מופלאה, הזדמן ענין זה השייך לפרשת השבוע.

השפע בליל שבת גדול כל כך. מחמת השפע היורד בליל שבת יש מקומות שנוהגים האבות לברך את הבנים בעת כזאת כדי שתחול עליהם הברכה וכך מבאר היעב"ץ בסידורו ליל שבת סעודה ראשונה ביתר שאת שגדול השפע הנשפע בליל שבת ואילו הילדים הקטנים אין בכוחם לפשוט ידיהם ולזכות מן השפע לכן מברכים אותם האבות כדי שיחולו עליהם ברכות השפע.

וז"ל [מובא בכף החיים]:

מנהגן של ישראל לברך הילדים בליל שבת, א' האבות וא' הרבנים, אחר התפלה או בכניסה לבית שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד, שאין בכוחם להמשיך שפע במעשיהם. אבל ע"י גדול אמצעי משובח הוא ויורד וחל ונאחז ביותר הקטנים שלא טעמו טעם חטא, ועל ידיהם הוא מתפשט יותר. אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם ונכון הוא. עכ"ל.

ואם ניתנה רשות לדרוש אפשר להוסיף ולומר שבימינו כולנו דומים לקטנים שאינם יכולים לקבל השפע לכן צריך להתפלל אל ה' מעומק הלב בבקשה ותחינה 'שבענו מטובך', שהוא יתב"ש יברכנו בברכה המשולשת. [באר החיים]

'לקוטי מהרי"ח' ליל שבת קודש

טעם נוסף לדבר שמברכים את הבנים בליל שבת, כי בכל ימות השבוע שכיח מאד שמתוך חפזון ישבור ילד כלים נאים, או יזיק חפצי ערך, וביותר בערב שב"ק מחמת הבהילות וריבוי ההכנות לשבת קודש, לפעמים עולה בלב ההורים מחשבת קפידה וטענה עליהם, לפיכך, מברכים אותם בליל שבת שהוא עת שמחה כדי להמתיק מעליהם את הקפידות והדינים. אם כך, עלינו לברך אותם, עם לב, עם כל הלב... [שם]

למה בשבת מוסיפים מזמורים? ולמה אין למלאכים כנף

שביעי?

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות מוצאי שבת סימן פט

אמר במדרש שהמלאכים משוררים וכתוב שש כנפים לאחד וכל יום משורר בכנף אחד דהיינו ששה כנפים לששה ימים ובשבת אין להם במה לשורר אמרו מלאכים לפני הקדוש ברוך הוא היום אין לנו עוד כנף במה לשורר תן לנו כנף שביעי ונשורר לפניך היום א"ל הקדוש ברוך הוא אינכם צריכים לי כנף אחד משורר לפני היום שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק.

מגלה עמוקות

בשבת יושב הקב"ה וממתין לתפילות ישראל ורמז לזה [תהלים כב] ואתה קדוש יושב תהלות ישראל הסופי תיבות אותיות שבת.

אז אם אתה עסוק להתהפך בפוך, ולנסות להמשיך את השינה בשבת תענוג, תזכור שיש מישהו שמצפה וממתין לתפלות שלך!!!

שבת קודש נפשי חולת אהבתך

אזמר בשבחיך. למיעל גו פתחיך. דבחקל תפוחיך. דאנון קדישיך...

לאיזה שער צריכים זמירות ושבחים כדי לפותחו?

משל למלך שהיה אוהב נגינה ונפשו הלכה שבי אחרי צלילי כנור בחצירו היה נגן אומן שהיו צלילי כנורו אהובים עליו במיוחד בכל עת מצוא היה

מנגן לפני המלך בצלילים הפורטים ומפעימים את נימי הלב והאהבה ביניהם היתה עזה מאד.

במיוחד היה הנגן מפליא נגינתו בימי שמחות המלך, אז היתה אהבתו למלך מתלהטת ויחד עמה היתה נגינתו עריבה ביותר, ועונג המלך היה רב. הצלילים הלכו והתגברו, הוסיפו והתרפקו, ועלו דרך החלון עד שלא יכול היה המלך להתאפק.

פעם סרח הנגן ומתוך משובת נעורים נכשל והתפתה לעשות מעשים שאינם לרוח המלך וגינוני ארמון המלוכה, שמע זאת המלך וכעס עליו והרחיקו מארמונו. עזב הנגן בצער את הארמון, וכנורו שבת. רק לעתים, היה משמיע לעצמו צלילים נוגים ביותר.

באותה עת, השיא המלך את בתו וערך משתה לאוהביו, והנגן, שזה מכבר התחרט על מעשיו, לבו יצא מאהבה אל המלך ביום שמחתו, ויבוא הוא וכנורו עמו, אל מקום משתה המלך. אך, דלת ההיכל סגורה לפניו, שכן

ציוה המלך לבל יכניסוהו, לבו גאה מאהבה מהולה בכאב, נטל הכנר את כנורו ונעמד תחת החלון הסמוך למקום ישיבת המלך, והתחיל לנגן ניגוני צמאון ואהבה, ניגוני ערגה וגעגועים. התפשטו הצלילים בגינת המלך, עלו הצלילים ונכנסו דרך החלון, והגיעו לאזני המלך, ולא היו כצלילים הללו בין כל נגני ההיכל. נזכר המלך באוהבו ובאהבתו, אך כבש את המיית רגשותיו, שכן את חוקיו ומוצא פיו אין לשנות, וההסתר המשיך. הצללים ירדו על הגן, אך הצלילים הלכו והתגברו, הוסיפו והתרפקו, ועלו דרך החלון עד שלא יכול היה המלך להתאפק, ויקרא, "פיתחו את הדלתות, ויבוא לפני הוא וכנורו"...

על דרך זה, המשילו צדיקים. יהודי הוא כבן ואהוב המלך, שכנור לבו אהוב ביותר למלך. בימות החול מתרחק לעתים, ובהגיע שבת יום שמחת המלך, דלתות פתחי ההיכל ומבואות לבו סגורים ואטומים. רק בכח הנגינה, נגינת הלב ואהבתו, יכול לפתוח את דלתות ההיכל. הדא דאמרינן אזמר בשבחיך למיעל גו פתחיך.

השבת היא הנשמה של העולם

השבת נעם הנשמות

אלשיך בראשית פרק ב

האלשיך מבאר לנו, שהשבת היא החיות של העולם, כמו שנפש מחזיקה את חיות הגוף, כך השבת מחזיקה את קיומו הגשמי של העולם.

...אמנם הנה אין ספק כי כל דבר גשמי מבלי בחינת רוחניות באיכותו, יפסד ולא יתקיים, כמקרה אנוש כי ימות, שהעדר רוחניות נפשו ממנו יפסידנו. והנה כל מה שברא הוא יתברך למה שהכל גשמי, לא יתקיים ולא ינוח כי אם ילך ויפסד יום יום.

ובזה נבא אל הענין, והוא כי הלא ידוע כי מקדושת שבת נשפע שפע קדושה לעולם, ועד ממחר נפש יתירה לאדם. והנה כאשר ברא אלהים את הארץ, למה שהיתה חומרית כגוף בלי נשמה, היתה מעודדת להיות הולכת ונפסדת ולא תנוח בקיומה. ומי הקנה בה נפש ושפע להתקיים - הוא השבת, כי בו הושפע בה שפע להתקיים ולנוח מלהיותה הולכת ונפסדת. וזה יאמר היה העולם חסר מנוחה, באה שבת והשפיע שפע קדושה בכל מה שנברא, והיה השפע ההוא לעולם כנפש בגוף האדם, וזהו אומרו שבת וינפש כי שבת והקנה נפש לעולם לקיימו. וזהו באה שבת באת מנוחה, כי בלעדי זה לא היתה מנוחה והעמדה לעולם. וזהו אומרו וינח ביום השביעי ולא אמר ונח - כי הוא יוצא לשני - כי הקנה מנוחה לעולם. וזה יאמר ויכל וכו', והוא כי אין ספק שלא יצדק לשון עשייה בעצם רק בדבר גשמי מה שאין כן בדבר רוחני.

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד | הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א

לפרשת ויגש

מהו שיעור הקנס על מכירת יוסף?

"ולבנימן נתן שלש מאות כסף" (מה, כב)

ופירש החזקוני (מה כב), וז"ל: 'ולבנימן על ידי שלא היה במכירתו נתן שלש מאות כסף, אבל לשאר אחיו שמכרוהו לא נתן, כדי לקנוס כל אחד עשר ידות יותר מדמי עבד. כמו שאמרו רבותינו (גיטין מד.) המוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו. והשלש מאות כסף הם עשר ידות מדמי עבד, כדכתיב בפרשת משפטים 'כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו'. עכ"ל. וכן כתבו רבינו חיים פלטיאל, בעלי התוס' על התורה, הרא"ש על התורה, ורבינו בחיי (מה כב).

וקשה שהרי החיוב לתת פי עשר היינו חיוב לפדותו בפי עשרה משווי, ואם מכרוהו עשרה אחים יחד, צריכים כל העשרה לפדותו עד שלש מאות שקל כסף, שהוא פי עשרה משווי עבד.

והנה יש לחקור האם החיוב הוא כדי לתקן מעשיו, או שהוא קנס על הגברא על מעשה מכירת העבד באיסור. והנה אם החיוב הוא כדי לתקן את מעשה המכירה כאן שיוסף הצדיק היה כבר פדוי ומלך במצרים לא היה מקום לקונסם כלל, דאין עליהם שום חיוב פדיון כיון שהוא כבר פדוי.

ובהכרח נראה שהראשונים הבינו שיש כאן קנס על הגברא שעשה מעשה איסור. וכיון שמצינו שחייב הגברא לשלם עד עשרה מדמיו לפדותו, בהכרח שהוא סכום שראוי לקונסו על מעשה העבירה. וכיון שאין הקנס חיוב ממוני כלפי החפצא של העבד שמכרוהו, אלא חיוב קנס על הגברא על מעשה העבירה שעשה, ממילא כל אחד מהאחים חייב בקנס זה.

אלא בעלמא לא מצינו למי לתת את הקנס, וההיכי תמצי היחידה לשלם את הקנס הוא כשיש צורך לפדות את העבד, אך כאן שרצה יוסף שיתכפר להם המכירה, המציא להם מציאות שנתן מתנה לכל אחד ואחד מהאחים שלש מאות כסף, וקנסם בסכום זה שלא לתת להם את המתנה, כדי שבהפסד הממון יתכפר להם העבירה.

מדוע היה חשש קנאה, הרי בנימין היה גם אחיו מהאם?

"לכלם נתן לאיש חלפות שמלת, ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת" (שם)

איתא במגילה (טז): 'אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק יכשל בו, דאמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב בשביל משקל שני סלעים מילת שהוסיף יעקב ליוסף משאר אחיו נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אמר רבי בנימין בר יפת רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו'.

וצ"ב מדוע יקנאו בו האחים, והרי בנימין הוא גם אחיו מהאם, ומטבע הדברים דרכו לקרב יותר אח מהאב ומהאם מאשר אח מהאב לחוד.

א. בעצם הדבר עמדו הראשונים אלא שדבריהם צריך ביאור, וכפי שנפרש: רבינו חיים פלטיאל (מה כב) ביאר, וז"ל: 'וקשה מאי קאמר תלמודא יכשל, וכי איזה קנאה היה מטיל בין האחים להוסיף לבנימין אחיו יותר משאר אחיו. [ונראה שכוונתו שהרי הם יודעים שבנימין אחיו מאימו, וכפי שמשמע מהמשך דבריו]. וי"ל התלמוד פריך אדלעיל (בסדר ויהי מקץ) דכתיב 'ותרב משאת בנימין ממשאת כולם חמש ידות', אפשר דבר שנצטער צדיק יכשל בו, השתא פריך שלפי שבאותה שעה לא הכירו בו ולא ידעו שבנימין אחיו היה, ולא היה לו להרבות משאת בנימין, ולהראות לו סבר פנים יפות משאר אחיו מפני הקנאה. וי"ל שגם מזה היה להם לומר הדין עמו, לפי שאמר להם להביאו עמהם והיה להרבות יותר מהאחרים. ועוד י"ל כי מאותו

שעה היה בלבו של יוסף להתגלות לאחיו, וכיון שידעו שהוא בן אמו אינם מתקנאים. עכ"ל.

ובדומה לזה כתב הריב"א (מג לד): 'ותירץ הר"ר אליקים, שמאחר שאמר להם יוסף שיביאו את בנימין אליו היה לו לחנכו ולקבלו בסבר פנים יפות, ולעשות עמו טובה יותר מכלם. עוד יש לומר שמאותו שעה היה בלבו של יוסף להודיע לאחיו שהוא יוסף, וכיון שידעו לא יתקנאו בו שאר אחיו, כלומר אחי בנימין, כי יאמרו בלבם בן אמו הוא, ולכך מטיב לו יותר, וגם כן בדין הוא להטיבו יותר ממנו. ולא שייך למימר קנאה אלא א"כ כשאדם עושה לבן אחד יותר משאר בנים כמו שעשה יעקב ליוסף. ובכך ניחא הא דכתוב לבנימין נתן ג' מאות כסף וה' חליפות שמלות ולשאר אחיו לא נתן רק חליפות שמלות כי יאמרו בלבם בן אמו הוא ולא יתקנאו בו. עכ"ל.

ודבריהם תמוהים, שהרי הגמרא תירצה שהוא מפני הרמז, ואם הקושיא על חמש ידות אין כאן כלל תירוץ, וביותר אם התירוץ של הרמז מתרץ מדוע הביאו רבינו חיים פלטיאל ורבינו אליקים עוד ב' תירוצים מלבד תירוץ הגמרא.

והנה באמת הגר"א (הר"ד להלן) תמה אף אם רמז רמז לו, עדיין כיצד עשה כן, והרי גורם קנאה. ונראה שרבינו חיים פלטיאל סבר שבאמת הגמרא נשארה בקושיא, ולא חשה לתרץ, ורמז רמז לו הוא מאמר בפני עצמו, ואינו תירוץ לקושיא. ולכן ביאר שיש כאן ב' טעמים מדוע קירבו, וכיון שהם פשוטים לא חשה הגמרא לפרש, וכוונת הגמרא להורות שאם אין טעם פשוט כפי שהיה אצל יוסף, יזהר אדם שלא להכשל בדבר.

ב. ואולי אפשר לבאר שעיקר הקנאה הוא בבגדים הקרוים מכבודותא, שהם קובעים את סדר הכבוד של האדם. אך במה שנתנו מנותיהם לבנימין אין בכך שום קנאה, שהרי בודאי האכילו יוסף לשובע כל צרכם, מה תועלת יש לבנימין בהוספת עוד ד' מנות, ומסתמא בנימין הצדיק לא אכל יותר מאשר מנה אחת ככל אחיו. והטעם שעשה כן יוסף שרצה להראות קרבה יתירה לבנימין כדי שיראו האחים שמקרב על שהטריחו להגיע או שהוא אחיו מאם, וממילא כשיביא לו חמשה שמלות ולהם אחד לא יהיה בכך תימה, משום שאין הקנאה על עצם החיבה שיש לאח לאחיו מאב ומאם יותר מאשר לאחיו מאב, או על מה שמקרב מי שהטריחו לשוא, ועיקר הקנאה כשקובע שהקטן יהיה מכובד יותר מהם. וממילא מוכח שמה שנתן חמישה חליפות שמלות אינו מצד שקובע שהוא יהיה מכובד מהאחים כפי שהיה מכתונת פסים, אלא רק ענין של חיבה טבעית בין אחים מאם, או פיוס על שהטריחו לשוא. ולכן מבארת הגמרא מדוע יוסף התעסק בכל העסק הזה להראות חיבה יתירה לבנימין בדבר שאין בו תועלת כדי שאח"כ כשיביא לו ה' חליפות שמלות לא יהיה קנאה. וביאר כיון שרצה לרמוז לו שעתיד מרדכי וכו'.

ג. המהרש"א (ח"א מגילה טז): ביאר, וז"ל: 'רמז לו שעתיד בן כו'. ר"ל דרמז לו שישווה לו בנימין אחיו מן האם בגדולה, כמו שנעשה יוסף משנה למלך ונלבש בלבוש מלכות, כן לעתיד יעשה המלך למרדכי משנה ויצא בלבוש מלכות וגו'. וא"ת אכתי תקשי דאיכא קנאה במה שנתן לבנימין ג' מאות כסף ולא נתן כן לשאר אחיו ולא נזהר שרמז לו בזה. וי"ל כמ"ש לעיל במה שנתן לבנימין יותר כיון שהוא אחיו גם מן האם אין כאן קנאה, אלא בבגדים שהם מתנות גלויים שהעולם יחשבו שהוא מראה להם שנהא על מכירתו בבגדים, שהוא דוגמת המכירה כתונת פסים. עכ"ל. ומבואר מדבריו שתירוץ הגמרא הוא שגם האחים ידעו שמרמז לו רמז, וממילא לא נתקנאו.

אך הטעם שהוא אח מאם אינו מועיל לבגדים שמראה שעדיין שונא אותם על כתונת הפסים, ורק באופן שידעו שהוא מרמז אין חשש.
ד. התורה תמימה (הערה ז) הביא בשם הגר"א, וז"ל: 'שנות אליהו להגר"א בלקוטים הקשה, דהא הדרא קושיא לדוכתה, דאע"פ כן הטיל קנאה בין

האחים, ור"ל דהם לא ידעו שבשביל רמז עשה כן [דלא כמו שכתבנו בדעת המהרש"א]. ותירץ, דהחמש חליפות בגדים של בנימין היו גרועים משל האחים, והיו שוים בדמים כחליפת בגדים אחת של האחים, והיו יודעים כי רק לרמז עשה כן. עכ"ל.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד | הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א

תירוץ ג. באתריה דר"ש הלכה כוותיה

בשו"ת ארץ צבי (קוז'גלוב, ח"א סי' כ"ז) כתב שחידש בהיותו במירון (בל"ג בעומר תרצ"ה) ליישב דברי התרגום אונקלוס דקשה הא ברכת הנהנין דרבנן, ועוד מה רבותא דנפתלי והרי כל הפירות מברכים עליהם. ומיישב דחזא קושיא מתרצא בחברתה דבכל דוכתא ברכות הנהנין דרבנן, אך מירון מקומו של רשב"י בעל הזוהר הקדוש והזוהר (פ' עקב) ס"ל דברכות הנהנין מן התורה, וידוע כי במקומו הלכה כיחיד במקום רבים, וכמו דאיתא בשבת (קל). במקומו של ר"א היו כורתין עצים וכו' וכמ"ש הר"ן בפרק מקום שנהגו. ומירון הוא חלק נפתלי כידוע, וע"כ כתב התרגום על נפתלי דאחסנתיה תהא עבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון.

תירוץ ד. קאי על מאה ברכות

הנה מצינו בפרשת וזאת הברכה שמשה בירך את נפתלי (דברים לג, כג) "נפתלי שבע רצון", ואיתא בילקוט שמעוני (רמז תתקסב) "נפתלי שבע רצון מלמד שהיה נפתלי שמח בחלקו בימים ובדגים ובפרגיות, ומלא ברכת ה' זו בקעת גינוסר", ומבאר בספר נפתלי שבע רצון (כאן) דקאי על מאה ברכות שמשה בירך את נפתלי שיהיה לו שפע של מאכלים ופירות גינוסר ועי"ז הוא מלא ברכת ה' היינו למנין מאה ברכות.

ועפ"ז הוסיף בספר ברוך מרדכי לבאר את דברי התרגום אונקלוס הכא, "דאחסנתיה תהא עבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון", והיינו שברכת יעקב ומשה היינו הך, שיהיה להם ברכה מרובה, וע"י הפירות המרובים יהיה אפשר להשלים מאה ברכות.

תירוץ ה. קאי על שהחיינו

עוד כתבו לבאר (אז ישיר) ע"פ מה שכתב רש"י אילה שלוחה זו בקעת גינוסר שהיא קלה לבשל פירותיה כאילה זו שהיא קלה לרוץ. וא"כ יש לומר דהפירות שבחלקו של נפתלי מברכים עליהם שהחיינו, ואילו בשאר המקומות כבר לא מברכים שהחיינו כיון שברכו כבר על הפירות של גינוסר. ולכן שפיר כותב התרגום דאחסנתיה תהא עבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון.

תירוץ ו. קאי על ברכת המזון

עוד יש שכתבו ליישב (ספר פרשת השבוע) ע"פ מה שכתב הרש"ש בפסחים (ט). להוכיח דחיטים בכלל פירות, וכמו שמצינו במס' חלה (פ"ב מ"א) פירות חוצה לארץ שנכנסו לארץ חייבים בחלה, וודאי דקאי על חמשת המינים שחייבים בחלה, וכן מהא דפסחים (נג). ולא מפירות שבעמקים ופירש רש"י תבואת דגן שבעמקים. וכן מוכיח שם מעוד כמה מקומות.

ולפי"ז יש לומר דמה שכותב התרגום שהקרקע תביא פירות שיברכו ויודו עליהם, אפשר לומר שקאי על חיטים שברכתם היא ברכת המזון שהיא מדאורייתא כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת, וא"כ לא קשה מידי.

תירוץ ז. ברכת הודאה ולא ברכות הנהנין

יש שכתבו לבאר (בשבילי הפרשה) ע"פ מה שכתב רבינו ניסים גאון ז"ל (בהקדמתו לספר המפתח), וזה לשונו, המצות שהם תלויים בסברא

לפרשת ויחי

מדוע מברכים דווקא על פירות גינוסר?

"נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר" (מט, כא)

אילה שלחה זו בקעת גינוסר, שהיא קלה לבשל פירותיה כאילה זו שהיא קלה לרוץ, אילה שלחה, אילה משולחת לרוץ. הנותן אמרי שפר, כתרגומו (רש"י) [ובתרגום איתא: ואחסנתיה תהי מעבדא פירין, יהון מודן ומברכין עליהון].
צ"ב, אמאי נאמר כן דוקא בפירות גינוסר, הלא האוכל מכל מיני הפירות מברך ברכת הנהנין, שהרי 'אסור לאדם שיהנה מהעולם הזה בלא ברכה' (ברכות לה, א). וביותר צ"ע, דהא אנו קיי"ל (שם טו, א) שברכות הנהנין דרבנן, ולמבואר כאן בתרגום נמצא שברכת פירות גינוסר דאורייתא היא, וזה צ"ב.

הקדמה

יש להקדים דהנה השדי חמד (כללים מערכת תי"ו כלל נ"ג) כתב דאין להקשות מבריייתא על תרגום, דהתרגום עיקר. וא"כ לכאורה הקושיא צריכה להיות הפוכה מהתרגום על הבריייתא שהרי התרגום עיקר. דלכאורה כתוב בתרגום דברכות הנהנין מדאורייתא.

תירוץ א. מברך על הפירות ופוטרי

את הפת

בתולדות יצחק (להר"י קארו) כותב לבאר שפירותיה יהיו כל כך שמינים שאם יאכלו עמהם פת לא יברכו על הפת אלא על הפירות, לפי שכל שהוא עיקר ועמו טפלה, מברך על העיקר ופוטרי את הטפלה (ברכות לה:), ולכן המוציא פוטרי כל הפירות שאוכלים אותם עם הפת, ובארץ נפתלי האוכל פת עם הפירות יברך על הפירות ופוטרי את הפת, כיצד שאוכל פירות ומצד שומן הפירות לא יוכלו לאכול אותה בלא פת, שהפירות עיקר והפת טפל לו, וזהו

שאמר הנותן אמרי שפר, שיברכו על הפירות, וזה הוא שתרגם אונקלוס אחסנתיה יהא מעבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון.

וכן פירש בשיטה מקובצת (ברכות מד.) פירוש משום דפירות גינוסר הם שמנים ומתוקים הרבה ואינן נאכלין אלא עם מלח הרבה ולהחליש חריפותו של מלח אוכל הפת ונמצא שהפת טפלה לפירות לפיכך מברך על הפירות ופוטרי את הפת. וים כנרת בחלקו של נפתלי היתה וזהו שתרגם אונקלוס ואחסנתיה תהא עבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון מפני דלעולם הן עיקר ומברכין עליהם ופוטרי את השאר שהוא טפלה כנגדן. וכ"כ הריטב"א.

ועי' עוד בתורה תמימה (כאן אות ל"ו) שגם הביא ביאור זה, וכן בספר ברית שלום להגר"ר פינחס אב"ד וולאדוי, וכן הביא בקובץ אהל יצחק (שנה י' חודש טבת שערי תשובה) שאמר כן בפני ר' מרדכי עמרם הירש שקילס מאוד את התירוץ זה. וכן תירץ בספר פני מבין, וכ"כ בשם משמואל.

תירוץ ב. חביב קודם

עוד כתבו לבאר (פאר יעקב) דהכא קאי לענין הקדמה בברכות דאיתא בברכות (לה:): היו לפניו מינים הרבה מברך על מהם שירצה, ומבואר שם דחביב קודם, וא"כ זה הביאור בדברי התרגום דאם היו לפניו מיני פירות הרבה, אזי יברכו ויודו על פירות של נפתלי המשובחים שהם יהיו חביבים לעומת פירות אחרים.

שפירש דדברי רש"י הם פירוש עצמו, אך לתרגום ודאי כל אחד מברך ברכות הנהנין].

תירוץ ח. שיטת התרגומים שהוא מדאורייתא

האור שמח (פ"ה מהל' ברכות ה"ג) כותב להוכיח מכאן כשיטת הראב"ד דמעין שלוש הוי ברכה דאורייתא. וכמו שמצינו ששיטת התרגומים שברכת מעין שלוש מדאורייתא, שהרי כבר מצינו שכתב התרגום יונתן בפרשת עקב (דברים ח, י) אקרא "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך" שכתב "מודין ומברכין קדם ה' אלהיך על כל פירי ארעא משבחא דיהב לכוך", והיינו שמברך מן התורה על פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והיינו ברכת מעין שלוש, וזה גם מה שכותב התרגום אונקלוס הכא שהיו מברכים ברכות הנהנין מדאורייתא.

תירוץ ט. אף שאין חיוב קיים מצוה

מה"ת

ברנת יצחק (עה"ת כאן) כותב לבאר לשיטת הרמב"ם שכל הברכות מדרבנן ואפי' ברכת מעין שלוש, דיתכן דאע"ג דליכא חיוב לברך על שבעת המינין מן התורה, מ"מ אם בירך אחרי אכילת שבעת המינין או אף כל ברכות הנהנין, מקיים מצוה מן התורה, אף שאין חיוב לברך.

לסיום

יש להביא כאן מה שכתב בספר ליקוטי שושנים (מערכת ב' אות ל"א) שהביא בשם ספר אברהם אזכור (על מדרש תנחומא) שכתב דאנשים שיושבים בסעודה וחייבים בזימון אם יש ביניהם אחד ששמו נפתלי טוב לתת לו את הכוס. וביארו דהוא משום שכתב התרגום הכא "יהון מודן ומברכין עליהון".

ובאובנתא דלביא הרי הכל מתחייבין בהן מן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ ועל זרעו אחריו לדור דורים כל אשר נברא בצלם האדם, עכ"ל. והיינו שכל דבר שהשכל מחייב גם קודם שנתחייבו בו היו מקיימים אותו וכמו שכתב הרמב"ן לגבי איסור גזל בדור המבול.

וא"כ יש לבאר דאף שעדין לא חייבו חכמים לברך ברכות הנהנין, מ"מ כיון ששבט נפתלי קיבלו בחלקם פירות משובחים לכן הם הודו ושבחו לקב"ה, והיינו ברכת ההודאה ולא ברכות הנהנין כיון שעדין לא נתקן ברכות הנהנין, ומשום שהשכל מחייב להודות על חלק טוב כזה שנפל להם, וז"ש התרגום "דאחסנתניה תהא עבדא פירין יהון מודן ומברכין עליהון".

וכעין זה הוסיפו לבאר עוד (מנחת דוד) ע"פ מה דאיתא במשנה מס' מעשר שני (פ"ה מ"א) גבי וידוי מעשרות "ולא שכחתי לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו", וצ"ב והרי ברכות הם מדרבנן. וכתב רש"י בפרשת כי תבוא (דברים כו, יג) ולא שכחתי מלברך על הפרשת מעשרות. וביאר הרא"ם פירוש מלשבחך ומלברכך בעת הפרשת המעשרות, לא מלברך ברכת הפרשת המעשרות, שהוא נוסח הברכה, שתקנו אנשי כנסת הגדולה לומר על הפרשת המעשרות, שברכת כל המצות אינן אלא מדבריהם. וא"כ נותן שבח לקב"ה על מה שזכה להפריש תרומות ומעשרות, אך לא את נוסח הברכה. וא"כ הכא נמי יש לבאר מה שברכו נפתלי היינו ברכת ההודאה אבל לא ברכות הנהנין.

ויש להוכיח כתירוץ זה ממה שכתב רש"י (כאן) ותרגומו יתרמי עדביה יפול חבלו, והוא יודה על חלקו אמרים נאים ושבת. מבואר דהוי שבח על חלקו שנפל לו ומברך ברכת הודאה ולא ברכות הנהנין. [אמנם עי' בנחלת יעקב

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרב הגאון אריה יהודה פרידנר שליט"א

עננו לתענית ציבור

עננו ה' עננו ביום צום תעניתנו

על פי תפלת אליהו בהר הכרמל [מלכים א' לז'] ויהי בעלות המנחה וכו' ויאמר ה' אלוקי אברהם וכו' ענני ה' ענני ופירש"י ענני באש ענני במטר. כלומר על שני דברים האחד שתירד אש על הקרבן וידעו שה' הוא האלוקים והשני שתפסק הבצורת וירד גשם וידעו שהבצורת היתה על שעבדו עבודה זרה ועתה ששבו בתשובה יורד הגשם וידעו שה' מושיע להולכים בדבריו וכל שני דברים אלו אנו מבקשים בתענית וכלהלן

כי בצרה גדולה אנחנו

כשם שהיו ישראל בצרה בזמן אליהו בהר הכרמל שלא ירד גשם שלוש שנים כך אנו מזכירים את צרותינו בזמן התענית.

אל תסתתר פניך ממנו ואל תתעלם מתחנתנו יהיה נא קרוב לשועתנו שלוש בקשות אלו כנגד הענני הראשון של אליהו שיענהו באש מן השמים היינו שיתקבל הקרבן. וכנגד שלוש פעמים שיצק מים על העולה ועשה זאת כדי להגדיל את הנס [רש"י] שיראה בברור שהאש מן השמים אנו מבקשים שלוש מדרגות בקבלת התפלה שיראה אותנו ישמע אותנו ויקבל תפלתנו

יהי נא חסדך לנחמנו טרם נקרא אליך עננו

כנגד הענני השני שביקש אליהו שירד מטר, טרם נקרא אליך עננו כנגד מה שאמר אליהו לאחאב אסר ורד ולא יעצרך הגשם כלומר הגשם ירד ויעכבך מלהגיע לביתך ולפ"ז הפירוש של טרם נקרא עננו הוא עוד לפני הזמן שאנו צריכים ישועה היא תגיע. ולפ"ז יובן קושי מסוים שבפשטות היה אפשר להבין טרם נקרא עננו טרם שנתפלל וקשה הרי תפלה היא ברכה והיא הכרחית לישועה ולפעמים כל הצרה באה כדי שיתפללו אבל לפי המתחדש

מיושב כי הכוונה טרם נקרא טרם הזמן שעליו קראנו שאז אנו צריכים את הישועה תקדים הישועה ותבא וכמו שהיה אצל אליהו בהר הכרמל

כְּדַבֵּר שְׁנֵאמַר וְהָיָה טָרֵם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֶשְׁמָע

פסוק בישיעיהו [ס"ה כד'] נבואה על העתיד לבא על זמן הגאולה ופירש הרד"ק פעמים שאענה להם על אשר בלבבם לפני שיבקשו ופעמים בזמן שידברו. וצ"ב הרי עיקר התפלה היא בפה וכפי שהסבר המהר"ל שעל ידי תפלה בדיבור נוצר מצב של אדם חסר כי האדם במהותו הוא מדבר כמו שנאמר ויהי אדם לנפש חיה ופירש התרגום לרוח ממללא. ואפשר לומר שלעתיד לבא בזכות קרבת ה' שתהיה יגיע אדם להרגשת והבעת חסרון והתבטלות לה' גם במחשבות ליבו בלבד ותושג מטרת התפלה גם במחשבה.

כי אתה ה' העונה בעת צרה פודה ומציל בכל עת צרה וצוקה

שמך נקרא העונה בעת צרה כי אתה פודה ומציל מכל הצרות והמצוקות.

כי אתה שומע תפלת עמך ישראל

מצינו שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים כגון האמהות שעשאם עקרות. וכן מצינו שהתאוה לתפלתן של ישראל על הים. כלומר אתה שומע כי אתה רוצה ומתאוה לתפלת ישראל.

ברחמים

הואיל ואתה מתאוה לתפלתן של ישראל א"כ ראוי לקבלה ע"פ מידת הרחמים אפילו שאין אנו בעלי זכויות כי עצם התפלה כשלעצמה רצויה לפניך.

ברוך אתה ה' שומע תפלה

הברכה של שמיעת התפלה היא ע"י מציאותך בעולם ותתחזק ברכה זו ותשמע תפלתנו.

מחודדים בפיך

חידונים על פרשיות השבוע והמועדים הרב הגאון מנחם אלינגר שליט"א

וכן מהרב הגאון רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הגר"מ אלינגר שליט"א

חידון מחודד לפרשת ויגש

- א. אינו חוטי רחב, אף לא ביאת השמש אלא פתקיעת כף.
- ב. אינו במושבכם, אלא מקנה.
- ג. לא חסר בהבטלתו, אלא פנמר ריחו.
- ד. הבטחה לנכד, מההבטחות לזקנו.
- ה. מבני "החמור", בדרך כלל אדם.
- ו. בשנוי שמו, רומז להמנעות משמיעת דבורים אסורים.
- ז. צעיר הגמלים, בן "זאב".
- ח. פאן זהו מס. ובשמואל ב' ב' - פגיעת מות.

חידון מחודד לפרשת ויחי

- א. בימין-אבוד בן, בשמאל- נתינת דעת ברוע.
- ב. בדרך כלל זורמים בו מים. פעת מקום החץ.
- ג. הצעה שחזרה בשנית, פעבור 17 שנה.
- ד. הבן התבטא לאחיו, כאביו לאמו.
- ה. שור שהיה "מתחכך" בפתל.
- ו. פאן הכביד האבל. ובמשל הנכה, יצאה ממנו אש.
- ז. האם יחסה לצעיר האחים והאב לראשיתם.
- ח. (מהתלמיד ח.ג.ל) לו בני-אביו ולאביו בני-אמו.

הגר"י גלינסקי שליט"א

חידות לפרשת ויגש

1. מה שרבותינו כתבו בפרשת וירא על ירושלים מוזכר בפרשתינו על גושן. [כב,ב רש"י; מו,כח רש"י]
2. איזה פסוק מפרשתנו גרם לתנא לבכות? [מה,ג חגיגה ד:]
3. איזה פירוש על התורה שלחו ליעקב? [מה,כג רש"י; מגילה טז:]
4. אות שהיא מילה. [מז,כג]
5. אותו פועל, בושיב דיבה ובפרשתנו כסף. [לז,ב; מז,יד]
6. צמד מילים זהה הוא לשון חיבה, היכן? [מו,ב רש"י]
7. שלוש מילים רצופות, הראשונה בת 5 אותיות, השניה בת 6 אותיות והשלישית בת 7 אותיות וכולן מסתיימות באותן 2 אותיות. [מה,יג]
8. שם מסכת בפרשה. [מו,א]
9. שם צד כשם אדם. [מו,י]

10. שם חודש ואינו חודש.

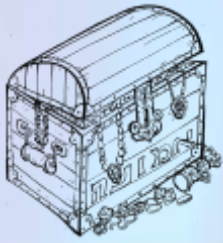
11. שילם ולא בכסף. [מד,יט]
12. שם איבר המופיע שבע פעמים בפרשה. [מו,כד]
13. תחילתו מתוק בפרשתנו וסופו מר בפרשת שמות, ובגלל זה אני נמצאת בקערת הסדר. [מז,ו; שמות א,יד; ירושלמי פסחים ב,ה]
14. מי הם הגיבורים שבשבטים ומי נחלק בזה, סימן לדבר עונשו של הגנב, המוזכר בזמירות שבת. [מז,ב; שמות כב,ג; זמירות ברוך קל עליון]
15. יחיד שנחשב כרבים והוא הראשון משלשה שפגיעתן רעה, ופגיעתו עזרה לקבורת יעקב, וכמוהו התחייבו בני גד ובני ראובן להיחלץ. [מו,כג; ב"ב קמג; בראשית רבה ז,כא ד"ה נפתלי; ב"ק פ"ח מ"ד; סוטה יג; במדבר לב,יז]
16. שם בעל חיים המוזכר בשני פסוקים, ובכל פסוק מוזכר איתו שם של בעל חיים אחר, ובפרשת וישלח הוא מוזכר בשם אחר. [מה,כג; מז,יז; לב,טז רש"י]
17. אלו שתי פעולות עשה יוסף למנוע בושה וחרפה? [מה,א; מז,כא רש"י]
18. חוסר באמונה מלמד מה עונשו של בדאי. [מה,כו; אבות דרבי נתן ל']
19. היכן רק כן ושני לא בפסוק אחד. [מז,כב]
20. ארבע מילים רצופות, כל אחת בת 3 אותיות, ובאותו פסוק שלוש מילים רצופות, כל אחת בת חמש אותיות. [מה,יט]

חידות לפרשת ויחי

1. מילה בפרשה שפותחת קטע בתפילת שחרית, בפרשתנו בקמץ ובתפילה בפתח. [מח,יט]
2. שאלה בת 2 מילים. [מח,ח]
3. פסוקים הנאמרים בקריאת שמע על המיטה ובמוצש"ק, והמתעטש אומר. [מח,טז; מט, כה; כו; מט, יח; שו"ע או"ח סי' ר"ל משנ"ב ס"ק ז]
4. שנינו משחררים עבד כנעני בפסוק אחד. [מט,יב]
5. שם ספרו של הרב שלמה וולבה. [מט,כב]
6. אות שהיא מילה מסיימת פסוק. [מט,לב]
7. שמות 2 פרשיות בפסוק אחד. [נ,כב]

8. מחצית שם מקום כשם מאכל.

9. פעמיים בפרשה שני פסוקים רצופים הפותחים ומסתיימים באותה אות. [נ,יד; טו; מט, לג; נ,א]
10. ארבעה פסוקים רצופים מסתיימים במילה בת 3 אותיות. [מט,יט-כב]
11. מילה בת 7 אותיות פותחת פסוק. [מח,ו]
12. מילה בת 7 אותיות מסיימת פסוק. [מט,ה; מט,יד]
13. ב-7 מילים רצופות האות "י". [מח,כב-מט,א]
14. פעמיים בפסוק אחד ב-7 מילים רצופות האות "י". [מח,יז]
15. פעמיים בפרשה רועה ואינו רועה צאן. [מח,טו; מט,כד]
16. מה משותף בין יעקב משה ואליהו. [מח,ב]
17. נקבים חלולים, היכן חלולה ומנוקבת. [מח,ז רש"י]
18. קיבל במתנה גוים ונתנם לבנו. מי זה? [מח,ד רש"י; לה,יא רש"י]
19. קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים, מה הקשר לפרשתנו? [מח,ז רש"י]
20. במי אין עין הרע שולטת? ולמי עיניים אדומות? [מח,טז רש"י; מט,יב רש"י]
21. מי ממהר לרוץ? ומי קל לרוץ? [מט,ד רש"י; מט,כא רש"י]
22. עיר שלימה נחשבת כאיש אחד? [מט,ו רש"י]
23. מלך החיות חודש אחד, כשדורס על שדה חרוש מעלה ממנו כחידושין של ר' יוחנן ור"ל במסכת פרה. [מז,לא רש"י ושפתי חכמים; מח,ז רש"י בסוף דבריו; יומא מג; רש"י ד"ה כמה]
24. כבד ולא ממשקל יתר. [מח,י]
25. היכן מוזכר דבר מהלכות שבת בפרשה. [מח,ז רש"י]
26. אחת עשרה פעם אותה מילה ברש"י אחד. [נ,טו]
27. איזה נס משותף עשו משה ויהושע? [מח,יט רש"י; שמות יז,יב רש"י]
28. מנהג שנוהגים בליל שבת ובערב יו"כ מוזכר בפרשה. [מח,כ רש"י]

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור | מתוך כתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל

הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א / לפרשת ויגש

מדוע יעקב אבינו קרא קריאת שמע. ויוסף לא קרא?

בפמ"ו כ"ט כתוב ויפלו על צואריו. ופרש"י אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע. המפרשים נתקשו דלכאורה אירי בהגיע זמן ק"ש, וא"כ מ"ט יוסף לא קרא ק"ש. ויש תירוץ של הגרי"ז מפי השמועה דיעקב היה עוסק במצוה של רדה מצרימה שהקב"ה א"ל, וא"כ היה פטור מק"ש מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, וכשבא למצרים נתחייב בק"ש ולכן קרא עכשיו, ויוסף קרא כבר מקודם.

[ויש לעיין בזה דברש"י ותוס' סוכה כ"ה איתא דהא דעוסק במצוה פטור מן המצוה הוי כשא"א לקיים שניהם וכאן יכולים לקרות ק"ש בעגלה כמש"כ באו"ח סימן ס"ג ס"ג היה מהלך בדרך ורצה לקרות ק"ש צריך לעמוד בפסוק ראשון לפי שאינו מיושב כ"כ כשנוגע, ובט"ז כות' שאם יושב בעגלה יכול שפיר לכוין וצ"ע].

בפמ"ז ח' כתוב ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך. ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים היו שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם. יש כאן כמה תמיהות, א'. מהו האריכות בתשובת יעקב. ב'. מ"ש ימי מגורי משני חיי. ג. הרמב"ן מקשה מנ"ל ליעקב שלא ישיג שני חיייו של אבותיו, ושמעתי מהגה"צ ר' שלמה וולבה זצוק"ל ליישב דשני חיי היינו חיים המלאים בעבודת ד' כמו שמצינו בבראשית פי"ז ח"י לו ישמעאל יחיה לפניך. ופרש"י יחיה ביראתך. וא"ל יעקב לפרעה אתה מתכוין לשאול כמה שנים אני על העולם הזה, התשובה 130 שנה. ומתוך זה שני חיי פי' חיים של יראת ד', מעטים ורעים. בענוה אמר זה. וביחס לזה לא השיגו את שני חיי אבותי.

בפמ"ז ט"ו כתוב ויתום הכסף מארץ מצרים ומארץ כנען וגו' וזה היה בשנה ראשונה של הרעב כמש"כ בהמשך בפסוק י"ח. והנה השבטים שבאו למצרים עכשיו זה היה בשנה השניה, כמש"כ לעיל פרק מ"ה י"א שעברו שנתים מן הרעב. והנה כיון שכתוב בשנה ראשונה ויתום הכסף מארץ כנען, מהיכן היה להם כסף, עו"ק שכתוב כאן ויתום הכסף מארץ מצרים, שלכן המצרים נמכרו לעבדים ושעבדו קרקעותיהם ולא כתוב מה עשו אנשי ארץ כנען.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבועיים, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו י"ט מדורים:

מדורים מגדולי ישראל, וענינים שונים:

א. 'אורות אילת השחר' - עובדות והנהגות ותשובות ממרן רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג'].

ב. 'דובבות שפתי חיים' - שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל. חלק ניכר מהדברים מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרב הגאון מתתיהו גבאי שליט"א. המדור באדיבות מכון גם אני אודך, בראשות הרב הגאון גמליאל רבינוביץ שליט"א.

ג. 'מתיקות התורה' - חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ד. 'אוצר היסודות והחקירות' - חקירות ויסודות מרבתינו מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.

ה. 'מרגליות שאול' - חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. באדיבות בני משפחתו שיבדלחט"א, והרב הגאון מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

ו. 'מתיקות השבת', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני שבת, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרב הגאון שלמה לוינשטיין שליט"א.

ז. 'שתולים בבית ה' - עניני חינוך, מהרב הגאון יחיאל פליסקין שליט"א.

ח. 'נפלאים מעשיך' - עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרב הגאון שלמה קולדצקי שליט"א.

ט. 'אכסוף נועם שבת', ליקוט נפלא בענין השבת וקדושתה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים נוספים: 0795422643 AO795422643@gmail.com

י. 'ביאורי תפילה' - כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילה כל לב', מאת הרב הגאון אריה יהודה פרידנר שליט"א.

מדורי הפרשה:

יא. 'אוצרותיהם אמלא' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.

יב. 'פניני פרשת השבוע' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרב הגאון אשר קובלסקי שליט"א.

יג. 'עשרה מי יודע' - קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ.

יד. 'שמחת התורה' - שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

טו. 'שלום לאוהבי תורתך' - שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרב הגאון שלום חזקיה שליט"א.

טז. 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרב הגאון ברוך רובין שליט"א. יז. 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

יח. 'מחודדים בפניך' - חידות לפרשת השבוע, מאת הרבנים הגאונים, רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, ורבי מנחם אלינגר שליט"א.

יט. 'שביבי חיים' - פנינים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרב הגאון חיים אייזנבאך שליט"א.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרן רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל | מרן רשכבה"ג רבי שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל | מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל | הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל | הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל | סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל | סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל | סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל | סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל | סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל | סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל | סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל | סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל | מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל | הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל | הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל | מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל | מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.